

9. előterjesztés

Csávoly Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 2025. november 27-i ülésére
a Helyi Esélyegyenlőségi Program felülvizsgálatáról

Tisztelt Képviselő-testület!

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 31. § (6) bekezdése szerint a települési önkormányzat az államháztartás alrendszeréből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton odaítélt támogatásban csak akkor részesülhet, ha az e törvény rendelkezéseinek megfelelő, hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik.

Az Ebktv. 31. § (1)-(4) bekezdései értelmében a község, a város és a főváros kerületeinek önkormányzata (a továbbiakban: települési önkormányzat) ötévente öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el.

A helyi esélyegyenlőségi programban helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősök csoportjára – oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A helyzetelemzés és az intézkedési terv elfogadása során figyelembe kell venni a települési kisebbségi önkormányzatok véleményét. A helyi esélyegyenlőségi programot az e törvény és a felhatalmazása alapján kiadott kormányrendeletben meghatározott szempontok és eljárásrend, valamint azok figyelembevételével a társadalmi felzárkózásért felelős miniszter által, az általa vezetett minisztérium honlapján közzétett módszertani útmutató alapján kell elkészíteni. A programalkotás során gondoskodni kell a helyi esélyegyenlőségi program és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és a településfejlesztési terv antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítése során kiemelt figyelmet kell fordítani

- a. az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre,
- b. az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, illetve az azzal szembeni fellépésre, továbbá az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,
- c. a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,
- d. olyan intézkedésekre, amelyek csökkentik a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci hátrányait, illetve javítják foglalkoztatási esélyeiket.

Az esélyegyenlőségi program két részből áll: helyzetelemzésből és intézkedési tervből. A helyzetelemzésben a települési önkormányzat megvizsgálja a település esélyegyenlőségi helyzetét és problémáit. A települési önkormányzat az esélyegyenlőségi problémák vizsgálatához a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet) 2. mellékletében meghatározottakon kívül további – a helyi sajátosságok bemutatását segítő – tartalmi elemeket is meghatározhat.

A települési önkormányzat a helyzetelemzés alapján intézkedési tervet készít az EMMI rendelet 3. mellékletben meghatározott forma szerint. Az intézkedési tervben a helyzetelemzés következtetései alapján feltárt problémákhoz kapcsolódóan kell meghatározni a helyi esélyegyenlőségi program céljait, valamint az azok elérését szolgáló intézkedéseket.

Az intézkedési tervben esélyegyenlőségi területenként kell bemutatni az intézkedéseket, azok elvárt eredményeit, fenntarthatóságát, és a végrehajtáshoz szükséges erőforrásokat, valamint a végrehajtás ütemezését és felelőseit. Az intézkedési terv megfogalmazásánál az önkormányzat pénzügyi és humán erőforrásaira is tekintettel voltunk.

Csávoly Község Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént.

Fentiek alapján, kérem a Tisztelt Képviselő-testületet Csávoly Községi Önkormányzat 2025-2029 időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programjának elfogadására.

Határozati javaslat:

Csávoly Községi Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjának felülvizsgálatának elfogadásáról

- 1.) Csávoly Községi Önkormányzat Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) rögzíti, hogy az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (1) bekezdésében foglalt, kötelezettségének eleget téve, elfogadja a mellékletben szereplő, a módosításokkal egységes szerkezetű Helyi Esélyegyenlőségi Programot.
- 2.) A Képviselő-testület felkéri a polgármestert a Helyi Esélyegyenlőségi Program közzétételére.

Felelős: polgármester

Határidő: azonnal

Csávoly, 2025. november 18.

Csala Józsefné
polgármester

**Helyi
Esélyegyenlőségi
Program**

Csávoly Községi Önkormányzat

2025-2029

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)	3
Bevezetés.....	3
A település bemutatása.....	3
Helyi Esélyegyenlőségi Program céljai	8
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	10
1. Jogszabályi háttér bemutatása	10
2. Stratégiai környezet bemutatása.....	11
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége	21
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység.....	45
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége.....	66
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége	72
7. A akadályozottak helyzete, esélyegyenlősége	81
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	89
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága	90
10. A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	91
10.1. A helyzetelemzés megállapításainak összegzése	91
10.3. Megvalósítás	92
10.3.1 A megvalósítás előkészítése.....	92
10.3.2 A megvalósítás folyamata	92
10.3.3 Monitoring és visszacsatolás.....	94
10.3.4 Nyilvánosság	94
10.3.5 Kötelezettségek és felelősség	95
10.3.6 Érvényesülés, módosítás	96
10.4. Elfogadás módja és dátuma.....	96

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvénnyel (Ebktv.), a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelettel, valamint a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 40. § (1) bekezdés 28. pontja alapján kiadott, 2021. július 1-től hatályos, a Belügyminisztérium által készített „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” című dokumentummal,..... Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programjában (HEP) rögzíti az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében szükséges helyi feladatokat és intézkedéseket.

Az önkormányzat az Ebktv. 31. § (2) bekezdése alapján a HEP-et összehangolja az esélyegyenlőséget érintő más önkormányzati dokumentumokkal, továbbá a program elkészítése és felülvizsgálata során bevonja a helyi partnereket, különösen a köznevelési intézmények állami és nem állami fenntartóit, valamint más releváns intézményeket és szervezeteket.

A település bemutatása

Csávoly az e dokumnetum szerinti kis lélekszámú, történelmi múlttal rendelkező község Bács-Kiskun vármegyében, a Bajai járás területén, az Alföld déli részén. Földrajzilag Baja városától keletre, mintegy 15 kilométerre található, az 55-ös főút mentén. A síkvidéki tájat a Kígyós-főcsatorna egy mellékágának völgye és két mesterséges tó teszi változatosabbá, melyek fontos szerepet játszanak a helyi ökoszisztémában is.

A település első ismert említése a 12. századból származik, Chayol vagy Thayal néven szerepelt a korabeli forrásokban. A középkorban a bátmonostori Töttös család birtokaként tartották számon. A török hódoltság alatt többször elpusztult, majd újratelepült. A 18. században német telepesek érkeztek Soroksárról és Hajósról, akik jelentősen hozzájárultak a falu újraéledéséhez és mai arculatának kialakításához. Ekkor épült meg az első templom is, amelyet később bővítettek és a falu plébániai rangot kapott.

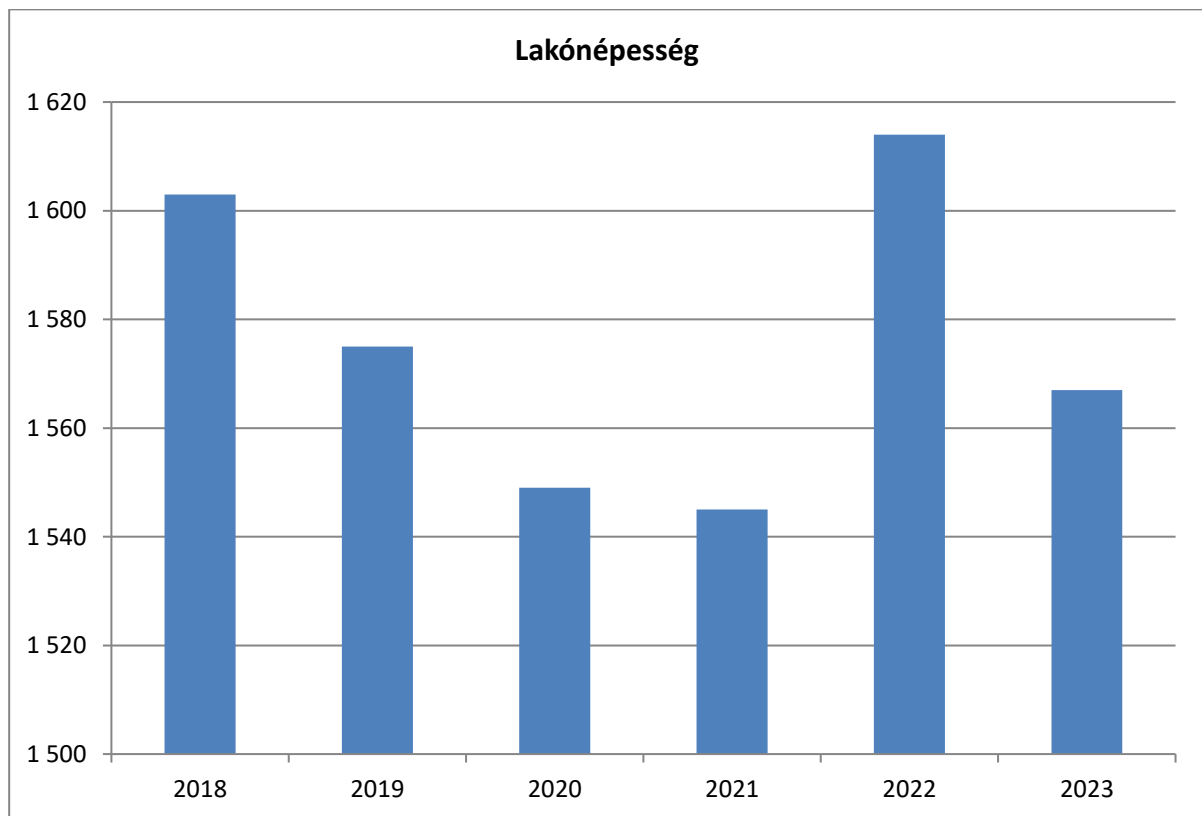
Csávoly lakossága jelenleg megközelíti az 1600 főt. A község többnemzetiségű, a magyar többség mellett német és horvát (bunyevác) nemzetiségi közösségek is élnek itt, saját kulturális hagyományait is ápolva. A település aktív közéleti és vallási élettel rendelkezik, amelyet több műemlék és helyi nevezetesség is tükröz. Ilyen például az 1783-ban épült barokk stílusú Urunk Színeváltozása római katolikus templom, a Falumúzeum, a Szent Mihály kápolna és a búcsújáró Vodica kápolna is.

A helyi gazdaság főként mezőgazdaságra épül, a település közel 47 négyzetkilométeres területének nagy része szántóföld és legelő. A természeti környezet megőrzése fontos szerepet játszik az önkormányzat terveiben, különös tekintettel a Bara-tó és a csatornarendszer élővilágára. A környezetvédelmi törekvések mellett az önkormányzat figyelmet fordít a közösségi infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésére is.

Közlekedés szempontjából Csávoly jól megközelíthető az 55-ös főúton keresztül, de másodrendű utak is összekötik a környező településekkel, például Bácsbokoddal és Csátaljával. A falu központjában működő önkormányzat élén független polgármester áll. Az önkormányzati hivatal tevékenyen vesz részt a helyi közösségi élet és fejlesztési programok szervezésében. Csávoly ma egy hagyományait tisztelő, ugyanakkor a jövő kihívásaira is nyitott település, ahol a kulturális sokszínűség, a történelmi örökség és a természet közeli életmód harmonikusan illeszkedik egymáshoz.

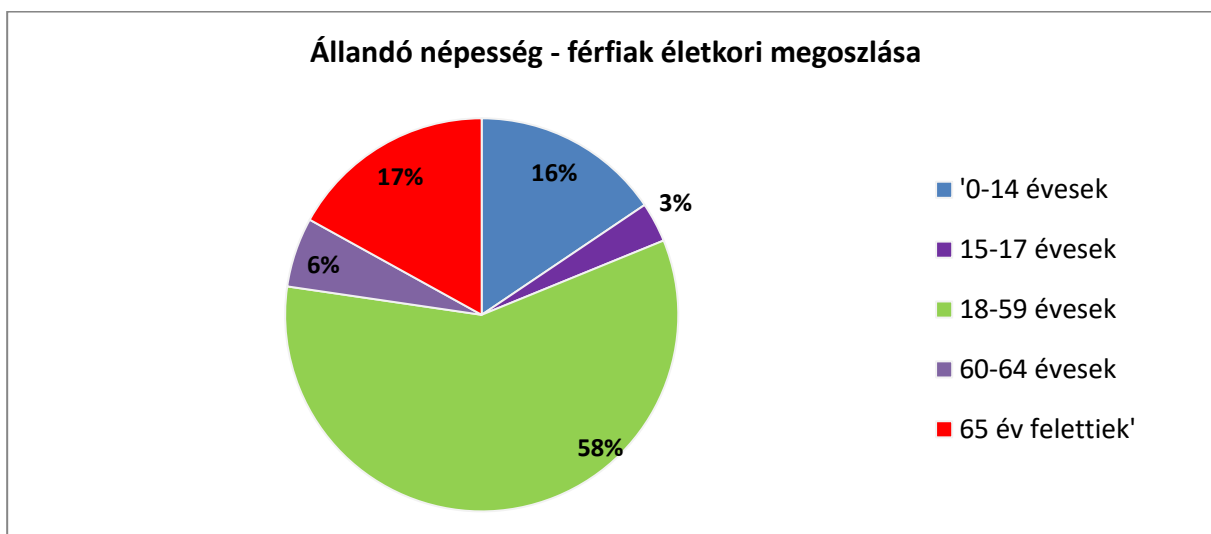
1. számú táblázat - Lakónépesség száma az év végén		
Év	Fő (TS 001)	Változás
2018	1 603	bázis év
2019	1 575	98,25%
2020	1 549	98,35%
2021	1 545	99,74%
2022	1 614	104,47%
2023	1 567	97,09%
2024	1 570	97,79 %

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

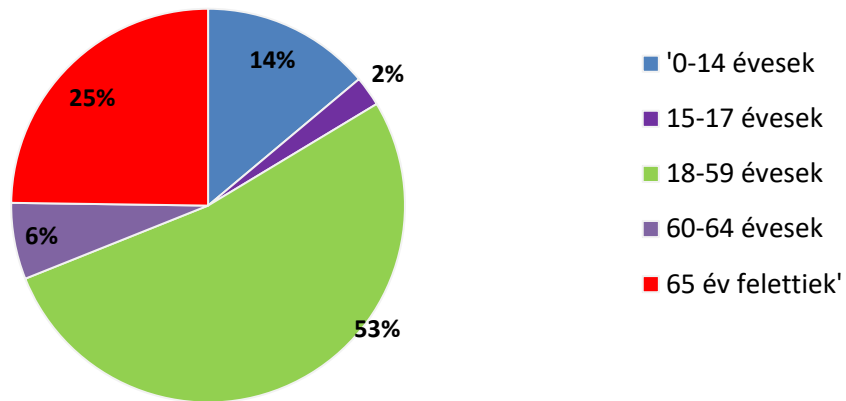

2. számú táblázat - Állandó népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2021)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	855	892	1747	48,94%	51,06%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			39	2,23%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	133	124	257	7,61%	7,10%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	28	22	50	1,60%	1,26%
18-59 éves (férfiak TS 018, aránya TS 019; nők TS 020, aránya TS 021)	500	469	969	28,62%	26,85%
60-64 éves (férfiak TS 022, aránya TS 023; nők TS 024, aránya TS 025)	49	56	105	2,80%	3,21%
65 év feletti (férfiak TS 026, aránya TS 027; nők TS 028, aránya TS 029)	145	221	366	8,30%	12,65%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Állandó népesség - nők életkori megoszlása

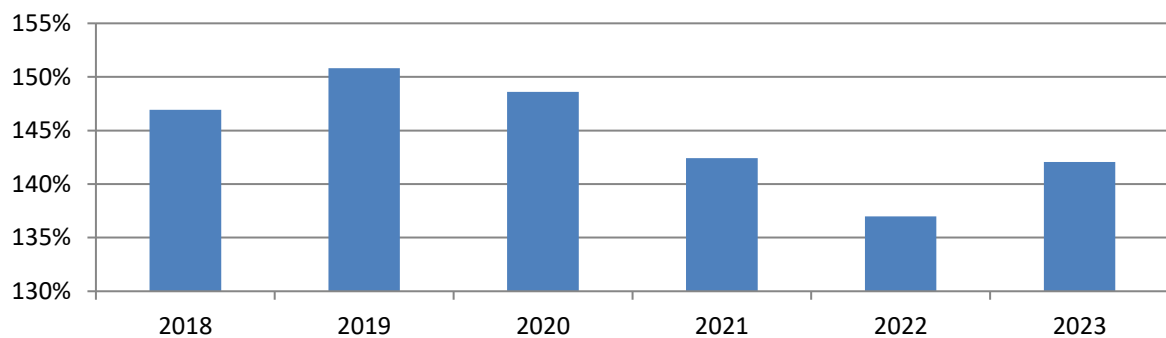

3. számú táblázat - Öregedési index

Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2018	360	245	146,94%
2019	368	244	150,82%
2020	370	249	148,59%
2021	366	257	142,41%
2022	363	265	136,98%
2023	358	252	142,06%
2024	360	240	151,04%

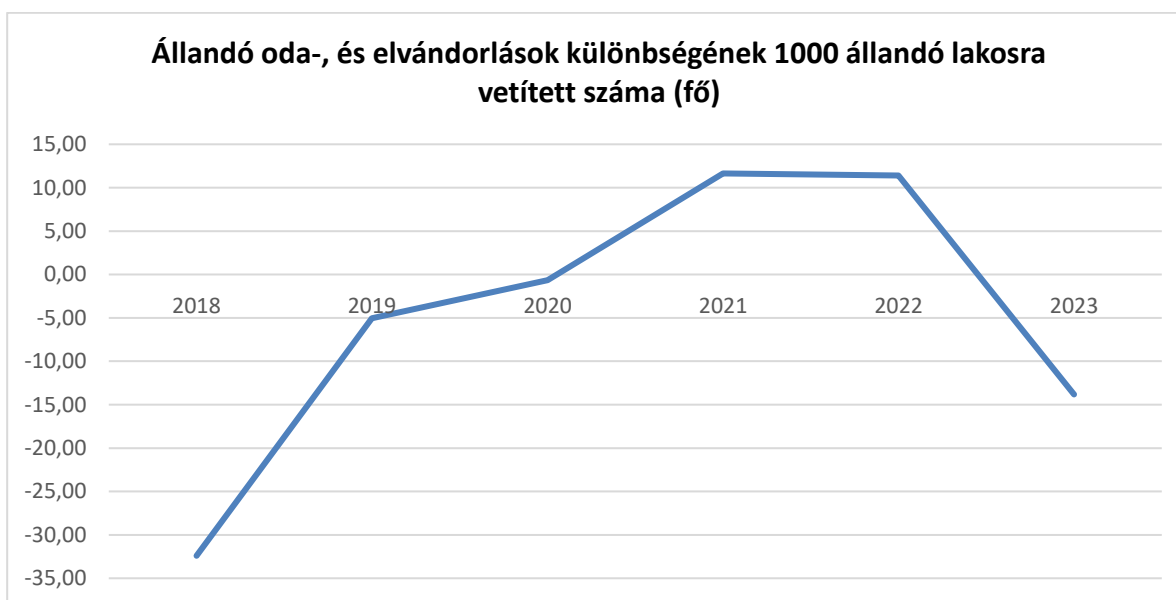
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Öregedési index (%)

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások	
Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő) (TS 031)
2018	-32,41
2019	-5,03
2020	-0,64
2021	11,64
2022	11,40
2023	-13,83
2024	8,3

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

5. számú táblázat - Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbözetének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)
2018	-4,28
2019	-9,44
2020	-15,36
2021	-15,51
2022	-11,40
2023	-11,32
2024	1,8

Csávoly népessége 2018 és 2023 között ingadozott, de összességében enyhe csökkenést mutat, a 2022-es átmeneti növekedés után 2023-ban ismét visszaesett. A település népességszerkezetét az idősödés jellemzi: az öregedési index 140% felett alakul, vagyis a 65 év felettiek aránya jelentősen meghaladja a gyermekkorúakét. A természetes szaporodás minden vizsgált évben negatív volt, vagyis a halálozások száma tartósan meghaladja az élve születéseket. A belföldi vándorlási egyenleg szintén ingadozó, 2021–2022 között pozitívumot mutatott, de 2023-ban ismét elvándorlásba fordult. Az állandó népesség összetételében a nők enyhe többségben vannak, és a legnépesebb korcsoport a 18–59 éveseké, miközben a 0–14 évesek aránya viszonylag alacsony, ami hosszú távon demográfiai kihívásokat vetít előre.

Helyi Esélyegyenlőségi Program céljai

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja:

Csávoly település Önkormányzata a HEP elfogadásával érvényesíteni kívánja különösen a HEP részét alkotó helyzetelemzés (HEP HE) és az intézkedési terv (HEP IT)¹ által:

- diszkriminációmentességet,²
- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,³
- a közösségi közlekedéshez, és közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,⁴
- a szegregációmentességet, különösen a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.⁵

A Helyi Esélyegyenlőségi Programok, HEP-ek célja különösen az önkormányzási képesség terén a helyi jogalkotási folyamat eredményesebbé tétele, s ehhez kapcsolódóan a

¹ 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, 1 § (1) bek.

² 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, 4 § (1) bek. ab) pont.

³ 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, 5 § (1) bek. e) pont.

⁴ 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, 4 § (1) bek. bb) pont.

⁵ 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, 4 § (1) bek. b), ba), ca) pont.

partnerség erősítése, továbbá az önkormányzat által ellátott igazgatási szolgáltatások megszervezésének finomhangolása, a társadalmi kohézió erősítése, a fejlesztési forrásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása, valamint a tervezési eszköztár bővítése. A kialakult gyakorlattal ellentétben – mely gyakran öt célcsoportot említ – a cél különösen hat célcsoport, a mélyszegénységben élők, romák, a gyermekek, a nők, az idősek és az akadályozottak esélyeinek javítását célozza minden településen. Valójában számolni kell a tanyán élő, és több hátránnyal egyidejűleg érintett célcsoport tagjaival is. Összességében elmondható, hogy a védelemnek és az esélyek biztosításának a kevesebb lehetőséggel rendelkező személyek helyzetének javítását nagyobb intenzitással kell szolgálnia, mint másokét. A HEP-ek létrehoztnak egy egységes a minisztérium számára hasznosítható értékelési rendszert is az egyes HEP-ek összehasonlíthatósága által, különösen akkor, ha az önkormányzatok a HEP-ek tartalmi kereteit nem változtatják meg. „Annak érdekében, hogy az érintett célcsoportok (tartósan rászoruló - romák, gyerekek, idősek, nők, fogyatékkal élő) helyzetének változása és problémáik kezelése érdekében tett intézkedések országos szinten is nyomon követhetők legyenek, a programokat a települési önkormányzatok egységes elvek mentén kell, hogy elkészítsék.”⁶

A HEP-ek alkalmat és lehetőséget teremtenek helyi együttműködések generálására, és elősegíthetik az önkormányzatok közötti megállapodások megkötését is. A HEP-ek kimondott célja a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 (MNTFS 2030) és más felzárkóztató programok érvényre juttatása statisztikai adatok és a mentorok személyes támogatása által is.⁷

A HEP helyzetelemző részének céljai:

Elsődleges cél figyelembe venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.⁸ E mellett fontos a célcsoportokba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférés alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat. További cél meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak.

A HEP IT céljai:

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését a HEP IT tartalmazza. Cél a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.⁹ További cél meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt. Szintén célként határozható meg annak az együttműködési rendszernek a felállítása, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége:

⁶ MAGYAR NEMZETI TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁSI STRATÉGIA (MNTFS) II. TARTÓSAN RÁSZORULÓK – SZEGÉNY CSALÁDBAN ÉLŐ GYERMEKEK – ROMÁK (2011–2020) Frissített változat. p. 119.

⁷ MAKKOS Nándor: Nők esélyegyenlőségéről JEGYZŐ ÉS KÖZIGAZGATÁS (1589-3383): XXIV. évfolyam 6. pp 36-40 (2022).

⁸ 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, 1 § (4) bek.

⁹ Alaptörvény XV. cikk. (4) bek., 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, 1 § (3-4) bek.

Az esélyegyenlőség széles körben elfogadott érték, de annak értelmezései között jelentős különbségek vannak. Az esélyteremtés konkrét társadalmi, politikai és jogi kiváltságra, érdemen alapuló elvekre, valamint a tágabb, az egyén életminőségét figyelembe vevő problémákra, egalitarizmusra, prioritásra, elégedetlenségre, utilitarizmusra és az alapvető esélyektől megfosztottak igényeire adott válaszként fogalmazható meg.

A HEP-ek nem csupán a nemzeti felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmasítására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan.¹⁰

A felzárkózási politika helyi szintű lábaként 2013-tól kialakult a HEP-ek elkészítésének új rendszere. Célja, hogy a településeken élő, esélyteremtés szempontjából támogatásra szoruló társadalmi csoportok – különösen a mélyszegénységben élők, romák, gyermekek, fogyatékos személyek, nők és az idősek – helyzete és életminősége javuljon.¹¹

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Magyarország az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód előmozdítását – nemzetközi, uniós és hazai kötelezettségei, valamint alkotmányos alapelvei alapján – kiemelt nemzeti feladatként kezeli. Az Alaptörvény II. cikke, valamint a XV. cikk (4) bekezdése kimondja, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének jogi kötelezettségét az *egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról* szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) 31. § (1) bekezdése írja elő. A program kidolgozásának részletes szabályait az Ebktv. végrehajtási rendelete, a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet határozza meg, különösen annak „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” című fejezete.

A HEP alkalmazása során figyelemmel kell lenni minden olyan hatályos ágazati jogszabályra, amely az esélyegyenlőség szempontjából releváns. Ezek különösen a következők:

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.),
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (Njt.),
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.),
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (Flt.),
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.),
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.),
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.),

¹⁰ Alaptörvény XXV. cikk.

¹¹ MNTFS 2030. p. 166.

- a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet, amely a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének és iskolai oktatásának irányelveit határozza meg.
- A HEP készítésekor figyelembe veendő továbbá az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület szakmai állásfoglalásai, így különösen:
 - a 309/1/2011. (II. 11.) TT sz. állásfoglalás az akadálymentesítési kötelezettségről,
 - a 288/2/2010. (II. 11.) TT sz. állásfoglalás az „egyéb helyzet” meghatározásával kapcsolatban,
- a 2007. márciusi állásfoglalás az egyenlő bánásmód követelményéről a közoktatásban.

Önkormányzat releváns rendeletei, határozatai

2. Stratégiai környezet bemutatása

Az esélyteremtés terén a nemzetközi, a szupranacionális, és a nemzeti célkitűzések egybecsenghetnek. Nemzetközi¹² célkitűzések:

1. Nincs szegénység
2. Nincs éhség
3. Jó egészség és jó közérzet
4. Minőségi oktatás
5. Nemek közötti egyenlőség
6. Tiszta víz és higiénia
7. Megfizethető és tiszta energia
8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés
9. Ipar, innováció és infrastruktúra
10. Csökkentett egyenlőtlenség
11. Fenntartható városok és közösségek
12. Felelősségteljes fogyasztás és termelés
13. Klíma akció
14. Élet a víz alatt
15. Élet a szárazföldön
16. Béke, igazságosság és erős intézmények
17. Partnerség a célokért

Szupranacionális¹³ célkitűzések:

A Területi Agenda figyelembe veszi a közelmúltbeli szakpolitikai kereteket és menetrendeket.¹⁴ Európa egységességének megőrzéséhez elengedhetetlen, hogy **hidat képezzünk** az eltérő jövedelmű, oktatási háttérű, kultúrájú, vallású, valamint különböző hagyományokkal rendelkező emberek között. Elő kell segítenünk a civil társadalom tagjai közötti

¹² Forrás: Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (2017) határozata, amelyet a Közgyűlés 2017 július 6-án fogadott el, a Statisztikai Bizottságnak a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrenddel kapcsolatos munkája (A/RES/71/313).

¹³ Forrás : Területi Agenda 2030.

¹⁴ Forrás : Területi Agenda 2030 : Idetartozik többek között az Egyesült Nemzetek Szervezetének a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrendje és a fenntartható fejlődési célok (2015), a Párizsi Megállapodás (2015), az Egyesült Nemzetek Szervezetének Új városfejlesztési menetrendje (2016), az Európai Bizottság „Fenntartható Európa 2030-ra” című vitaanyaga (2019), a 2021–2027- es időszakra szóló, jövőbeli uniós kohéziós politikára irányuló javaslat (2018), az Európai Unió városfejlesztési agendája (2016), az Új Lipcsei Charta (2020), a Jobb életminőség a vidéki területeken című Cork 2.0 nyilatkozat (2016), az OECD város- és vidékpolitikára vonatkozó elvei (2019), az európai zöld megállapodás és az ahhoz kapcsolódó Fenntartható Európa beruházási terv és méltányos átállási mechanizmus (2020), az uniós helyreállítási program (2020), valamint az Európai Unió Tanácsa releváns következtetései.

együttműködést, és fokoznunk kell a szolidaritásukat a **szegregáció csökkentése**, valamint a **társadalmi befogadás** előmozdítása érdekében, a **sokszínűséget** pedig az **általános jóllét** szolgálatába kell állítanunk.¹⁵

Nemzeti célkitűzések:

A felzárkózás politika alapidokumentumaként Magyarország Kormánya 2011-ben fogadta el a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát (1430/2011. (XII. 13.) Korm. hat.), majd 2014-ben a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II-t (1603/2014. (XI. 4.) Korm. hat.) 2021-ben elkészült a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 (MNTFS 2030), illetve a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 végrehajtásának a 2021–2024. évekre szóló kormányzati intézkedési terve (Kormány 1619/2021. (IX. 3.) Korm. határozata) amely a következő évekre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait:

- I. Születés és gyermekkor
- II. Köznevelési, szakképzési, felsőoktatási rendszer – óvodától egyetemig
- III. Ifjúsági ügyek, gyermekvállalás, családalapítás, életmód
- IV. Foglalkoztatás, munkavállalás, felnőttképzés, szociális gazdaság
- V. Területi egyenlőtlenségek, településfejlesztés – lakhatási és energiaszegénység – környezettudatosság, környezetvédelem
- VI. Testi-lelki egészség, egészségügyi ellátás
- VII. Roma identitás, közösségépítés, szemléletformálás, jogérvényesítés
- VIII. A Stratégia megvalósításának intézményrendszere, hazai és Kárpát-medencei partnerség
- IX. A Stratégia nyomon követése, monitoring

Társadalmi felzárkóztatást az MNTFS-en kívül, különösen az alábbi nemzeti stratégiák, programok tartalmazzak:

1. „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia (2007–2032)
2. Nemzeti Digitalizációs Stratégia (2021–2030)
3. Nemzeti Tehetség Program (2008–2028)
4. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2022–2026)
5. Európai Roma Keretstratégia (2020–2030)
6. A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban (2021–2030)
7. Időügyi Nemzeti Stratégia (2009–2034)
8. Országos Fogyatékoságügyi Program (2026–)
9. Nemzeti Bünmegelőzési Stratégia (2024–2034)
10. Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Programstratégia (2025)
11. Magyarország Kiberbiztonsági Stratégiája (2025)
12. Új Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2025–)
13. MLSZ Labdarúgásfejlesztési Stratégia (2025–2030)
14. Magyarország Versenyképességi Stratégiája (2024–2030)
15. Nemzeti Stratégiai Ütemterv a Digitális Évtizedhez (2023–2030)
16. A Nemzeti Drogellenes Stratégia (2021–2030)

1. „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia (2007–2032)

¹⁵ Bővebben lásd: MAKKOS Nándor: A szegregátumok megszüntetésének lehetőségéről JEGYZŐ ÉS KÖZIGAZGATÁS (1589-3383): XXV. évfolyam 3. szám pp 40-44 (2023)

Ez a hosszú távú, generációs időtávra szóló nemzeti stratégia a gyermekek jólétének, esélyegyenlőségének és társadalmi beilleszkedésének átfogó javítását célozza. Kiemelten kezeli a gyermekszegénység csökkentését, az oktatásban való egyenlő részvétel biztosítását és a szociális biztonság megerősítését. A stratégia abból indul ki, hogy a gyermeki jogok érvényesülése nemcsak morális, hanem társadalmi és gazdasági szükségszerűség is.

A program átfogó célkitűzései között szerepel:

- a szülői foglalkoztathatóság javítása, különös tekintettel a kisgyermekes anyákra;
- a minőségi gyermekintézményekhez (óvoda, iskola, védőnői szolgálat) való hozzáférés javítása;
- a gyermekek fejlődését hátráltató körülmények csökkentése, mint a lakhatási szegénység vagy az iskolai lemorzsolódás;
- a civil társadalom bevonása a gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztésébe.

A stratégia végrehajtásáért felelős testület évente értékeli az elért eredményeket és kiemeli a helyi önkormányzatok, egyházak és civil szereplők bevonásának fontosságát. Az integrált szemléletmód és az adatalapú tervezés kulcsszerepet játszik az egyenlőtlenségek felszámolásában.

2. Nemzeti Digitalizációs Stratégia (2021–2030)

Az NDS célja, hogy 2030-ra Magyarország versenyképes digitális gazdaságot, szolgáltatási rendszert és infrastruktúrát alakítson ki, amely minden állampolgár és vállalkozás számára elérhető. A stratégia négy alappillére épül:

- Digitális infrastruktúra – az 5G hálózat teljes országos kiépítése, gigabit hálózatok elérhetősége;
- Digitális kompetenciák – a digitális írástudás fejlesztése az iskolai és felnőttképzésben, digitális pedagógia és tananyagok;
- Digitális gazdaság – a kkv-k digitalizálása, fintech és startup ökoszisztéma erősítése;
- Digitális állam – minden közszolgáltatás online elérhetősége, e-közigazgatás fejlesztése, mesterséges intelligencia a kormányzati működésben.

A stratégia számszerű célokat is megfogalmaz: például 90%-os digitális közszolgáltatási lefedettséget, 5 millió digitálisan kompetens felnőttet és 50 ezer IKT szakembert 2030-ra. A stratégiát kétfévente frissítik és monitoringrendszer követi nyomon az előrehaladást.

3. Nemzeti Tehetség Program (2008–2028)

A program célja a kivételes képességű, érdeklődő vagy szorgalmas fiatalok felfedezése és támogatása Magyarországon és a határon túli magyarok lakta területeken. Hosszú távú célkitűzés, hogy a tehetség ne vesszen el a társadalmi egyenlőtlenségek miatt.

A támogatási formák közé tartozik:

- ösztöndíjak, mentorprogramok;
- tehetséggondozó műhelyek;
- tehetségnapok, versenyek, szakmai utak;
- civil, egyházi és iskolai kezdeményezések támogatása.

A Nemzeti Tehetség Központ koordinálásával a program évente több mint 300 ezer fiatalhoz jut el. A program külön hangsúlyt fektet a hátrányos helyzetű vagy sajátos nevelési igényű fiatalok támogatására is. 2020 után megnövekedtek az online tehetséggondozási lehetőségek arányát.

4. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2022–2026)

Az NKP-5 célja a természet és az emberi környezet védelme, valamint a fenntarthatóság központi szerepének megerősítése. A dokumentum a következő fókuszterületeket határozza meg:

- körforgásos gazdaság kiépítése;
- levegő- és vízminőség javítása;
- zöld közlekedés és energiahatékonyság;
- hulladékgazdálkodás és klímavédelem;
- természeti értékek megőrzése (Natura 2000 hálózat, biológiai sokféleség).

A program összekapcsolja a környezetvédelmi és gazdasági célokat, és ösztönzi a zöld beruházásokat (Zöld Otthon Program, napelem-telepítések, fenntartható mezőgazdaság). Az EU Green Deal célkitűzéseivel igazodik, külön figyelmet fordítva a közösségi részvétel és az oktatás erősítésére.

5. Európai Roma Keretstratégia (2020–2030)

Ez az uniós keretdokumentum a roma emberek esélyegyenlőségének biztosítását tűzi ki célul az oktatás, lakhatás, egészségügy, foglalkoztatás és társadalmi részvétel terén. Magyarország saját nemzeti stratégiával csatlakozott ehhez, amely célzottan kezeli:

- a korai iskolaelhagyás csökkentését;
- a romák szegregációjának felszámolását az oktatásban és lakhatásban;
- a roma nők és gyermekek speciális problémáit;
- a roma szervezetek szerepének erősítését a döntéshozatalban.

A stratégia horizontálisan alkalmazza a diszkriminációellenes elveket, és a helyi közösségek aktív részvételére épít. Előírja a roma kulturális identitás és örökség támogatását is.

6. „A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” (2021–2030)

A stratégia célja a nők életlehetőségeinek javítása és egyenlő társadalmi részvételük elősegítése. Három alappillére:

1. Családi szerepek megerősítése – gyermekvállalás támogatása, családbarát munkahelyek, anyasági és apasági szerepek egyensúlya;
2. Gazdasági részvétel – női vállalkozók támogatása, nők arányának növelése vezető pozíciókban, bérszakadék csökkentése;
3. Erőszak megelőzése és áldozatvédelem – kapcsolati erőszak elleni programok, krízisközpontok fejlesztése.

A stratégia külön alfejezetben foglalkozik a nők egészségmegőrzésével, mentális jólétével és a hátrányos helyzetű nők célzott támogatásával.

7. Idősügyi Nemzeti Stratégia (2009–2034)

Az Idősügyi Stratégia célja, hogy az időskor ne a kiszolgáltatottság, hanem az aktív, önálló élet szakasza legyen. Fő pillérei:

- egészséges öregedés (szűrések, mozgásprogramok, egészséges táplálkozás);
- szociális biztonság (nyugdíj, gondozás, lakhatás);
- társadalmi részvétel (önkéntesség, közösségi programok, idősgondozásban szerzett tudás visszacsatolása);
- digitális hozzáférés növelése (oktatás, e-egészségügy, online kapcsolattartás).

A stratégiát a Nemzeti Idősügyi Tanács koordinálja, és a helyi szintű idősbárát önkormányzati kezdeményezéseket is támogatja.

8. Országos Fogytékosságügyi Program (2026–)

A készülő új program célja a fogyatékkal élő emberek teljes társadalmi befogadásának biztosítása. A dokumentum a 2015–2025-ös program utódja, az ENSZ Fogyatékkal Élő Személyek Jogairól szóló Egyezménye szellemiségében.

Főbb fókuszpontok:

- önálló életvitel és személyi asszisztencia rendszerek fejlesztése;
- akadálymentes közszolgáltatások és közlekedés;
- inkluzív oktatás, munkaerőpiaci részvétel;
- orvosi és szociális ellátórendszerek integrálása.

A program a fogyatékoság társadalmi modelljét követi, és célja az előítéletek lebontása, az aktív közéleti szerepvállalás támogatása.

9. Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia (2024–2034)

Az új tízéves stratégia célja a bűnmegelőzés rendszerének megerősítése, a bűncselekményekhez vezető okok kezelése. Kiemelt célcsoportjai:

- gyermekek és fiatalok (prevenciós oktatás, iskolai bűnmegelőzési programok);
- áldozatvédelem (krízisközpontok, jogi segítségnyújtás, tanúvédelem);
- újra bűnözők visszailleszkedése (reintegráció, társadalmi elfogadás).
- A stratégia hangsúlyt fektet a helyi közösségek, önkormányzatok és rendvédelmi szervek közötti együttműködésre. Célja, hogy a bűnmegelőzés ne csak a rendészeti szervek dolga legyen, hanem minden állampolgáré.

10. Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Programstratégia (2025)

A 2025-ben megújított NKFI Programstratégia célja, hogy Magyarország tudományos és technológiai innovációs teljesítménye 2030-ra elérje az európai élvonalat. A stratégia meghatározó célja a kutatói és tudásalapú gazdaság fejlesztése, különösen a jövőorientált ágazatokban, mint a mesterséges intelligencia, biotechnológia, fenntartható energiagazdálkodás és digitális technológiák. A stratégia kiemelten támogatja a kutatói életpályát, az egyetemi–ipari együttműködéseket és a hazai start-up ökoszisztéma fejlődését.

Az NKFI Alap keretében meghirdetett pályázatok révén a kormány új finanszírozási eszközöket vezet be, különösen a piacképes innovációk gyorsítására és a nemzetközi szabadalmak megszerzésére. A program célja nemcsak a tudományos teljesítmény növelése, hanem az innovációs értéklánc minden elemének (kutatás, fejlesztés, piacra vitel) megerősítése is.

11. Magyarország Kiberbiztonsági Stratégiája (2025)

A 2025-ös Kiberbiztonsági Stratégia Magyarország digitális szuverenitásának védelmét szolgálja. A dokumentum komplex megközelítést alkalmaz: az állami, gazdasági és társadalmi rendszerek kibertérbeli sérülékenységének csökkentését, a digitális infrastruktúrák ellenálló képességének növelését, valamint az állampolgárok tudatosságának erősítését tűzi ki célul.

A stratégia külön kitér az állami informatikai rendszerek biztonságára, az egészségügyi, közlekedési és energetikai rendszerek védelmére, valamint az iskolai digitális nevelésre. A magyar kormány célja, hogy az ország 2030-ra regionális kiberbiztonsági központtá váljon, ezért a dokumentum ösztönzi a szakemberek képzését, az etikus hackerek szerepének megerősítését és a nemzetközi együttműködést az EU és NATO keretein belül.

12. Új Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2025–)

A 2025-ben készülő új Nemzeti Ifjúsági Stratégia átfogó képet kíván adni a fiatalok élethelyzetéről, és konkrét beavatkozásokat határoz meg az életpálya különböző szakaszaira. A stratégia a 15–29 év közötti korosztály lehetőségeit, szükségleteit és társadalmi beágyazottságát vizsgálja – kiemelten a munkaerőpiac, lakhatás, oktatás, közéleti részvétel és mentális egészség területén.

A stratégia hangsúlyozza a fiatalok közösségi szerepvállalásának fontosságát, támogatja az ifjúsági szervezeteket, az önkéntesség kultúráját és a digitális részvételi platformok kiépítését. A dokumentum célja, hogy a fiatalokat ne csak kedvezményezetteként, hanem stratégiai partnerekként kezelje. Szoros együttműködésben készül az EU Ifjúsági Stratégiával, a magyar oktatáspolitikával és a civil szférával.

13. MLSZ Labdarúgásfejlesztési Stratégia (2025–2030)

A Magyar Labdarúgó Szövetség új stratégiája a hazai labdarúgás minden szintjére kiterjed, az utánpótlás-neveléstől a válogatott mérkőzésekig. A stratégia célja, hogy a labdarúgás közösségformáló és társadalmi integráló szerepét tovább erősítse, miközben emeli a sportág színvonalát és vonzerejét.

Kiemelt cél a nők és gyermekek bevonása, a szurkolói élmény javítása, valamint az utánpótlás-akadémiák minőségi fejlesztése. A stadionok modernizálásán és a klubrendszer átláthatóságán túl az MLSZ nagy hangsúlyt fektet a digitális térben való jelenlétre (pl. online közvetítések, szurkolói applikációk, játékoskövető rendszerek). A stratégia nemzetközi irányokkal is összhangban van, például az UEFA Grassroots programmal, és különös figyelmet fordít a sportág társadalmi beágyazottságára.

14. Versenyképességi Stratégia (2024–2030)

A Nemzeti Versenyképességi Stratégia célja, hogy Magyarország az EU 10 legversenyképesebb gazdasága közé kerüljön. A dokumentum négy pillérre épül:

1. Patriotizmus – a hazai termékek és vállalkozások támogatása;
2. Technológia – digitális áttérés, AI és robotika ösztönzése;
3. Fenntarthatóság – zöld energia, körforgásos gazdaság, vízgazdálkodás;
4. Ellátásbiztonság – élelmiszer-, egészségügyi- és energiaszuverenitás.

A stratégia szerint a jövő kulcsa a tudásalapú gazdaság: erős kutatás-fejlesztési szektorral, versenyképes oktatással és vállalkozásbarát környezettel. Újításként a stratégia konkrét mérőszámokat is megad a célkitűzésekhez (pl. GDP/fő, exportarány, digitalizációs index). Az állami intézkedések célja az adminisztrációs terhek csökkentése, az adórendszer versenyképessé tétele és a regionális gazdaságfejlesztés összehangolása.

15. Nemzeti Stratégiai Ütemterv a Digitális Évtizedhez (2023–2030)

Ez az ütemterv Magyarország válasza az EU Digitális Iránytű célkitűzéseire. A dokumentum részletes menetrendet ad arra, hogy az ország hogyan teljesíti a négy kulcsterületet:

1. Digitális készségek (80% alapkompétencia, 20 millió IKT szakember az EU-ban);
2. Biztonságos és fenntartható digitális infrastruktúra (5G, gigabit internet);
3. Digitális közszolgáltatások (e-kormányzat, e-egészségügy, mesterséges intelligencia a közigazgatásban);
4. Digitális vállalkozások (felhőalapú szolgáltatások, big data, kkv digitalizáció).

A magyar ütemterv mérföldköveket határoz meg minden évre, részletes mutatókkal és monitoring rendszerrel. A stratégia kiemelt célja a régiós lemaradás csökkentése és a vidéki térségek digitális integrációja. Az oktatás, közigazgatás, közlekedés, egészségügy és mezőgazdaság digitális megújítása kulcsterületekként jelenik meg.

16. Nemzeti Drogellenes Stratégia (2021–2030)

A Nemzeti Drogellenes Stratégia (2021–2030) célja, hogy átfogó, megelőzésre és közösségi támogatásra épülő választ adjon a szerhasználat kihívásaira Magyarországon. A stratégia középpontjában a tudatos és egészséges életvezetés elősegítése áll, különös tekintettel a gyermekekre és fiatalokra. Három fő pillére a **megelőzés, kezelés és felépülés támogatása**, valamint a kínálatcsökkentés. A dokumentum nagy hangsúlyt fektet a **családok, iskolák és közösségek bevonására**, valamint a szakemberek képzésére. A stratégia fontosnak tartja az **érzékenyítés és tájékoztatás** eszközeinek alkalmazását, különösen az iskolai programok és a digitális platformok révén. Az együttműködés az állami, civil és egyházi szereplők között kulcsfontosságú elem a célkitűzések megvalósításában.

2.1 Kapcsolódás stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

A Helyi Esélyegyenlőségi Program összehangolásra kerül az önkormányzat más stratégiai dokumentumaival, különösen:

1. költségvetési koncepcióval,
2. szociális szolgáltatástervezési koncepcióval,
3. településrendezési tervvel, valamint
4. településfejlesztési koncepcióval.

1. Költségvetési koncepció

A HEP-ben megfogalmazott intézkedések csak akkor válhatnak gyakorlattá, ha azok forrásigénye megjelenik az önkormányzat költségvetési tervezésében. Ezért az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő programokhoz szükséges forrásokat már a költségvetési koncepció szintjén is figyelembe kell venni. A HEP prioritásainak megjelenítése a költségvetés tervezésében (pl. akadálymentesítés, szociális szolgáltatások bővítése, tanulást segítő programok).

2. Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció

A HEP célcsoportjainak jelentős része szociális szolgáltatásokat vesz igénybe. A szolgáltatástervezési koncepció meghatározza, milyen ellátási formákra van szükség a településen (pl. házi segítségnyújtás, családsegítés, gyermekjóléti alapellátás). A HEP helyzetelemzése segíti a szolgáltatási igények pontosabb meghatározását, és fordítva: a koncepció adatai segítik a HEP IT intézkedéseinek összeállítását, pl. ellátórendszer, hozzáférési akadályok, hiányterületek feltárása, kapacitásbővítés.

3. Településrendezési terv

A rendezési terv a területhasználatot, infrastruktúra-fejlesztéseket, közlekedést és intézményi elhelyezkedést határozza meg. A HEP szempontjából fontos, hogy ne alakuljanak ki szegregált lakókörnyezetek, és a célcsoportok (pl. romák, fogyatékkal élők, idősek) számára is biztosított legyen a lakhatáshoz, közszolgáltatásokhoz, intézményekhez való egyenlő hozzáférés. pl. szegregációmentesség, akadálymentes közterek, elérhető intézmények.

4. Településfejlesztési koncepció

Ez a legátfogóbb stratégiai dokumentum, amely hosszú távon határozza meg a település fejlődési irányait. A HEP célja, hogy ezekbe a fejlesztési irányokba **beépüljenek az esélyteremtés szempontjai** is: pl. foglalkoztatás, oktatás, közlekedés, digitális hozzáférés területén. Fontos, hogy a HEP és a településfejlesztési koncepció **ne ellentmondjanak egymásnak**, hanem kiegészítsék egymást, pl. célcsoportokra is kiterjedő hosszú távú társadalmi és gazdasági fejlesztések.

A HEP nem egy önálló dokumentum a „szociális asztalon”, hanem **egy olyan horizontális tervezési eszköz**, amelynek célja, hogy **összehangolja a település ágazati stratégiáit** az esélyegyenlőségi szempontokkal. A hatásos HEP akkor jön létre, ha *ezekbe a dokumentumokba beépülnek* a hátránykompenzáció, az elérhetőség, a szociális biztonság és a társadalmi befogadás szempontjai.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

Csávoly község Helyi Esélyegyenlőségi Programja (HEP) szorosan kapcsolódik a térségi és társulási együttműködésekhez, amelyek célja a társadalmi felzárkózás elősegítése és az esélyegyenlőség biztosítása a településen és annak környezetében.

Térségi és társulási kapcsolódások

1. Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesület (HACS):

Csávoly tagja a Felső-Bácska Vidékfejlesztési Egyesületnek, amely Bács-Kiskun megye déli részén működik. Az egyesület célja a térség gazdasági-társadalmi kohéziójának erősítése és a leszakadás folyamatának megállítása. A HACS által kidolgozott Helyi Fejlesztési Stratégia (HFS) keretében Csávoly is részt vesz olyan programokban, amelyek a helyi közösségek fejlesztését, a foglalkoztatás növelését és a társadalmi befogadás elősegítését célozzák. felsobacska-hacs.hu+1PályázatMenedzser+1

2. Térségi együttműködések:

Csávoly részt vesz különböző térségi együttműködésekben, amelyek célja a közös fejlesztési célok elérése. Ilyen például a szennyvízelvezetés és -tisztítás, valamint a szennyvízkezelés megvalósítására irányuló projektek, amelyekben az önkormányzatok, köztisztviselők és társaságok közösen vesznek részt.

Ezek az együttműködések lehetővé teszik Csávoly számára, hogy hatékonyabban valósítsa meg a HEP célkitűzéseit, és hozzájáruljon a térség társadalmi és gazdasági fejlődéséhez.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok,¹⁶ kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A helyi önkormányzat Polgármesteri Hivatalának ügyintézői olyan statisztikai adatokkal és nyilvántartásokkal rendelkeznek, amelyek jelentős segítséget nyújtottak az adatgyűjtés során. Kistelepülési adottságokból fakadóan az ügyintézők hely- és emberismerete kiemelkedő, ami lehetővé teszi, hogy a helyi sajátosságokat, társadalmi problémákat és az esélyegyenlőségi szempontból kritikus területeket számadatok hiányában is megfelelő érzékenységgel azonosítsák. Különösen a fogyatékkal élő személyekre vonatkozó nyilvántartások esetében mutatkozik adatdeficit, ám a Hivatal munkatársai – több éves helyismeretük alapján – ezen a területen is hiteles becsléseket tudtak adni. A helyzetelemzéshez felhasznált statisztikai adatok elsődlegesen a TEIR (Térségi Statisztikai Rendszer) adatbázisból, valamint az önkormányzati és intézményi nyilvántartásokból származtak. Emellett figyelembe vettük a

¹⁶ Különösen a közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési terv, és a szakképzési intézkedési terv.

szociális és oktatási intézmények szakmai beszámolóit, valamint a szakemberek gyakorlati tapasztalatait is. A jelen program készítése során azonban már figyelemmel voltunk a 2022. évi népszámlálás keretében közzétett legfrissebb statisztikákra, amennyiben azok településszintű bontásban elérhetőek voltak. Az adatgyűjtés során a helyi intézmények és a társhatóságok együttműködését is igénybe vettük a helyzetelemzés teljessége érdekében.

2.4 Magyarországon működő országos érdekvédelmi szervezeteket, megadva székhelyüket, e-mail címüket és telefonszámukat:

1. Nők

- **NANE – Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület**
 - **Székhely:** 1447 Budapest, Pf. 502
 - **E-mail:** info@nane.hu
 - **Segélyvonal:** 06 80 505 101 (ingyenesen hívható)
 - **Weboldal:** <https://nane.hu>
 - **Megjegyzés:** A NANE Egyesület 1994-ben alakult, célja a nők és gyermekek elleni erőszak megelőzése és az áldozatok támogatása. [TEF+2todogod.com+2NANE+2EMMA Egyesület+6NANE+6todogod.com+6](#)
- **PATENT Egyesület – Patriarchátust Ellenzők Társasága**
 - **Székhely:** 1062 Budapest, Aradi utca 40.
 - **E-mail:** jog@patent.org.hu
 - **Jogsegélyvonal:** 06 80 808 081 (ingyenesen hívható szerdán 16–18 óráig, csütörtökön 10–12 óráig)
 - **Weboldal:** <https://www.patent.org.hu>
 - **Megjegyzés:** A PATENT Egyesület jogi és pszichológiai segítséget nyújt a nők elleni erőszak áldozatainak. [TEF+5patent.org.hu+5EMMA Egyesület+5EMMA Egyesület+2Facebook+2support.patent.org.hu+2](#)

2. Gyermekek

- **Gyermekút Módszertani Központ**
 - **Székhely:** 1134 Budapest, Tüzér utca 33–35.
 - **E-mail:** gyermekut@csalad.hu
 - **Weboldal:** <https://gyermekut.hu>
 - **Megjegyzés:** A központ célja a gyermekek fejlődésének támogatása és a gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztése. [Gyermekút+3Család+3Család+3efiportal.hu+7Gyermekút+7Gyermekút+7](#)
- **SOS Gyermekfalvak Magyarország**
 - **Székhely:** 1095 Budapest, Boráros tér 4., 4. lépcsőház, 4. emelet
 - **E-mail:** adomanyinfo@sos.hu
 - **Telefon:** +36 1 301 3160
 - **Weboldal:** <https://www.sos.hu>
 - **Megjegyzés:** Az SOS Gyermekfalvak családjukat elvesztett gyermekeknek nyújtanak otthont és támogatást. [Civilek+25sos.hu+25Adjukössze+25Adjukössze+1Facebook+1](#)
- **Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány**
 - **Székhely:** 1027 Budapest, Jurányi utca 1.
 - **E-mail:** info@hintalovon.hu
 - **Telefon:** +36 30 315 2032
 - **Weboldal:** <https://hintalovon.hu>

- **Megjegyzés:** Az alapítvány a gyermekjogok védelmével és a gyermekek jogtudatosságának növelésével foglalkozik.
[Adjukössze+1Hintalovon+1Hintalovon+2Hintalovon+2Civilek+2TEF](#)

3. Fogyatékosággal élők

- **Autisták Országos Szövetsége (AOSZ)**
 - **Székhely:** 1053 Budapest, Fejér György utca 10.
 - **E-mail:** info@esoember.hu
 - **Telefon:** +36 1 354 1073
 - **Weboldal:** <https://aosz.hu>
 - **Megjegyzés:** Az AOSZ az autista emberek és családjaik érdekvédelmét látja el.
[Adjukössze+2AOSZ+2Kezen Fogva+2](#)
- **Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ)**
 - **Székhely:** 1068 Budapest, Benczúr utca 21.
 - **E-mail:** info@sinosz.hu
 - **Telefon:** +36 1 351 0434
 - **Weboldal:** <https://sinosz.hu>
 - **Megjegyzés:** A SINOSZ a siket és nagyothalló emberek érdekvédelmi szervezete. [SINOSZ Jelnyelvi TolmácsszolgálatSINOSZ Jelnyelvi Tolmácsszolgálat+2Sinosz+2Adjukössze+2Sinosz](#)

4. Idősek

- **Nyugdíjas Klubok és Idősek „Életet az Éveknek” Országos Szövetsége**
 - **Székhely:** 1068 Budapest, Benczúr utca 45.
 - **E-mail:** nyugszov@hu.inter.net
 - **Telefon:** +36 1 327 0118
 - **Weboldal:** <https://www.eletetazeveknek.hu>
 - **Megjegyzés:** A szövetség az idősek érdekvédelmét és közösségi életét támogatja. [Életet az Éveknek+1Életet az Éveknek+1Életet az Éveknek+8hangosabbagyuloletnel.hu+8Lusha+8](#)

5. Mélyszegénységben élők, romák

- **Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság (TEF)**
 - **Székhely:** 1135 Budapest, Szegedi út 35–37.
 - **E-mail:** foigazgatosag@tef.gov.hu
 - **Telefon:** +36 1 896 9514
 - **Weboldal:** <https://tef.gov.hu>
 - **Megjegyzés:** A TEF a társadalmi felzárkózásért és esélyteremtésért felelős kormányzati szerv. [TEF](#)

Az emberi méltóság minden egyént és társadalmi csoportot egyenlő módon illet meg; ez az alapjog korlátozhatatlan, visszavonhatatlan és megkérdőjelezhetetlen. Elfogadhatatlan minden olyan véleménynyilvánítás, amely – például a roma kisebbséggel szemben – sértő módon megkérdőjelezi az emberi méltóság egyetemes érvényét. A mélyszegénységben élők és a roma származású emberek esélyegyenlőségi szempontból történő összevonása kizárólag akkor indokolt, ha a roma személy egyúttal a mélyszegény társadalmi csoportba is tartozik. A Helyi Esélyegyenlőségi Programban (HEP) e két célcsoport együttes említése indokolható a munkahelyteremtés, foglalkoztatás, oktatás és képzés, egészségügyi és szociális szolgáltatások, szegregáció kezelése, illetve a közéletben való részvétel témaköreiben.

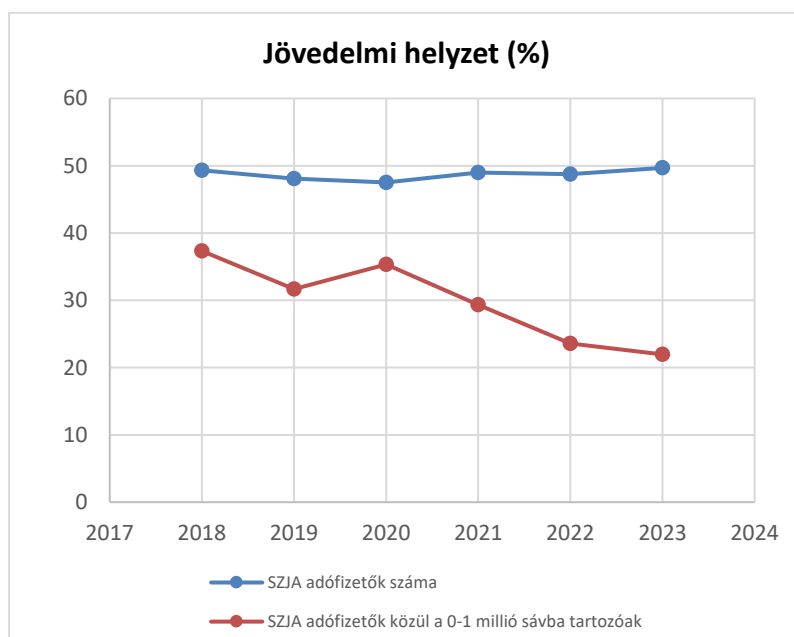
A jogalkotó több irányból kívánja előmozdítani a nemzetiségi lakosság esélyegyenlőségét. Az Njt. 81. § (1) bekezdése szerint a nemzetiségi lakosságot érintő helyi önkormányzati határozatot – különösen a kollektív nyelvhasználat, a hagyományápolás, a kultúra, a helyi sajtó, az esélyegyenlőség, a társadalmi felzárkózás és a szociális ellátás körében – csak az érintett települési nemzetiségi önkormányzat egyetértésével lehet meghozni. Ennek hiányában az országos nemzetiségi önkormányzat jogosult a véleményezésre. Az Njt. 81. § (1a) bekezdése alapján a nyilatkozat megtételére harminc nap áll rendelkezésre, amely határidő egy alkalommal további tizenöt nappal meghosszabbítható, de összességében jogvesztő jellegű. Az Njt. 115. § d) pontja szerint a települési nemzetiségi önkormányzat kötelező közfeladata a képviselt közösség érdekképviselésének és esélyegyenlőségének biztosítása.

Az egyenlő bánásmódról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.) 8. §-a több, a roma/cigány etnikai hovatartozást jellemző védett tulajdonságot is nevesít: így a faji hovatartozást (b), a bőrszínt (c), az etnikai kisebbséghez tartozást (e), az anyanyelvet (f), valamint a társadalmi származást (p) és vagyoni helyzetet (q). E jellemzők kombinációi gyakran egyszerre érvényesülnek a cigány népesség körében, ami az egyenlő bánásmód követelményének megsértéséhez vezethet.

A faji megkülönböztetés tilalmát nemzetközi jogi normák is megerősítik. A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló, 1965. december 21-én New Yorkban elfogadott egyezmény, amelyet az 1969. évi 8. törvényerejű rendelet hirdetett ki Magyarországon, az egyik legfontosabb jogforrás. Az egyezmény 1. cikke szerint „a faji megkülönböztetés” minden olyan megkülönböztetést, kizárást, megszorítást vagy előnyben részesítést jelent, amelynek alapja a faj, szín, származás, nemzetiségi vagy etnikai hovatartozás, és amely az emberi jogok és alapvető szabadságjogok egyenlő elismerésének, élvezetének vagy gyakorlásának korlátozását eredményezi bármely társadalmi, politikai vagy gazdasági területen.

3.1. számú táblázat - Jövedelmi helyzet		
Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az állandó népesség %-ában (TS 060)
2018	49,30	37,33
2019	48,07	31,68
2020	47,52	35,33
2021	49,00	29,32
2022	48,75	23,57
2023	49,68	21,96
2024	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A 3.1. számú táblázat alapján 2018 és 2023 között az SZJA adófizetők aránya az állandó népességhez képest lényegében stabil maradt, enyhe növekedést mutatva. Ezzel szemben a 0–1 millió forintos jövedelemsávba tartozók aránya jelentősen csökkent, ami a legalacsonyabb jövedelműek számának visszaesésére, illetve a jövedelmi szerkezet javulására utal.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

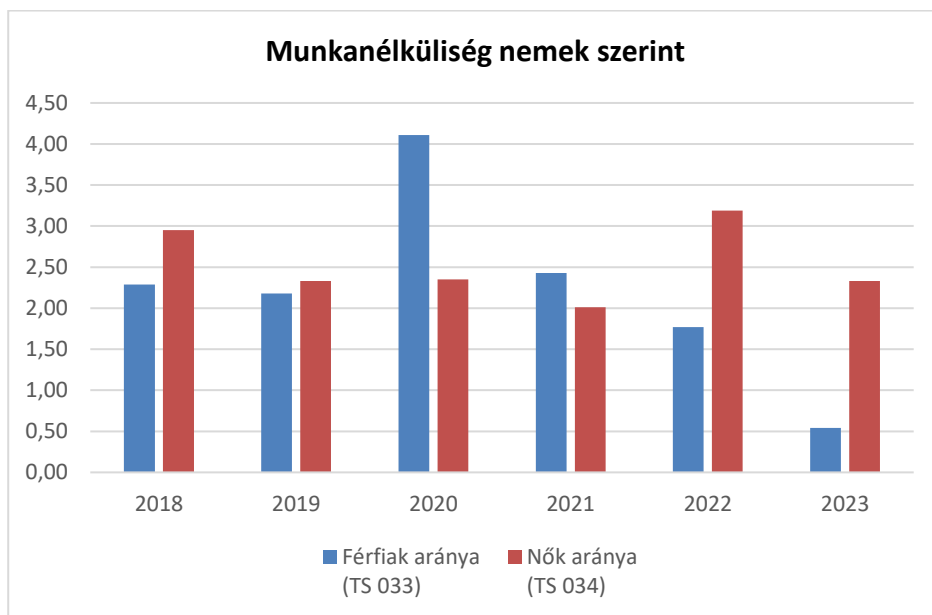
A HEP-ben elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ftt.) és a Mőtv-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek

változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek helyzete;

3.2. 1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint			
Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
2018	2,29	2,95	2,62%
2019	2,18	2,33	2,26%
2020	4,11	2,35	3,23%
2021	2,43	2,01	2,22%
2022	1,77	3,19	2,48%
2023	0,54	2,33	1,44%
2024	0,49	2,24	1,52%

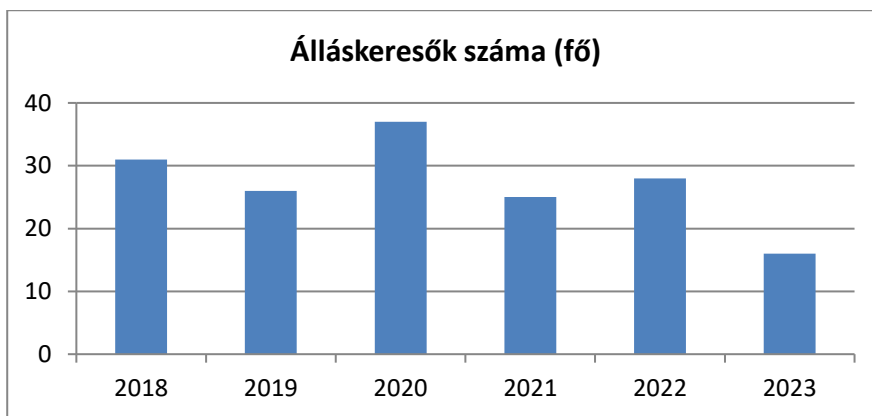
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

3.2.2. számú táblázat - Nyilvántartott álláskeresők száma korcsoportok szerint

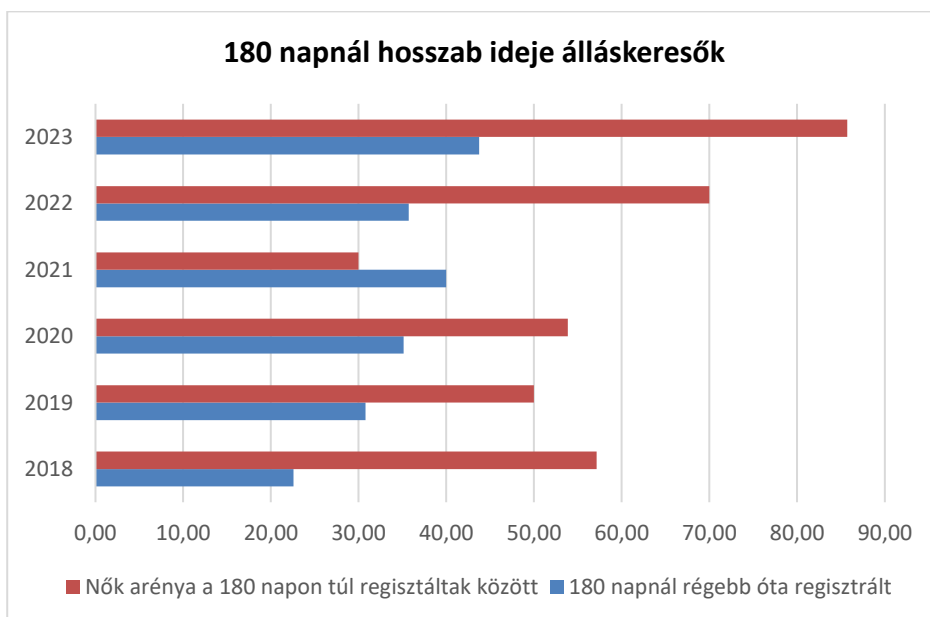
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Fő összesen	31	26	37	25	28	16
20 éves, vagy az alatti (TS 037)	Fő	3,00	1,00	1,00	2,00	2,00	1,00
	%	9,68%	3,85%	2,70%	8,00%	7,14%	6,25%
21-25 év (TS 038)	Fő	3,00	2,00	2,00	2,00	3,00	4,00
	%	9,68%	7,69%	5,41%	8,00%	10,71%	25,00%
26-30 év (TS 039)	Fő	2,00	2,00	4,00	3,00	1,00	3,00
	%	6,45%	7,69%	10,81%	12,00%	3,57%	18,75%
31-35 év (TS 040)	Fő	1,00	2,00	7,00	1,00	1,00	0,00
	%	3,23%	7,69%	18,92%	4,00%	3,57%	0,00%
36-40 év (TS 041)	Fő	3,00	3,00	4,00	1,00	0,00	0,00
	%	9,68%	11,54%	10,81%	4,00%	0,00%	0,00%
41-45 év (TS 042)	Fő	8,00	1,00	2,00	3,00	3,00	2,00
	%	25,81%	3,85%	5,41%	12,00%	10,71%	12,50%
46-50 év (TS 043)	Fő	1,00	3,00	4,00	2,00	3,00	1,00
	%	3,23%	11,54%	10,81%	8,00%	10,71%	6,25%
51-55 év (TS 044)	Fő	3,00	3,00	1,00	1,00	5,00	2,00
	%	9,68%	11,54%	2,70%	4,00%	17,86%	12,50%
56-60 év (TS 045)	Fő	3,00	1,00	1,00	1,00	4,00	2,00
	%	9,68%	3,85%	2,70%	4,00%	14,29%	12,50%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	4,00	8,00	11,00	9,00	6,00	1,00
	%	12,90%	30,77%	29,73%	36,00%	21,43%	6,25%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi
Hivatal

3.2.3. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%
2018	22,58	57,14
2019	30,77	50,00
2020	35,14	53,85
2021	40,00	30,00
2022	35,71	70,00
2023	43,75	85,71
2024	28	42,9

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A 2018 és 2023 közötti időszakban Csávolyn a munkanélküliségi ráta általánosságban csökkent, ugyanakkor jelentős nemi különbségek alakultak ki: 2023-ban a férfiak körében

csupán 0,54%, míg a nőknél 2,33% volt a regisztrált álláskereső aránya. A legmagasabb munkanélküliségi szint 2020-ban volt tapasztalható (összesen 3,23%), ami feltehetően a COVID-19 járvány munkaerőpiacra gyakorolt hatásának következménye. A nyilvántartott álláskereső száma 2018-ban 31 fő volt, 2023-ra 16 főre csökkent, de a csökkenés mögött átrendeződés is zajlik a korcsoportok között.

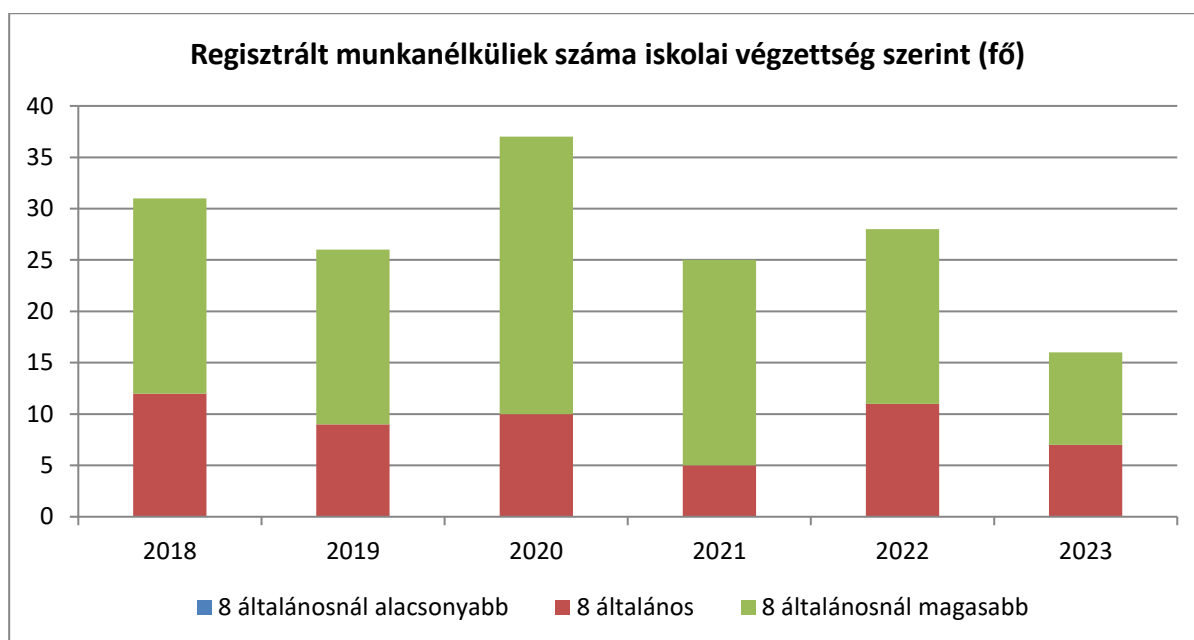
Kiemelkedő, hogy 2023-ban a 21–30 éves korosztály adta az álláskereső 43,75%-át, ami a fiatalok munkaerőpiaci elhelyezkedési nehézségeire utal. Ezzel szemben az idősebb, 61 év feletti korosztály aránya látványosan csökkent (2018: 12,9% → 2023: 6,25%), ami a nyugdíjba vonulásnak vagy a passzív státuszba kerülésnek tudható be. A középkorú korosztályok (36–45 év között) fokozatosan kiszorultak a nyilvántartott álláskereső köréből, 2023-ban ebben a sávban nem volt regisztrált munkanélküli.

A 180 napnál hosszabb ideje munkanélküliek aránya viszont jelentősen emelkedett: 2018-ban még 22,58% volt, 2023-ra elérte a 43,75%-ot. Mindezek mellett különösen aggasztó a tartós munkanélküliség nemi megoszlása: 2023-ban a hosszabb ideje állást keresők 85,71%-a nő volt, ami a nők tartós munkaerőpiaci hátrányát mutatja. A fenti adatok azt jelzik, hogy bár a munkanélküliség látszólag csökken, valójában egyre koncentráltabban érinti a fiatalokat, a nőket és az alacsony iskolai végzettségűeket.

a) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága;

3.2.4. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskereső száma iskolai végzettség szerint							
Év	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskereső száma összesen (TS 052)	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskereső megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 036)		Általános iskolai végzettség (TS 035)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2018	31	0	0,00%	12	38,71%	19	61,29%
2019	26	0	0,00%	9	34,62%	17	65,38%
2020	37	0	0,00%	10	27,03%	27	72,97%
2021	25	0	0,00%	5	20,00%	20	80,00%
2022	28	0	0,00%	11	39,29%	17	60,71%
2023	16	0	0,00%	7	43,75%	9	56,25%
2024	25	0	0,00%	6	24,00%	8	32,00%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A 2018 és 2023 közötti időszakban a regisztrált munkanélküliek között nem szerepelt olyan személy, aki nyolc általános iskolai osztálynál kevesebb végzettséggel rendelkezett, ugyanakkor a legalacsonyabb végzettségűek aránya (8 osztály) 2023-ra 43,75%-ra nőtt. Ezzel párhuzamosan az ennél magasabb végzettségű munkanélküliek aránya csökkenő tendenciát mutatott (2021-ben 80%, 2023-ban már csak 56,25%), ami az alacsony iskolai végzettség munkaerőpiaci kockázatát emeli ki.

- b) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei;

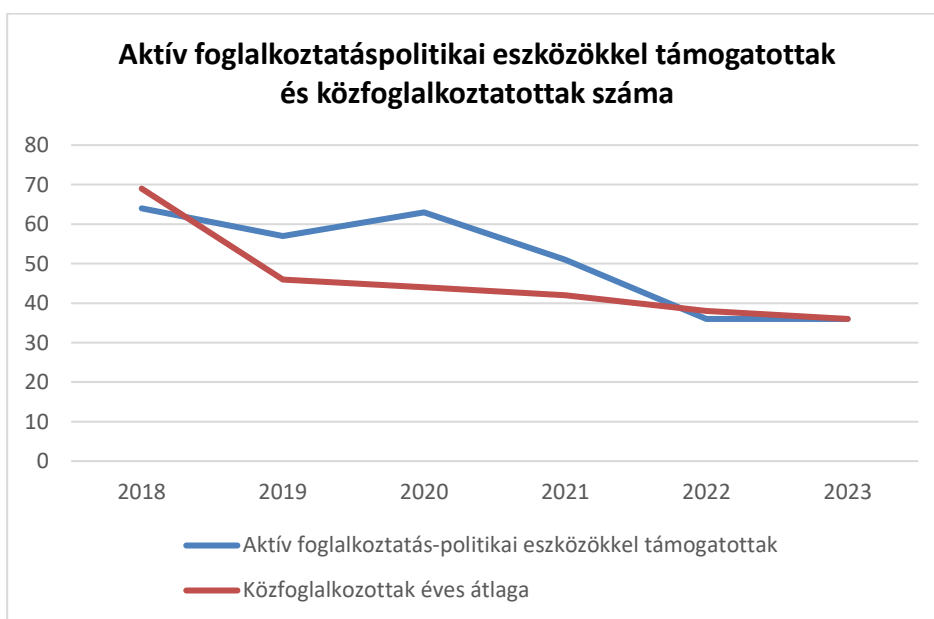
A közfoglalkoztatás célja a munkavállalók részéről a munkateszt, az aktivitás növelése, az önkormányzatok részéről az értékteremtés, településüzemeltetés és településfejlesztés, a társadalom részéről a tranzitfoglalkoztatás, valamint a szegénységnyhító funkcióban ragadható meg.

- c) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői; közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok;

A foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűek közé sorolhatók az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztály, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességűek és akadályozottak élők csoportja. település 40-60 év közötti lakosságának iskolai végzettségére vonatkozó megállapítás az, hogy a lakosság e rétege nem tulajdonított a képzésnek munkaerő-piaci jelentőséget, hiszen mezőgazdasági tevékenységhez nem az iskolai végzettség volt szükséges, hanem az e téren szerzett tapasztalat. A mezőgazdaságban bekövetkező változások erre az életkori rétegre hatnak a legnagyobb mértékben, hisz az ő elhelyezkedésük a szakképzettség hiánya miatt akadályozott. A vizsgált időszakban a 8 osztályt el nem végzettek aránya felére csökkent.

3.2.5. számú táblázat - Foglalkoztatáspolitikai		
Év	Aktív foglalkoztatás-politikai eszközökkel támogatottak száma (TS 050)	Közfoglalkoztatottak száma (TS 055)
	Fő	(éves átlag - fő)
2018	64	69
2019	57	46
2020	63	44
2021	51	42
2022	36	38
2023	36	36
2024	40	35

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

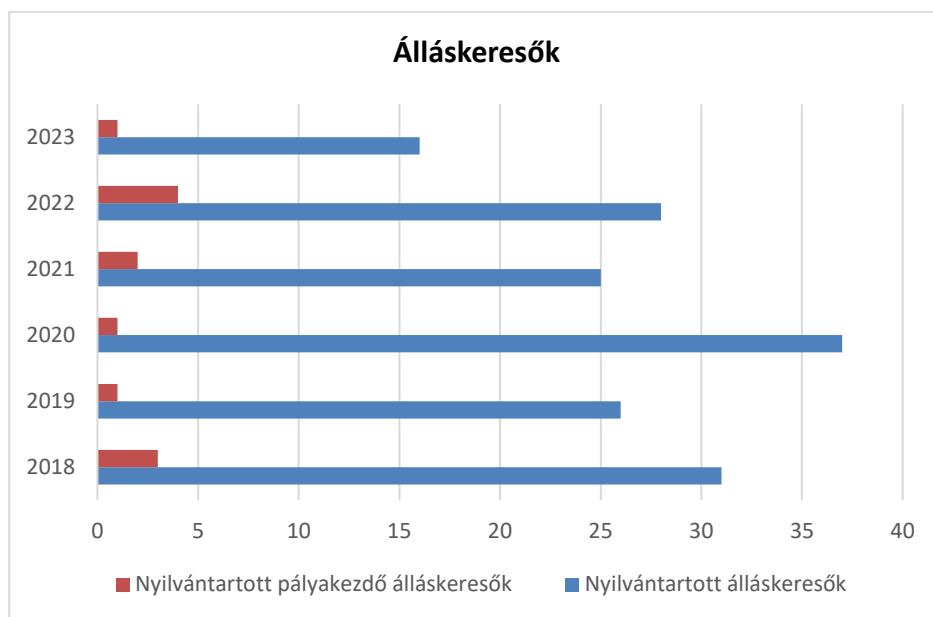

2018 és 2023 között Csávolyon folyamatos csökkenés figyelhető meg mind az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközökkel támogatottak, mind a közfoglalkoztatottak számában. Míg 2018-ban még 64 főt támogattak aktív eszközökkel és 69 fő dolgozott közfoglalkoztatásban, addig 2023-ra mindkét mutató 36 főre csökkent, ami a közfoglalkoztatás szerepének visszaszorulására és a munkaerőpiac szerkezetének átalakulására utal.

- d) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük;

3.2.6. számú táblázat - Pályakezdő állás keresők száma		
Év	Nyilvántartott állás keresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő állás keresők száma (TS 053)
	Fő	Fő
2018	31	3
2019	26	1
2020	37	1
2021	25	2
2022	28	4
2023	16	1
2024	25	2

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A 3.2.6. számú táblázat adatai alapján a nyilvántartott állás keresők száma 2018 és 2023 között összességében csökkenő tendenciát mutatott, 31 főről 16 főre. Ezzel szemben a pályakezdő állás keresők száma végig alacsony maradt, jellemzően 1–4 fő között ingadozott, és 2023-ban is csupán 1 fő volt regisztrálva, ami arra utal, hogy a pályakezdők helyzete stabil vagy alacsony létszámban jelenik meg a nyilvántartott munkanélküliek körében.

- e) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése, szakképzéshez, felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok;

A területileg illetékes Kormányhivatal Foglalkoztatási osztálya Kecskeméten fogadja az állás keresőket. Ügyfélfogadási rendjének és a tömegközlekedés harmonizálása nem okoz

problémát az igénybevevők számára. A munkaügyi központnál minden esetben elsődleges szempont, hogy az ügyintézők az ügyfelek részére megfelelő állásokat keressenek és ajánljanak. A kirendeltségen a munkaerő-piaci képzések lebonyolításában, a képzési lehetőségek felkutatásában, a pályaválasztási tevékenységben az intézményi és piaci képzőkkel tart fenn kapcsolatot.

- f) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása;

Az önkormányzat csak közfoglalkoztatást tud vállalni, mely keretében az aktív korúak ellátásában részesülők foglalkoztathatók. E rétegre jellemző a mélyszegénység. A roma ellátottak is részt vesznek e foglalkoztatásban, bár számuk csak néhány főt mutat. Az utóbbi években nem lehet, megkülönböztetni a munkakeresőket és a foglalkoztatottakat, tehát nem készül kimutatás arról, hogy a hány fő roma származású.

- g) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Településünkön az önkormányzatnak nincs tudomása hátrányos diszkriminációról munkavállalás területén, mégis szükséges meghatározni azok körét, akik ilyen szempontból ebbe a körbe tartozhatnak.

Foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűek közé sorolhatók:

- akadályozott/fogyatékossgal élő/megváltozott munkaképességű emberek
- alacsony végzettségűek, iskolából lemorzsolódók
- pályakezdő fiatalok, munkatapasztalattal nem rendelkezők
- (tartósan) munkanélküliek
- alacsony munkaintenzitású háztartásban élő emberek
- romák
- rossz közlekedésű településen élők
- (jövedelmi, lakhatási) szegények
- migránsok
- fogvatartottak, börtönből szabadultak
- szenvedélybetegek
- hajléktalanok
- hátrányos helyzetű családokban/ állami gondoskodásban élő gyerekek, fiatalok
- 45 év feletti inaktívak
- idősek

A csoportok között átfedések lehetségesek, illetve a hátrányok halmozódhatnak.

A foglalkoztatás terén a városban munkát vállalni szándékozó lakos kerül hátrányos megkülönböztetésbe, és ebben nincs különbség roma vagy nem roma munkavállaló között. Gyakran szembesülnek azzal, hogy ha várostól távoli lakóhelyük van, akkor nem veszik fel a munkahelyre. Az elutasítás indokaként megjelenik a lakóhely hátránya. Hátrány, mert úgy gondolják, nem lenne elég rugalmas a munkavállaló, és főként nem tudják biztosítani az útiköltség-térítést. Ezt persze a munkavállaló sem tudja átvállalni. Meg kell említeni azt is, hogy nagyobb a hátrányos megkülönböztetés abban az esetben, ha a munkavállaló nő, és kisgyermek is van. Erre az esetre részleges megoldás a bölcsőde, mely korlátozott számban biztosít elhelyezést, a közösségbe betegség esetén a kisgyermek nem vihető.

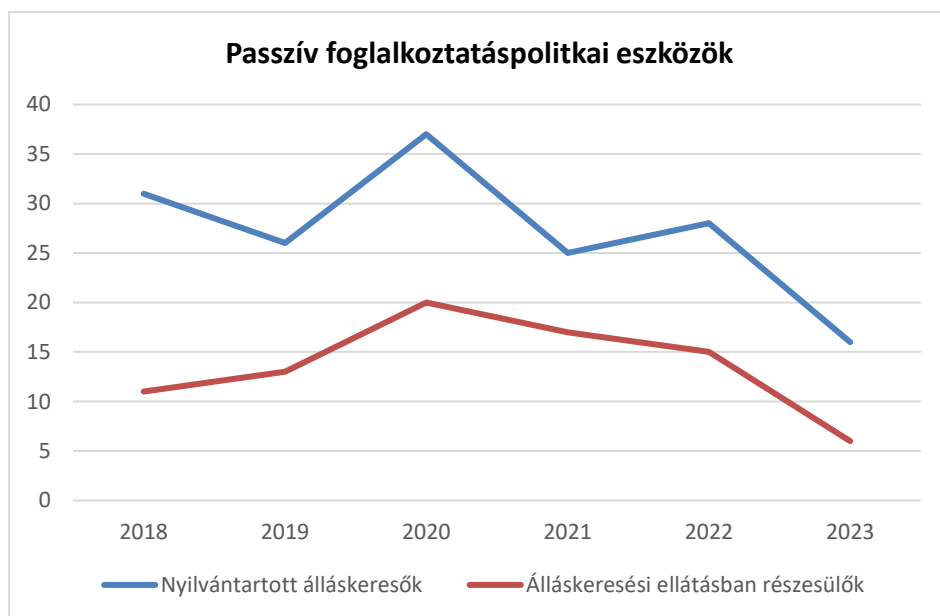
- h) digitális ismeretek megszerzésének és hozzáféréseinek lehetőségei.

Település könyvtárában alkalmanként lehetőség van digitális ismeretek megszerzésére.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

3.3. 1. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai I.				
Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)		Álláskeresési ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 047)	
	Fő	15-64 év közötti népesség %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2018	31	3,11%	11	35,48%
2019	26	2,70%	13	50,00%
2020	37	3,98%	20	54,05%
2021	25	2,71%	17	68,00%
2022	28	2,84%	15	53,57%
2023	16	1,67%	6	37,50%
2024	25	2,85	11	35,78%

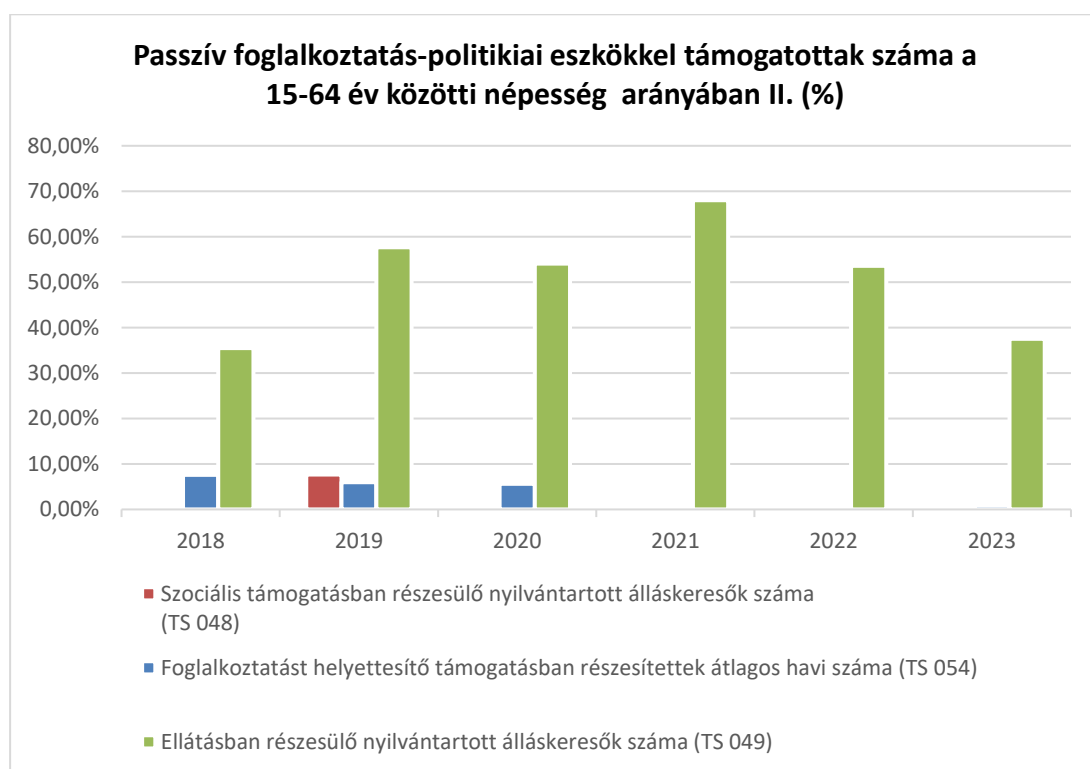
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

3.3.2. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai II.

Év	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 048)		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (TS 054)		Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 049)	
	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2018	0	0,00%	2	7,61%	11	35,48%
2019	2	7,69%	2	5,96%	15	57,69%
2020	0	0,00%	2	5,65%	20	54,05%
2021	0	0,00%	0	0,40%	17	68,00%
2022	0	0,00%	0	0,68%	15	53,57%
2023	0	0,00%	0	0,94%	6	37,50%
2024	0	0,00%	2	6,01%	11	35,63%

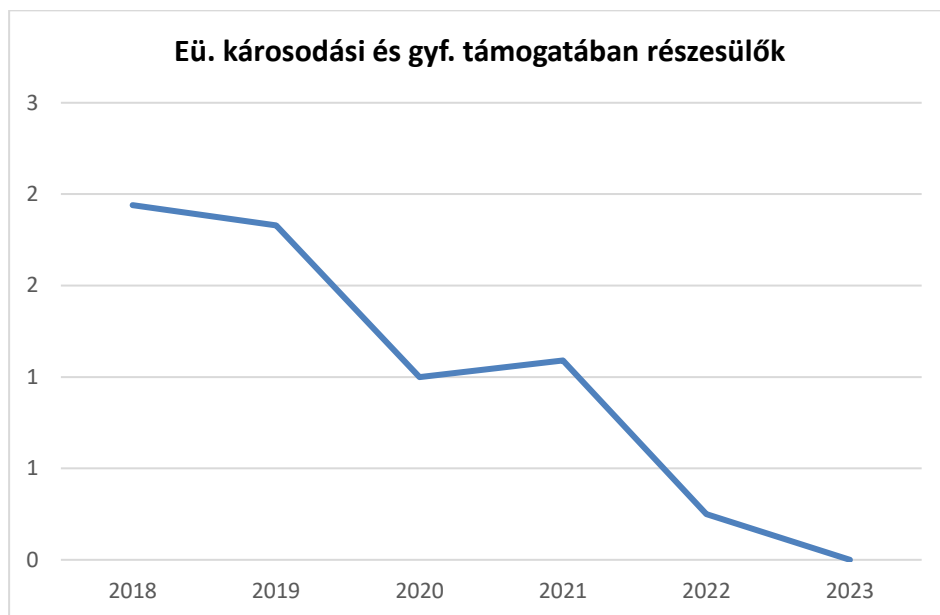
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

3.3.3. számú táblázat - Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás

Év	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (TS 056)
	fő
2018	2
2019	2
2020	1
2021	1
2022	0
2023	0
2024	0

Forrás: TeIR, KSH

A 2018 és 2023 közötti időszakban Csávoly településen a nyilvántartott álláskeresők száma jelentősen csökkent: 31 főről 16 főre, ezzel arányosan csökkent az álláskeresők 15–64 éves népességhez viszonyított aránya is (3,11%-ról 1,67%-ra). Az álláskeresői ellátásban részesülők aránya ingadozó volt: 2018-ban még csak 35,48%, míg 2021-ben már 68% részesült ilyen támogatásban, 2023-ra viszont ez az arány újra 37,5%-ra csökkent. A szociális támogatásban részesülő álláskeresők száma a vizsgált időszakban gyakorlatilag megszűnt, 2020 után már senki nem kapott ilyen ellátást.

A foglalkoztatást helyettesítő támogatás (FHT) is fokozatosan háttérbe szorult: 2018–2020 között még évente 2 fő kapott ilyen támogatást, míg 2021-től már egyáltalán nem részesült senki FHT-ban. Az ellátásban részesülők aránya így összességében 2021-ben tetőzött, majd csökkenni kezdett, ahogyan a nyilvántartott álláskeresők száma is visszaesett. Az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesülők havi átlagos száma szintén

csökkent: 2018–2019-ben még 2 fő, 2020–2021-ben 1 fő részesült ebben, 2022-től azonban már senki.

Az adatok alapján megfigyelhető, hogy a passzív foglalkoztatáspolitikai eszközök szerepe fokozatosan csökkent a településen, valószínűsíthetően a munkaerőpiaci helyzet javulásának és a közfoglalkoztatás háttérbe szorulásának köszönhetően. Ugyanakkor 2023-ban az álláskereső több mint egyharmada még mindig ellátásban részesült, ami azt jelzi, hogy az ellátórendszer továbbra is fontos szerepet tölt be az átmeneti időszakokban. Különösen figyelemre méltó, hogy az egészségkárosodott vagy gyermekfelügyeleti okból nem dolgozók támogatása 2022-től megszűnt, ami a célzott szociális ellátások szűkülésére utalhat. Az ellátási formák visszaszorulása mögött nemcsak a munkanélküliség csökkenése, hanem a szigorodó jogosultsági feltételek is állhatnak.

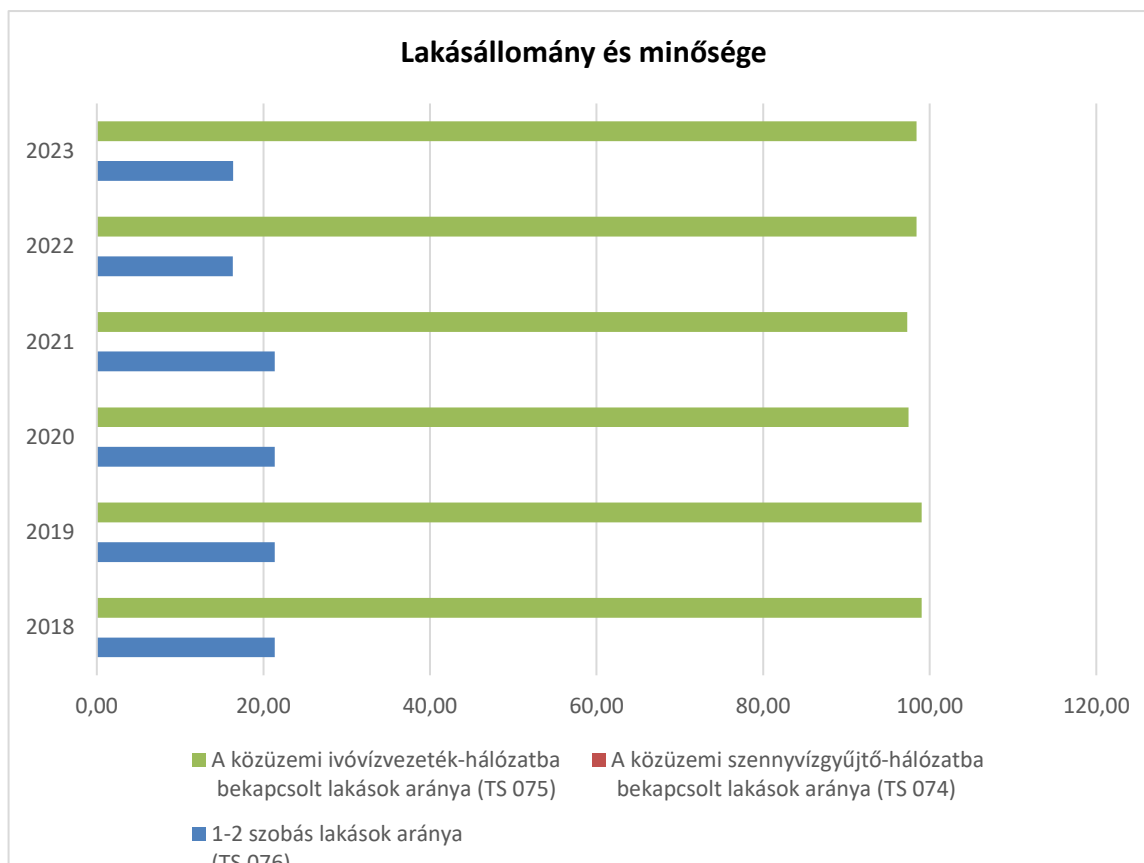
3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

Az ENSZ meghatározása szerint akkor beszélhetünk **megfelelő lakhatásról**, ha a következő hét feltétel együttesen teljesül:

1. jogi biztonság (védelem az önkényes kilakoltatás ellen),
2. alapszolgáltatásokhoz és infrastruktúrához való hozzáférés (pl. ivóvíz, áram, csatorna, fűtés),
3. megfizethetőség (a lakhatás költsége nem veszélyeztetheti más alapvető szükségletek kielégítését),
4. lakás minősége és mérete,
5. hozzáférés a sérülékeny csoportok számára,
6. megfelelő elhelyezkedés (munkahelyekhez, iskolákhoz való közelség),
7. kulturális megfelelés (az építés módja és anyaga ne sértse a kulturális identitást).¹⁷

3.4.1. számú táblázat - Lakásállomány						
Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Épített lakások száma (TSv 077)	Épített lakások száma 1000 lakásra (TS 078)	1-2 szobás lakások aránya (TS 076)	A közüemi szennyvízgyűjtő- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 074)	A közüemi ivóvízvezeték- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 075)
	db	db	db	%	%	%
2018	819	0	0,00	21,37	0,00	99,02
2019	819	0	0,00	21,37	0,00	99,02
2020	819	0	0,00	21,37	0,00	97,44
2021	819	0	0,00	21,37	0,00	97,31
2022	814	0	0,00	16,34	0,00	98,40
2023	813	0	0,00	16,36	0,00	98,40
2024	813	0	0,00	16,36	0,00	98,40

¹⁷ Forrás: ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága – General Comment No. 4 (1991).

3.4.2. számú táblázat - Bérlakás és szociális lakás állomány

Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Bérlakás állomány (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Szociális lakásállomány (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok (db)
	db	db	db	db	db	db	db
2018	362	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2019	362	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2020	362	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2021	362	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2022	345	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2023	345	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2024	345	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

A 3.4.1. és 3.4.2. számú táblázatok alapján megállapítható, hogy **Csávoly település lakásállománya 2018 és 2023 között enyhe csökkenést mutatott**: 819 lakásról 813-ra csökkent. Az épített lakások száma minden évben **nulla volt**, így a lakásállomány természetes utánpótlása nem biztosított, ami hosszú távon problémákat jelezhet a helyi lakhatási lehetőségek terén. Az **1–2 szobás lakások aránya** jelentősen visszaesett 2022-re (21,37%-ról 16,36%-ra), ami arra utal, hogy az alacsonyabb alapterületű, valószínűleg megfizethetőbb lakások aránya csökkent.

A **közüemi szennyvízcsatornához való hozzáférés továbbra is nulla**, ami komoly infrastrukturális hiányosságot jelez, különösen az ENSZ által meghatározott „megfelelő lakhatás” kritériumaihoz képest. Ugyanakkor az **ivóvízhálózatra való csatlakozás aránya stabilan magas (97–99%)**, ami pozitívum. A 3.4.2. táblázatból kiderül, hogy a **bérlakás- és szociális lakásállományra, valamint az elégtelen lakhatásra vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre**, ami adatgyűjtési vagy nyilvántartási problémákra utal.

Összességében a település lakásállománya stagnál vagy csökken, új lakások nem épülnek, a szennyvízhálózat hiánya súlyos infrastrukturális elmaradottságot mutat, és a szociálisan rászoruló lakhatására vonatkozó információk hiánya korlátozza a célzott lakáspolitikai beavatkozások lehetőségét.

b) szociális lakhatás

A szociális lakhatás fogalma olyan önkormányzati bérlakásokra vonatkozik, amelyek rászorultsági alapon, társadalmi szempontokat figyelembe véve biztosítanak lakhatást azok számára, akik piaci alapon nem tudják azt megfizetni. Önkormányzatunk bérlakásállománya elsősorban szolgálati célú és határozott idejű használatra fenntartott lakásokból áll, amelyek átmeneti lakhatási szükségletek kielégítésére vehetők igénybe.

Csávoly önkormányzatának tulajdonában szociális lakás nincs.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

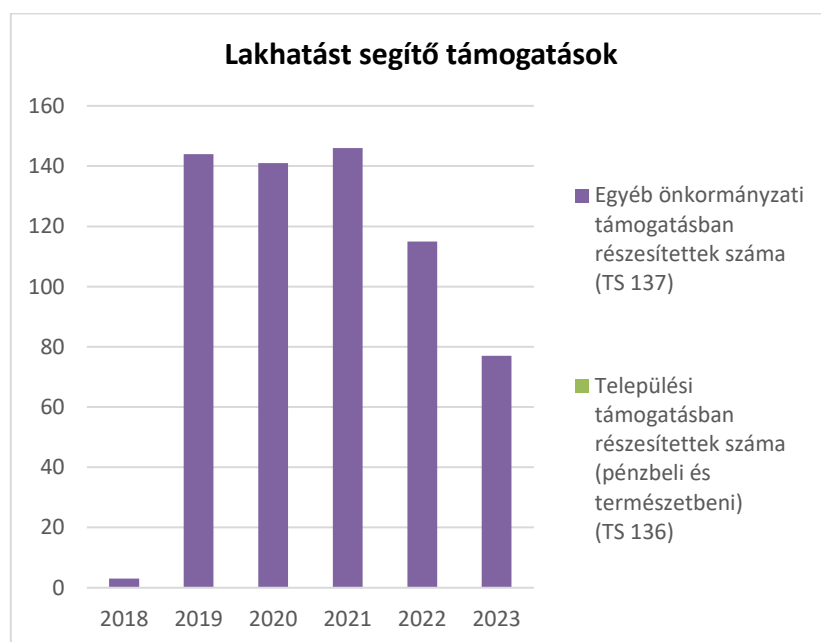
Lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlannal az önkormányzat nem rendelkezik.

e) lakhatást segítő támogatások

2025-től a munkáltató havonta legfeljebb 150 000 forint összegű lakhatási támogatást nyújthat 35 év alatti munkavállalói számára, kedvezményes adózással, a SZÉP- kártyához hasonló közteherhivselési szabályok szerint. A támogatás nem állami juttatás, hanem a munkáltató által biztosítható cafeteria elem, amelyet az állam adókedvezményrel ösztönöz.

3.4.3. számú táblázat - Lakhatást segítő támogatások		
Év	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (TS 136)	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (TS 137)
	Fő	Fő
2018	n.a.	3
2019	n.a.	144
2020	n.a.	141
2021	n.a.	146
2022	n.a.	115
2023	n.a.	77
2024	23	0

Forrás: TelR, KSH Tstar

A 3.4.3. számú táblázat alapján az önkormányzati lakhatást segítő támogatások igénybevételéről 2018 és 2023 között rendelkezünk adatokkal. A települési támogatásban részesítettek pontos száma egyik évben sem áll rendelkezésre. Ezzel szemben az egyéb önkormányzati támogatások terén 2018-ban csupán 3 fő részesült ilyen jellegű támogatásban, ám 2019-re ez a szám ugrásszerűen 144 főre nőtt. A következő években is magas szinten maradt a támogatottak száma: 2020-ban 141 fő, 2021-ben 146 fő, azonban 2022-ben már csökkent 115 főre, 2023-ban pedig tovább mérséklődött, 77 főre. Ez a trend azt jelzi, hogy az önkormányzat

a korábbi években jelentős erőforrásokat mozgósított lakhatási támogatásra, azonban az utóbbi két évben ezek az eszközök csökkenő mértékben jutottak el a rászorulókhöz. A csökkenés hátterében forráscsökkenés, támogatási struktúra átalakulása vagy szociális igények mérséklődése is állhat.

f) eladósodottság

Az eladósodás egyre súlyosabb problémát jelent a község lakossága körében. Ez elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a háztartások egyre nehezebben tudják kiegyenlíteni közüzemi számláikat. A fizetések elmaradása, majd a számlatartozások felhalmozódása dominóhatásként nehezíti a továbblépést, mivel részletfizetés esetén a havi kiadások tovább nőnek, így a családok pénzügyi mozgástere tovább szűkül. Egyre több háztartásban alkalmaznak előrefizetős mérőórát, amely lehetővé teszi az energiafogyasztás kontrollját, és kizárólag előre befizetett mennyiség használatát – ennek előnye, hogy elkerülhető a további adósságfelhalmozás.

A családok megélhetését különösen súlyosan érinti a devizaalapú lakáshitellel rendelkező háztartások helyzete, amelyek gyakran nem tudják fizetni a megnövekedett törlesztő részleteket, ezáltal létfenntartásuk is veszélybe kerül. Az önkormányzat e komplex társadalmi problémára nem tud átfogó, rendszerszintű megoldást nyújtani, ugyanakkor szociális támogatásokkal és az önfenntartás lehetőségeinek bemutatásával, ösztönzésével – korlátozott mértékben – segíteni tudja a rászorulókat.

g) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

A külterületi lakásállomány közművesítettségére vonatkozóan nem áll rendelkezésre pontos adat. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy egyre kevesebben élnek külterületen: akik tehetik, a település belterületére költöznek, mivel ott könnyebben elérhetők a szociális szolgáltatások, az egészségügyi ellátás, a közintézmények, valamint a tömegközlekedés.

A vállalkozási szférában jellemző, hogy azok a vállalkozók, akiknek tevékenysége nagy alapterületet igényel, jól szervezeten, saját forrásból kiépített infrastruktúrával működnek akár a település külterületén is. Ezek a területek általában biztosított a közműellátottság, a vállalkozások működése nem igényli a tömegközlekedés közvetlen elérhetőségét, továbbá a tevékenységgel járó zajhatások nem zavarják a lakókörnyezetet. Így a külterületi elhelyezkedés egyes gazdasági tevékenységek számára kifejezetten előnyös lehet.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

a) a telep, /szegregátum mint lakókörnyezet jellemzői (kiterjedtsége, területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, a közösségi közlekedés, és a munkába jutás egyéb lehetőségei, lakásállományának állapota, közműellátottsága, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei, egyéb környezet-egészségügyi jellemzői);

Településünkön nincs szegregátum, a külterület arányaiban és elrendezésében nem nevezhető szegregátumnak, helyzetünkben ez a pont nem releváns.

b) a telepen, /szegregátumokban élők általános jellemzői és társadalmi problémák szempontjából főbb mutatói: életkori megoszlás, iskolai végzettség, foglalkoztatottsági helyzet, segélyezettek, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya;

Településünkön nincs szegregátum, a külterület arányaiban és elrendezésében nem nevezhető szegregátumnak, helyzetünkben ez a pont nem releváns.

- c) a szegregációval veszélyeztetett területek, a lakosság területi átrendeződésének folyamatai.

Településünkön nincs szegregátum, a külterület arányaiban és elrendezésében nem nevezhető szegregátumnak, helyzetünkben ez a pont nem releváns.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

- a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

Kovai szerint „több mint 10 év a különbség a legjobb és a legrosszabb gazdasági helyzetű területeken élők várható élettartama között.”¹⁸

3.6.1. számú táblázat – Egészségügyi ellátás						
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziiorvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziiorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyógyszertárak és fiókgyógyszertárak száma (TS 110)	Közigyeellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (alanyi és normatív alapon kiadott) (TS 133)	Ápolási díj, alanyi jogon: támogatásban részesítettek évi átlagos száma (TS 135)
	db	db	db	db	Fő	Fő
2018	1	0	0	1	55	10,53
2019	1	0	0	1	59	5,95
2020	1	0	0	1	51	3,98
2021	1	0	0	1	38	3,93
2022	1	0	0	1	48	3,98
2023	1	0	0	1	39	3,63

Forrás: TeIR, KSH Tstar

- b) prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

A prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűrésekhez) való hozzáférés egészségügyi alapellátáson keresztül biztosított.

A Csávolyon élő kisgyermek számára a kötelező szűréseket Védőnői Szolgálat látja el, akik heti egy alkalommal a településen.

A településen időnként látásvizsgálatot lehet igénybe venni, valamint a védőnő szervezésében méhnyak rákszűrést tartanak évente egyszer a védőnői rendelőben, valamint a házi orvosok havonta egyszer vérvételt végeznek a betegeiknek. A fogorvos az általános iskolásoknak évente fogászati szűrővizsgálatot végez a korai fogápolás elsajátítása végett.

- c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

A rehabilitációval illetve fejlesztéssel kapcsolatos segítségek szintén Baján vehetőek igénybe a csávolyi lakosok tekintetében.

- d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

¹⁸ KOVAI Cecília: Az etnicitás szerepe az egészségügyenlőtlenségek magyarázatában, és a hozzáférés esélyei a magyarországi hátrányos helyzetű csoportoknál Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Budapest, 2017. p. 229.

Az idősek és a gyermekek étkeztetése sajnos helyben már nem kivitelezhető, így a településről egy vállalkozóval kötött szerződés keretében tudjuk ellátni ezt a feladatot.

Az idősek napi szociális étkeztetésében közreműködik a tanyagondnok, aki a faluban és a külterületeken élő embereknek szállítja ki az ebédet, így napi kapcsolatot is tartva velük.

A tanyagondnoki szolgálat keretében igyekszünk a nehezen mozgó emberek számára a szolgáltatások könnyebb elérését biztosítani

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

A településen a sportprogramokhoz való hozzáférés széles skálán mozog. Helyben, az általános iskolában a gyerekek a testnevelés óra keretein belül megismerkednek több sportággal is. legnépszerűbb a fiúk körében természetesen a labdarúgás, amely mellett, hogy a legegyszerűbb sport, több képességet is próbára tesz. A labdarúgáson kívül kézilabdával, kosárlabdával is foglalkozhatnak a fiatalok, illetve atlétikában sportversenyeken is részt vehetnek a tehetségesebbek. A sportversenyeken Kiskunmajsza város és vonzáskörzetébe tartozó települések iskolái vesznek részt. A labdarúgáson kívül azok a felnőttek vagy fiatalok, akik csak mozogni, futni szeretnének, bármikor látogathatják a sportpályát, a Beregszászi István Ifjúsági és Nyugdíjas Egyesület által üzemeltetett konditermet, vagy helyi összefogás által alakult jogászok közé is csatlakozhatnak.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Csávoly a megkötött Ellátási Szerződés útján biztosítja:

- házi segítségnyújtás,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- családsegítés,
- támogató szolgáltatás,
- nappali ellátás,
- ápolást-gondozást nyújtó szakosított ellátás.

Településünkön már nagyon megszokottá és rendszeressé vált az ügyek intézéséhez való segítségnyújtás a családsegítő szolgálaton keresztül. A helyi lakosok körében közismert, hogy ilyen napokon érhető el a szolgáltatás, és így rendszeresen keresik fel a családgondozót az ügyeik lebonyolításához való segítségkérés miatt.

A gyermekjóléti szolgálat jelzés alapján keresi fel a családokat, ahol látogatást tesz, majd az adott problémára reagálva derül ki, hogy hosszabb- illetve rövidebb családgondozásra van szükség. Súlyosabb esetekben előfordul a családban élő gyermekek védelembe vétele, illetve nagyon indokolt esetekben a gyermekek átmeneti nevelésbe vétele is előfordulhat.

g) drogrevenációs szolgáltatások;

Drogrevenációs programok Magyarországon – Általános iskolai fókusz

A drogrevenáció célja, hogy a fiatalok még az első kipróbálás előtt megfelelő tudással, készségekkel és értékrenddel rendelkezzenek a szerek elutasításához. Ennek legfontosabb színtere az **általános iskola**, különösen a felső tagozatos korosztály (10–14 év), de egyre több szakember hangsúlyozza a **korai prevenció** jelentőségét, már kisiskolás kortól.

1. DADA-program (Dohányzás, Alkohol, Drog, AIDS)

- **Szervezet:** Magyar Rendőrség bűnmegelőzési osztálya

- **Célcsoport:** 2–6. osztályos tanulók
- **Tartalom:** A program célja a helyes döntéshozatal és veszélyhelyzetek felismerésének fejlesztése.
- **Módszer:** Uniformisban lévő rendőrök tartanak 45 perces foglalkozásokat, sokszor interaktív formában, mesékkel, történetekkel.
- **Tematika:** szerhasználat veszélyei, ismerkedés a rendőrséggel, erőszak megelőzése, jogkövető magatartás.

2. ELLEN-SZER program

- **Célcsoport:** felső tagozatos tanulók (5–8. osztály), ill. középiskolások
- **Tartalom:** Közvetlenebb hangvételű foglalkozások, amelyek a kortárs nyomás, szociális készségek és döntéshozatal témáit járják körül.
- **Módszertan:** dramatikus, szerepjátékos, konfliktuskezelő eszközök, esettanulmányok.

3. ISKOLAI VÉDŐNŐI SZOLGÁLAT

- **Feladata:** az egészségfejlesztés, így a szenvedélybetegségek megelőzésének támogatása.
- **Módszer:** egyéni tanácsadás, csoportos egészségfejlesztő órák, szűrések.

4. Civil szervezetek prevenciós tevékenysége

- **Pl. Kék Pont Alapítvány, INDIT Közalapítvány, Európai Ifjúsági Központ**
- **Szerepük:** interaktív foglalkozások, közösségépítő prevenciós műhelyek, iskolán kívüli programok biztosítása
- **Előnyük:** kortárssegítők bevonása, hitelesebb előadásmód

5. Kortárssegítő programok

- **Lényege:** fiatalok tanítják társaikat, tréning után
- **Előny:** a diákok gyakran hitelesebbnek fogadják el saját korosztályuk véleményét, tapasztalatát

6. Nemzeti Drogellenes Stratégia (2021–2030)

- **Elv:** „Tiszta tudat, biztonságos jövő”
- **Cél:** egészségközpontú szemlélet, prevenció, szülők és pedagógusok bevonása
- **Intézkedés:** helyi közösségek támogatása, iskolai prevenciók országos kiterjesztése

h) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

Erre vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre információ, erre utaló bejelentés, panasz nem érkezett az önkormányzathoz a vizsgált időszakban.

A hátrányos megkülönböztetés tiltott az önkormányzat számára Ebktv.-ben felsorolt védett tulajdonságok alapján. Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése kötelezi az önkormányzatot közszolgáltatásai nyújtása esetén.

i) előnyben részesítési (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül.

3.6.2. Népkonyha	
Év	Népkehán kioskott ételadagok száma (db)
2018	n.a.
2019	n.a.
2020	n.a.
2021	n.a.
2022	n.a.
2023	n.a.
2024	n.a.

Forrás: Önkormányzati adat

A település nem rendelkezik népkehával.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai;

A falu alacsony lakosságszámából adódóan, mindenki jó viszonyt ápol a településen. Sokan saját személyes problémáikkal is a polgármestert keresik fel, hogy tanácsot kérjenek közvetlenül tőle. Esetenként, ha olyan kérdés merül fel a lakosságot illetően, amiről a polgármester tájékoztatást szeretne adni, akkor falu fórumot hirdet. Ezen alkalmak során bárki véleményt nyilváníthat. A Művelődési Ház biztosítja a helyszínt a közösségi élet gyakorlásához: falugyűléshez, közmeghallgatáshoz, egyesületek rendezvényeinek megtartásához, versenyek, szabadidős programok színhelyéül szolgál. A közösségi média a KVT média havonta megjelenő újság formájában jelenik meg a településen, valamint az önkormányzat hivatalos honlapja áll rendelkezésre, amely a helybelieknek nyújt tájékoztatást a település életéről, aktualitásokról, közérdekű információkról.

3.7.1. számú táblázat - Intézményi ellátottság (2021)			
Tornateremmel, tornaszobával ellátott köznevelési intézmények száma (intézmény székhelye szerint) (TS 102)	Sportcsarnok, sportpálya léte (TS 103)	A települési könyvtárak kikölcsönzött egységeinek száma (TS 104)	Közművelődési intézmények száma (TS 105)
db	van/nincs	db	db
n.a.	igen	1 741	1
Forrás: TeIR, KSH Tstar			

b) közösségi együttélés jellemzői, konfliktuskezelési megoldások;

Mivel a falu lakosság száma igen alacsony, így sok esetben egymásra szorulnak az emberek a problémáik megoldása miatt, így kevésbé generálódnak helyi ellentétek. Kis közösségünk nagy eseményei közé tartoznak az iskolások által megrendezett anyák napi műsor, karácsonyi műsor.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai;

Az előzőekben említett események szervezése, megvalósítása a helyi lakosok összefogásával és anyagi támogatásával is köszönhető. A helyi közösségi szolidaritás kifejezetten jónak mondható. A közösségi élet annak ellenére, hogy Csávoly kis településnek tekinthető kifejezetten aktív. A lakosság szinte minden korosztálya és minden rétege „megmozdítható” egy-egy rendezvény vagy esemény során. Az adományozás terén a községben és a környéken is több olyan vállalkozó vagy kereskedés van, aki a helyi szervezésű rendezvényeket, eseményeket támogatja. A felajánlások főleg az óvodások és iskolások megsegítésére irányulnak.

d) a helyben élő nemzetiségek kulturális sokszínűségének bemutatása és kulturális identitásuk megőrzésének lehetőségei;

Nemzetiségi önkormányzat nem működik a településen.

e) helyi lakossági önszerveződések.

A közösségi élet egyik színtere az IKSZT (Integrált Községi Szolgáltató Tér), amely többfunkciós önkormányzati létesítmény, mely pályázatból került megvalósításra. Itt működik a községi könyvtár egy kirendeltsége (könyvtársarok), valamint az e-Magyarország Pont. További helyiségeiben klubtevékenység folyik (Idősek Klubja, táncsoport). Nagy terme helyt ad az önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, kistérségi, egyéb rendezvényeknek, politikai gyűléseknek, termékbemutatóknak stb. Igény esetén lakodalmak, más családi rendezvények tartására is rendelkezésre áll. Az évente megrendezendő Falunap illetve Családi Nap egyik színtere. A szabadtéri rendezvények helyszínéül a sportpálya szolgál. A közösségi élet másik színtere, a község központjában működő könyvtár, mely megbízható szolgáltatást nyújt a lakosságnak. Célja, hogy a kisebb településeken élők is hozzájussanak azokhoz a

szolgáltatásokhoz, amelyekhez a megyeszékhelyen, nagyobb városokban élőknek ma már természetesen: új könyvek, folyóiratok, információk, internethasználat, kulturált környezet, érdekes programok. Ennek elérése érdekében jött létre országosan a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer. Községünk 2012. január 01-jén csatlakozott. A könyvtárhelyiség biztosítása az önkormányzat feladata, amelynek bővítését, megújítását pályázati források bevonásával segíti a Rendszer megvalósítani. A Katona József Könyvtár – saját erőforrásain túl – állami támogatásból biztosítja kistélepülési lakosság könyvtárellátását.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

Roma nemzetiségi önkormányzat nem működik a településen.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Fontos cél a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, különösen a szociálisan hátrányos helyzetű csoportok esetében. A lakhatási körülmények fejlesztése, különösen a közművesítés és a szociális bérlakásállomány bővítése, hozzájárulhat a településen élők életminőségének javításához. A helyi gazdaság élénkítése érdekében szükséges a foglalkoztatás támogatása, például képzésekkel és közfoglalkoztatási programokkal. Az oktatási és nevelési intézmények esélyteremtő szerepének megerősítése kiemelt fejlesztési irány. A digitális kompetenciák fejlesztése, valamint a gyermekek és fiatalok digitális hozzáféréseinek biztosítása csökkenti az esélyegyenlőtlenséget. A közösségi programok, ifjúsági kezdeményezések és prevenciós tevékenységek támogatása erősítheti a helyi társadalmi kohéziót. Mindezek megvalósításához szükséges az önkormányzat, a civil szféra, a helyi intézmények és a lakosság közötti partnerség erősítése.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
Alacsony iskolai végzettség, korai iskolaelhagyás	Oktatási hátránykompenzációs programok indítása, mentorhálózat fejlesztése
Tartós munkanélküliség, inaktivitás	Munkaerőpiaci integráció képzéssel, közfoglalkoztatási programok bővítése
Elégtelen lakhatási körülmények, közműhiány	Szociális bérlakásprogram, közművesítési pályázatok ösztönzése
Egészségügyi ellátáshoz való korlátozott hozzáférés	Mobil szűrőprogramok, helyi egészségügyi szolgáltatások bővítése
Szociális izoláció, diszkrimináció tapasztalata	Közösségfejlesztési programok, érzékenyítő kampányok, mediáció
A gyermekek veszélyeztetettsége, családi nehézségek	Korai fejlesztés, szociális gyermekvédelmi hálózat megerősítése
Bizalmatlanság a közintézményekkel szemben	Társadalmi részvételt ösztönző fórumok, roma közösségi kapcsolattartó bevonása
Eladósodottság, anyagi instabilitás	Adósságkezelési tanácsadás, szociális alapú rezsitámogatási programok

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

„Az esélyteremtés szempontjából a hátrányos helyzetű gyermekek problémái **elsősorban két társadalmi alrendszer mentén jelennek meg**: a szociális és az oktatási területen. E két alrendszer között **számos átfedés tapasztalható**, azonban ez nem jelenti azt, hogy e problémák minden családban vagy településen azonos módon és mértékben jelentkeznek. A családoknak a lehetőségeikhez mérten, az államnak pedig **jogszabályi kötelezettségei alapján** kell kezelnie ezeket, hogy ne mélyüljenek tovább a társadalmi különbségek. A szocio-kulturális hátrányok megfelelő intervenció nélkül összeadódnak, és hosszú távon **megterhelik az egész szociális és közszolgáltatási rendszert**. Egyes társadalomtudósok szerint a gyermekkori problémák kezeletlensége **akár hétszeres** társadalmi költséget is eredményezhet a későbbiekben. A gyermekek fejlődéséhez a szülők a saját képességeikhez mérten tudnak hozzájárulni, de súlyos hátrányok esetén az államnak – akár jelzőrendszeren keresztül – be kell avatkoznia. Ebben a folyamatban a pedagógusok szerepe kiemelkedő, mivel az **adaptív pedagógia** célja a gyermekek szükségleteiből kiindulva a társadalmi hátrányok csökkentése. A tanulási környezet fejlesztésében az **esélyteremtés alapelve is hangsúlyosan megjelenik**, például a gyermekvédelmi vagy pedagógiai programokban. Az adatok szerint a pszichés fejlődési zavarral élő tanulók aránya 2012 és 2019 között 2%-ról 3%-ra emelkedett, míg az SNI-vel rendelkező gyermekek aránya 44%-ról 52%-ra nőtt, tehát **növekvő kihívásokat** jelentenek az oktatási rendszer számára. Ezért szükség lenne helyi szinten is éves esélyegyenlőségi intézkedési tervekre a köznevelési intézményekben, melyek **a HEP Fórumokon rendszeresen jelen lévő intézményvezetők** segítségével összehangoltan készülhetnének.¹⁹

A gyermekek esélyegyenlőségét **súlyosan érintő kérdés a szegregáció**, melyet gyakran tévesen azonosítanak a kisebbségi oktatással. Utóbbi ugyanis különbözik a szegregációtól például az önkéntesség, az elkülönítés célja, a tanrend, valamint az oktatás minősége biztosításának szempontjából. Az **önkéntes elkülönülés** nem tartozik a jogtalan megkülönböztetés körébe, ahogy azt az UNESCO Egyezmény 2. cikke és a hazai szabályozások (Ebkvtv. 28. § (2); Nktv. 22. § (3)) is rögzítik. A kisebbségi oktatásban való részvétel alapvetően a szülők döntése, 14 éves kortól pedig a gyermek és a törvényes képviselő közös döntése. Ugyanakkor a gyermekek esélyeinek növelése **sok esetben a jegyző, illetve az önkormányzat felelősége is**, különösen, ha a gyermekvédelmi vagy oktatási intézkedések jogszerű végrehajtásáról van szó.”²⁰

4.1 A gyermekek helyzetének általános jellemzői gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek

4.1. számú táblázat - Gyermekkorú népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2.számú táblázatból)

¹⁹ Bővebben lásd: MAKKOS Nándor: Önkormányzatok gyermekek esélyteremtésével kapcsolatos felelősségéről JEGYZŐ ÉS KÖZIGAZGATÁS (1589-3383): XXIV. évfolyam 5. pp 36-40 (2022).

²⁰ Bővebben lásd: VÉRTEN Erika, MAKKOS Nándor: Egyenlő bánásmód és a gyermeki jogok érvényesítése JEGYZŐ ÉS KÖZIGAZGATÁS (1589-3383): XXVI. évfolyam 5. pp 32-36 (2024).

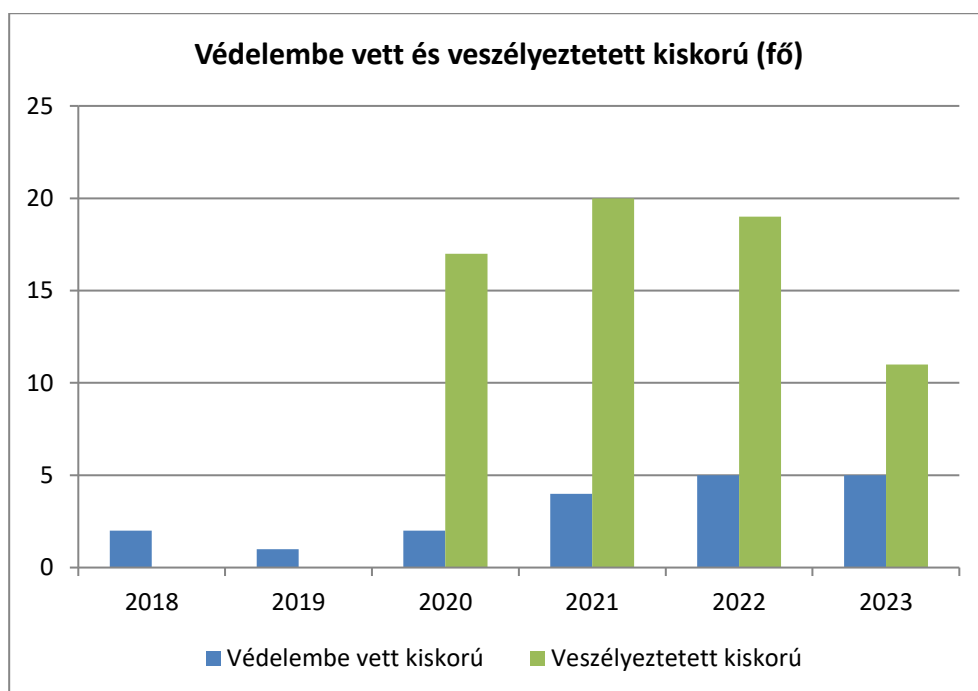
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
	Fő	Fő	Fő	%	%
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	855	892	1747	48,94%	51,06%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			39	2,23%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	133	124	257	7,61%	7,10%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	28	22	50	1,60%	1,26%

Forrás: TelR, KSH Tstar

- a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékkal élő gyermekek jellemzői, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete;

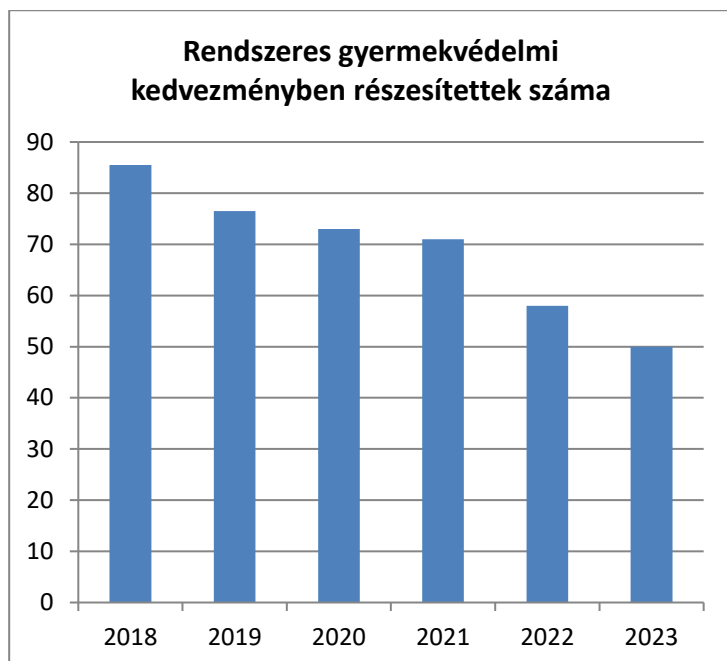
4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek		
Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (TS 116)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (TS 115)
	Fő	Fő
2018	2	n.a.
2019	1	0
2020	2	17
2021	4	20
2022	5	19
2023	5	11
2024	3	14

Forrás: TelR, KSH Tstar

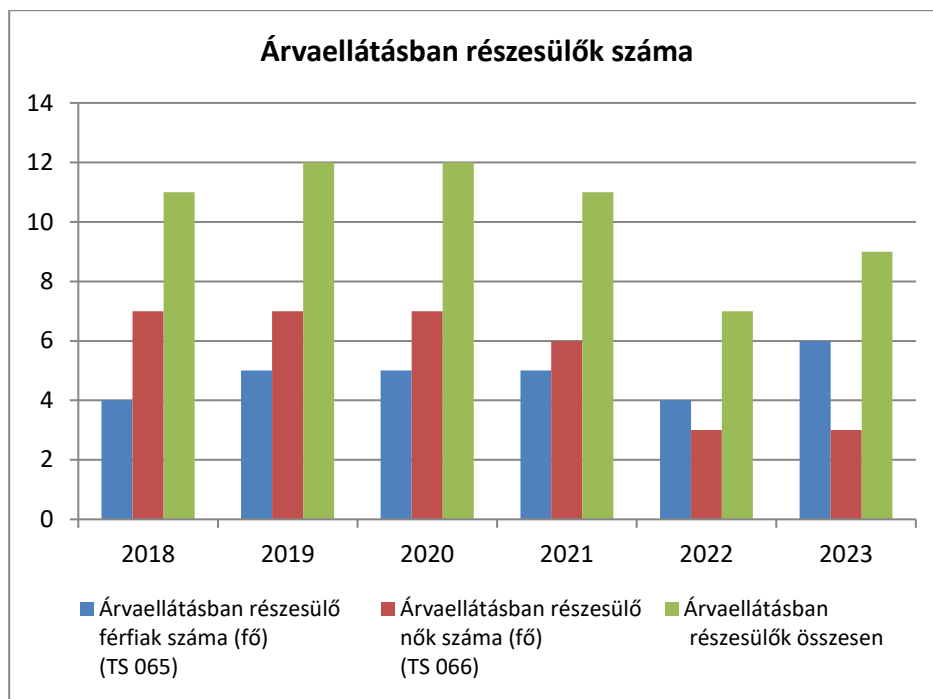
4.1.2. számú táblázat - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek	
Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (TS 111)
	Fő
2018	86
2019	77
2020	73
2021	71
2022	58
2023	50
2024	40

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

4.1.3. számú táblázat - Árvaellátás			
Év	Árvaellátásban részesülő férfiak száma (fő) (TS 065)	Árvaellátásban részesülő nők száma (fő) (TS 066)	Árvaellátásban részesülők összesen
	Fő	Fő	Fő
2018	4	7	11
2019	5	7	12
2020	5	7	12
2021	5	6	11
2022	4	3	7
2023	6	3	9
2024	6	4	10

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

b) ingyenes vagy kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők jellemzői

4.1.4. számú táblázat – Kedvezményes óvodai - iskolai juttatásokban részesülők száma						
Év	Ingyenes étkezésben résztvevők száma óvoda	Ingyenes étkezésben résztvevők száma iskola 1-8. évfolyam	50 százalékos mértékű kedvezményes étkezésre jogosultak száma 1-13. évfolyam	Ingyenes tankönyvellátásban részesülők száma	Óvodáztatási támogatásban részesülők száma	Nyári étkeztetésben részesülők száma
	Fő	Fő	Fő	Fő	Fő	Fő
2018	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2019	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2020	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2021	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2022	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2023	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2024.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

1. A védelembe vett gyermekek száma 2018 és 2023 között enyhén emelkedett: 2 főről 5 főre nőtt. A veszélyeztetett kiskorúak száma 2020-ban érte el csúcspontját (20 fő), de 2023-ra 11 főre csökkent.

2. A **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek száma** folyamatosan csökken: 2018-ban még 86 fő volt, 2023-ra viszont már csak 50 fő, ami a rászorultság csökkenésére vagy a támogatási rendszerhez való hozzáférés változására utalhat.
3. Az **árvaellátásban részesülők** száma 2018 és 2023 között 11–12 főről 9 főre mérséklődött, ezen belül a férfiak aránya emelkedett, míg a nők száma csökkent.
4. A **kedvezményes étkeztetésről, tankönyv-ellátásról, óvodáztatási támogatásról és nyári étkeztetésről** 2018–2023 között sajnos nincs elérhető adat, így ezek elemzése nem lehetséges.

Ez az adatsor azt mutatja, hogy bár egyes mutatók (pl. rendszeres kedvezményben részesülők) csökkenést jeleznek, más területeken – mint a védelemben vétel – enyhe növekedés figyelhető meg, ami célzottabb önkormányzati beavatkozások indokoltságára utal.

c) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek helyzete;

Ilyen jellegű információ nem áll rendelkezésünkre.

d) állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzői.

Ilyen jellegű információ nem áll rendelkezésünkre.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

A magyar köznevelési rendszer az esélyegyenlőség biztosításának egyik kiemelt célcsoportjaként kezeli a hátrányos helyzetű (HH), halmozottan hátrányos helyzetű (HHH), valamint a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekeket. A *nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény* 4. § 3. és 14. pontja határozza meg e kategóriákat. Hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a családja rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult és szociális hátrányai a nevelési-oktatási intézmény működését szabályozó dokumentumokban rögzítettek szerint indokoltta teszik különleges figyelmet igénylő nevelését. Halmozottan hátrányos helyzetűnek az a gyermek minősül, aki HH státusszal rendelkezik, és akinek a szülője, gondviselője legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik (§ 4. § 14.).

A sajátos nevelési igény fogalmát ugyanezen törvény 4. § 25. pontja a következőképp határozza meg: „az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékos együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.”

Az esélyegyenlőség pedagógiai megközelítése szerint az inkluzív nevelés olyan módszertani és szervezeti elveket alkalmaz, amelyek figyelembe veszik a gyermekek egyéni képességeit, fejlettségét és társadalmi háttérét (lásd: *Kozma Tamás – Lannert Judit, 2006. Esélyegyenlőség és oktatáspolitikai*). Az integrált nevelés, amelyet az SNI és BTMN (beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő) tanulók esetében az intézmény

szakmai programja alapján valósítanak meg, a gyermekek számára érzelmi biztonságot, a fejlődés ütemének megfelelő egyéni bánásmódot, valamint fejlesztési tervet biztosít.

Az integrációt a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 69. § (1) bekezdése rögzíti, amely szerint a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelését-oktatását integráltan végző intézmények egyéni fejlesztési terv alapján, gyógypedagógus bevonásával kötelesek biztosítani a fejlesztést. Az óvodák esetében külön hangsúlyos a funkcionális integráció, amely lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek bizonyos fejlesztései idejére kis csoportban vagy egyénileg részesüljenek célzott terápiás foglalkozásokban.

A BTMN gyermekek esetében a fejlesztőpedagógusi ellátás alapját a *Nevelési Tanácsadó* vagy a *Pedagógiai Szakszolgálat* szakvéleménye képezi. A fejlesztési programokat az intézmény pedagógiai programjához illeszkedően, a gyermek egyéni szükségleteire szabva kell kialakítani.

Az óvodai és iskolai gyakorlatban számos eszköz segíti az esélyegyenlőség megvalósulását: differenciált tanulásszervezés, kooperatív tanulási technikák, tevékenységközpontú pedagógia, fejlesztő értékelés, mozgás- és játékterápia, szociális és önismereti foglalkozások. E lehetőségek támogatják az integrációt és a tehetséggondozást is, hiszen az SNI tanulók közül is többen mutatnak kiemelkedő képességeket egyes területeken, amelyek fejlesztésére célirányos programokat kell biztosítani (lásd: *Nemzeti Tehetség Program 2008–2028*).

A köznevelési intézmények ezen tevékenységeit helyi szinten a gyermekvédelmi felelős, a pedagógiai munkát segítő szakemberek, valamint a családsegítő szolgálatok szakmai támogatása egészíti ki. Az óvoda- és iskolafenntartók számára ajánlott, hogy a helyi esélyegyenlőségi programhoz illeszkedve intézményi esélyegyenlőségi intézkedési tervet dolgozzanak ki, amely figyelemmel van a területi egyenlőtlenségek mérséklésére is.

- a) védőnői ellátás jellemzői (pl. a védőnő által ellátott települések száma, egy védőnőre jutott ellátott, betöltetlen státuszok)

A védőnői szolgálat a magyar egészségügyi rendszer egyedülálló, preventív szemléletű alrendszere, amelyet a 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről 152. §-a nevesít, míg működésének részletes szabályait a 49/2004. (V. 21.) ESzCsM rendelet rögzíti. Feladata a lakosság egészségi állapotának megőrzése, különösen a nők, a várandós anyák, az újszülöttek és a gyermekek körében, valamint az iskoláskorú tanulók egészségnevelése, szűrése.

A védőnői körzetek szervezése területi elv szerint történik, az adott település vagy településrész ellátásáért felelős védőnő által. Az egyetlen védőnőre jutó ellátottak száma – különösen a kistépüléseken – gyakran jelentős mértékű, főként akkor, ha a védőnő több községet is ellát. A védőnők munkaterhelése a következő célcsoportokkal való kapcsolattartásból adódik: várandós anyák, 0–6 éves gyermekek, iskoláskorú tanulók (az iskolai védőnői szolgálatban), valamint fokozott figyelmet igénylő esetek (pl. veszélyeztetett gyermekek, fiatalos anyák).

Az ellátottak száma egy védőnőre vetítve rendszerint meghaladja az optimális értéket, amelyet a 60/2003. (X. 20.) ESzCsM rendelet ajánlása alapján maximum 250–300 főben határoznak meg (a különböző korcsoportok szorzóinak figyelembevételével).

Az utóbbi években országos szinten növekvő gondot jelent a védőnői státuszok betöltetlensége, amely a vidéki, elsősorban kistépüléseken koncentrálódik. A Nemzeti Népegészségügyi Központ 2023. évi jelentése alapján közel 300 körzetben nincs állandó védőnői jelenlét, ez mintegy 8-10%-os betöltetlenségi arányt jelent. Az okok között szerepel a szakemberhiány, az elöregedő szakmai állomány, valamint a nem versenyképes bérezés.

Ez a jelenség különösen érzékenyen érinti a hátrányos helyzetű településeket, ahol a védőnő szerepe a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyik kulcsszereplőjeként is értelmezendő, a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján.

A kisebb községekben gyakori, hogy egy védőnő több települést is ellát, ami logisztikai és időbeosztási problémákat is felvet. Ez különösen nehezíti a prevenciós és gondozási munka személyességét, valamint csökkenti a lakossági egészségnevelés hatékonyságát. A helyi önkormányzatok sok esetben nem rendelkeznek a megfelelő infrastrukturális és pénzügyi háttérrel, hogy teljes vagy részmunkaidős státuszban alkalmazzanak védőnőt – bár erre a települési önkormányzat kötelező feladatellátása keretében a 2011. évi CLXXXIX. törvény a helyi önkormányzatokról 13. § (1) bekezdés 4. pontja szerint kötelezettek.

Elmondható, hogy a védőnői szolgálat kiemelt jelentőségű az esélyegyenlőség biztosításában, különösen a gyermekvédelem és a szociális hátrányok ellensúlyozása terén. A szolgálat fenntarthatósága és hatékonysága érdekében szükséges a betöltetlen státuszok csökkentése, a szakmai utánpótlás biztosítása és a bér- és eszközrendszer korszerűsítése.

- b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

A háziorvos személyes és folyamatos orvosi ellátást nyújt az egészségi állapot megőrzése, a betegségek megelőzése és gyógyítása céljából. A házi gyermekorvos az ellátást a 14. életévét be nem töltött személyek számára biztosítja, de felkérésre a 14–18. év közötti személyeket is elláthatja. A gyógyító-megelőző alapellátás keretében a háziorvos és házi gyermekorvos feladatkörébe tartozik az egészséges lakosság részére nyújtott tanácsadás és szűrés, a beteg vizsgálata, gyógykezelése, egészségi állapotának ellenőrzése, orvosi rehabilitációja, illetve szükség esetén szakorvosi vagy fekvőbeteg-gyógyintézeti vizsgálatra, gyógykezelésre való utalása.

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás					
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
	db	db	db	Fő	Fő
2018	1	0	0	n.a.	n.a.
2019	1	0	0	n.a.	n.a.
2020	1	0	0	n.a.	n.a.
2021	1	0	0	n.a.	n.a.
2022	1	0	0	n.a.	n.a.
2023	1	0	0	n.a.	n.a.
Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok					

- b) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A **Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény** értelmében az óvodai nevelés finanszírozott időkerete heti 61 óra. Ez az időkeret magába foglalja a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokat, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozásokra fordítható heti 50 órát, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő

gyermek fejlesztő, illetve a sajátos nevelési igényű gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs foglalkoztatásának heti 11 óráját (229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet).

Az óvodai nevelés során a gyermekek részére rendszeres logopédiai ellátás biztosított. A logopédus fő feladatai:

- artikulációs zavarok javítása;
- nyelvi-kommunikációs zavarok enyhítése;
- folyamatos konzultáció az óvodapedagógusokkal;
- kapcsolattartás a szülőkkel;
- diszlexia-prevenációs vizsgálatok végzése.

Az óvodás korú gyermekek fejlesztését és ellátását a **számos Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Tagintézménye** támogatja, amely az alábbi szakfeladatokat látja el:

1. **Gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, oktatás és gondozás:** komplex koragyermekkori intervenció és prevenció, családi kompetenciák erősítése, inklúzió támogatás.
2. **Szakértői bizottsági tevékenység:** teljes körű pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai vizsgálat, tanulási és beilleszkedési nehézségek feltárása.
3. **Nevelési tanácsadás:** adaptív viselkedés és szociális érettség felmérése, szülőkkel folytatott konzultáció, prevenciós szolgáltatások.
4. **Logopédiai ellátás:** beszédindítás, hang- és nyelvfejlődési elmaradások kezelése, diszlexia megelőzése, heti két alkalommal biztosított terápia.
5. **Konduktív pedagógiai ellátás:** központi idegrendszeri sérültek fejlesztése.
6. **Gyógytestnevelés:** iskolaorvosi vagy szakorvosi javaslatra megvalósuló, tanévhez igazodó testnevelési forma.
7. **Iskola- és óvodapszichológiai ellátás:** pszichológusok munkájának koordinálása, gyermekek lelki támogatása.
8. **Tehetséggondozás:** tehetséggazonosítás, tanácsadás, műhelyek, kimeneti mérések.
9. **Pályaválasztási tanácsadás:** tanulók irányultságának vizsgálata, iskolaválasztási javaslat kidolgozása.

A fent ismertetett rendszer teljes körű támogatást nyújt a 7 év alatti gyermekek számára, igazodva a modern pedagógiai-szakpszichológiai és jogszabályi keretekhez.

- d) gyermekjóléti alapellátások, Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatások;

A gyermekjóléti ellátást a Felsőszentiváni Szociális Szolgáltató Intézmény Család- és Gyermekjóléti Szolgálat látja el heti 2 alkalommal községünkben. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 136. § (8) bekezdése és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 40. § (1) bekezdése szerint a családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás 2016. január 1-jétől kizárólag egy szolgáltató a család- és gyermekjóléti szolgálat (a továbbiakban: gyermekjóléti szolgálat) keretében működtethető. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat feladatait a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye vette át.

- e) gyermekek napközbeni ellátásai, bölcsődei ellátás;

A gyermekek korai életéveiben biztosított bölcsődei ellátás nem csupán a szülők munkavállalását segítő szociális szolgáltatás, hanem a gyermekek fejlődési esélyeit és jólétét is

közvetlenül befolyásoló intézményi gondoskodási forma. A bölcsődei nevelés-gondozás kereteit a gyermekvédelmi törvény – teljes nevén a **1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról** (Gyvt.) – határozza meg.

A Gyvt. 42. § (1) bekezdése szerint a gyermek húszhetes korától kezdődően jogosult bölcsődei ellátásra. Az ellátás igénybevétele alapesetben **legfeljebb a gyermek negyedik életének betöltését követő augusztus 31-éig** biztosított. Ugyanakkor a jogszabály lehetőséget ad arra, hogy **sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek** esetén – amennyiben ezt a pedagógiai szakszolgálat szakértői véleménye alátámasztja – a bölcsődei gondozás legfeljebb a **gyermek ötödik életének betöltéséig** meghosszabbítható.

A bölcsődei felvétel során **előnyben kell részesíteni** azokat a gyermekeket, akik szociális vagy családi körülményeik miatt fokozottan rászorulnak az intézményi gondozásra. A jogszabály az előnyben részesítés szempontjából az alábbi gyermekcsoportokat nevesíti:

- azokat, **akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak;**
- azokat, **akik három vagy több gyermeket nevelő családban élnek;**
- azokat, **akiket egyedülálló szülő nevel;**
- valamint **a védelembe vett gyermekeket.**

A fentiek alapján előnyben részesítés csak akkor alkalmazható, ha a szülő vagy más törvényes képviselő a bölcsődei felvételi kérelem benyújtását követő 30 napon belül igazolja, hogy **munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll.** A jogviszony lehet határozott vagy határozatlan idejű, illetve rész- vagy teljes munkaidős is, amennyiben az munkajogi értelemben ténylegesen fennálló és érvényes szerződés alapján jön létre.

A bölcsődei felvételi döntések során az ellátás nyújtásáért felelős fenntartó (pl. önkormányzat, egyházi vagy civil szervezet) köteles a fenti preferenciarendszert figyelembe venni, és a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett vagy védelembe vett gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását elsődleges szempontként kezelni.

E szabályozás célja, hogy a bölcsődei ellátás ne csupán a gyermekek napközbeni biztonságos elhelyezését szolgálja, hanem hozzájáruljon a korai szocializációhoz, a fejlődési hátrányok megelőzéséhez, és a szülők munkaerőpiacra való visszatérésének támogatásához is.²¹

4.3.3. a.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2018	n.a.	n.a.
2019	n.a.	n.a.
2020	n.a.	n.a.
2021	n.a.	n.a.
2022	n.a.	n.a.
2023	n.a.	n.a.
2024	n.a.	n.a.

²¹ 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.), 42. § (1)–(2) bekezdés.

4.3.3. b.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2018	0	0	0	0	0	0	0	0
2019	0	0	0	0	0	0	0	0
2020	0	0	0	0	0	0	0	0
2021	0	0	0	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	7	7	0	0
2023	0	0	0	0	7	7	0	0
Forrás: TeIR, KSH Tstar								

f) gyermekvédelem;

A gyermekjóléti szolgálat jelzés alapján keresi fel a családokat, ahol látogatást tesz, majd az adott problémára reagálva derül ki, hogy hosszabb- illetve rövidebb családgondozásra van-e szükség. Súlyosabb esetekben előfordul a családban élő gyermekek védelembe vétele, illetve nagyon indokolt esetekben a gyermekek átmeneti nevelésbe vétele is előfordulhat. Az elmúlt évek adatai alapján elmondható, hogy nem volt szükség védelembe vételre.

g) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások;

Családsegítés, szociális munka, család- és gyermekjóléti szolgálat célja a szociális és mentálhigiénés problémák miatt veszélyeztetett, illetve krízishelyzetbe került személyek és családok életvezetési képességének megőrzése, az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, valamint a krízishelyzet megszüntetésének elősegítése. A családsegítésben nyújtott szolgáltatások személyes szociális szolgáltatások, amelyek a szociális munka eszközeire és módszereire építenek.

h) gyermekétkeztetés (intézményi, hétvégi, szünidei);

A gyermek életkorának megfelelő intézményi gyermekétkeztetést kell biztosítani a bölcsődében, óvodában, a nyári napközis otthonban, az általános és középiskolai kollégiumban, az általános iskolai és a középfokú iskolai menzai ellátás keretében, a gyermekek, tanulók nevelését, oktatását ellátó intézményben és az akadályozott gyermekek számára nappali ellátást nyújtó akadályozottak nappali intézményében. A gyermekeknek juttatott ingyenes vagy kedvezményes étkezés biztosítása eszközként szolgál a gyermekszegénység csökkentéséhez, a gyermekek alapvető szükségleteinek biztosításához. Emellett a bölcsőde és az óvoda zárva tartása, valamint az iskolában a nyári szünet és a tanítási szünetek időtartama alatt is biztosítani kell az ingyenes szünidei gyermekétkeztetést a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára.

i) eltérő kultúrájú, vagy a hátrányos és nem hátrányos helyzetű gyermekcsoportok közötti programok;

Nincs információnk, illetve tudomásunk arról, hogy hátrányos megkülönböztetés, valamint egyenlő bánásmód követelményének megsértése témakörben érkezett volna észrevétel.

- j) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

Nincs információnk, illetve tudomásunk arról, hogy hátrányos megkülönböztetés, valamint egyenlő bánásmód követelményének megsértése témakörben érkezett volna észrevétel.

- k) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások az ellátórendszerek keretein belül.

A szülők összefogásából és jó szándékából a gyermekek sok esetben kapnak az étkeztetésen felül gyümölcsöt, mely a saját háztartásukból, illetve kertészetükből származik.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékkal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

A köznevelés rendszere kiemelt feladatának tekinti, hogy biztosítsa minden gyermek és tanuló számára a képességeihez és egyéni szükségleteihez igazodó oktatást. Ezen belül különösen fontos a **kiemelt figyelmet igénylő**, valamint a **fogyatékkal élő gyermekek** esélyegyenlőségének megteremtése, amelyre a magyar köznevelési szabályozás és a nemzetközi jogi kötelezettségek is erős garanciákat biztosítanak.

A **Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény** 4. § 13. pontja alapján kiemelt figyelmet igénylő gyermeknek/tanulónak minősül:

- a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermek,
- a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermek,
- a kiemelten tehetséges tanuló,
- a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermek,
- valamint a gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermek.

Az **SNI gyermekek** közé azok tartoznak, akik testi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékoságuk, több fogyatékoság együttes előfordulása, autizmus spektrumzavar, illetve pszichés fejlődési zavar (pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, hiperaktivitás) miatt speciális pedagógiai támogatásra szorulnak (15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet).

Esélyegyenlőségi garanciák a köznevelésben

Az állami és önkormányzati fenntartású köznevelési intézmények kötelesek:

- biztosítani a tanulókhöz igazodó differenciált pedagógiai ellátást,
- alkalmazni a gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai és pszichológiai támogatást,
- hozzájárulni a tanulási környezet akadálymentesítéséhez, valamint
- együttműködni a pedagógiai szakszolgálatokkal és szakértői bizottságokkal.

A közoktatásban az esélyegyenlőség érvényesítése nemcsak hozzáférést jelent az oktatáshoz, hanem a tényleges **egyéni fejlődési utak támogatását** is: például egyéni fejlesztési terv, sajátos tantervi követelmények, mentesítés bizonyos tantárgyi követelmények alól, illetve hosszabb felkészülési idő biztosítása.

Integráció és inklúzió – rendszerszintű törekvések

A hazai köznevelési rendszer az elmúlt két évtizedben egyre inkább az **inkluzív pedagógia** elveit követi. Az integrált nevelés célja, hogy a fogyatékkal élő vagy más okból kiemelt figyelmet igénylő gyermekek a lehető legnagyobb mértékben a többségi intézményben részesüljenek oktatásban, ugyanakkor a jogszabály lehetőséget biztosít speciális nevelési intézmény (pl. gyógypedagógiai iskola, konduktív pedagógiai intézmény) igénybevételére is, amennyiben az a gyermek érdekét jobban szolgálja.

Nemzetközi és uniós kötelezettségek

Magyarország aláírta és ratifikálta az **ENSZ Fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezményét** (CRPD), amely kimondja: a fogyatékkal élő gyermekek jogát a

befogadó, minőségi és ingyenes oktatásra minden szinten biztosítani kell. Az **Európai Unió Alapjogi Chartája** is garantálja a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, és az oktatáshoz való egyenlő hozzáférést.

Gyakorlati támogatási formák

- **Pedagógiai szakszolgálat** bevonása (logopédia, pszichológia, fejlesztő pedagógia);
- **SNI tanulók esetén** gyógypedagógus, asszisztens alkalmazása;
- **Tanulási és viselkedési zavarok** esetén egyéni vagy kiscsoportos fejlesztés;
- **Korai fejlesztés és gondozás** biztosítása bölcsődés és óvodás korú gyermekek számára;
- **Tehetséggondozó programok** elérhetősége kiemelten tehetséges gyermekek számára;
- **Támogató tananyagok és IKT-eszközök** használata a digitális egyenlőtlenség csökkentésére.

c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs jelenségek;

4.4. a) 1.számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek			
Év	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 092)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekekben belül (TS 093)
	Fő	Fő	%
2018	45	6	13,33
2019	49	5	10,20
2020	67	6	8,96
2021	60	7	11,67
2022	64	7	10,94
2023	67	9	13,43
2024	46	3	0,65

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az általános iskolai oktatásban hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés a tanulók között, erre vonatkozó jelzés, panasz az önkormányzat felé a vizsgált időszakban nem érkezett.

d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések;

A településen csak egy általános iskola működik, nincsen összehasonlítási lehetőség.

e) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások.

Az óvoda, az általános és a középfokú iskola a hátrányos helyzetű, és a tehetséges gyermekek számára személyiségfejlesztő, felzárkóztató, tehetséggondozó óvodai, iskolai

fejlesztő programot szervez. A felkészítés magában foglalja az oktatás méltányossága révén, segítő pedagógiai tevékenység által a tanulók iskolai sikerességének elősegítését, társadalmi-gazdasági helyzetből eredő hátrányaik enyhítését, a tanulói közösségfejlesztést, a család bevonását és támogatását, valamint az esélyteremtést hatékonyan támogató intézményfejlesztést és folyamatos módszertani megújulást. Képesség kibontakoztató felkészítést valamennyi csoportban, évfolyamon, osztályban meg kell szervezni. Az óvodai, iskolai fejlesztő programot az intézmény a miniszteri rendeletben erre kijelölt szervezet szakmai támogatásával szervezi meg. E szakmai szolgáltatás kiterjed az Ebktv. 31. §-a szerinti helyi esélyegyenlőségi program és a köznevelési esélyegyenlőségi intézkedési terv céljai összhangjának támogatására is.²²

4.4. a) 2. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók			
Év	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 094)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolai tanulókon belül (TS 095)
	Fő	Fő	%
2018	n.a.	22	18,80
2019	n.a.	7	5,65
2020	n.a.	17	13,93
2021	n.a.	12	9,76
2022	n.a.	12	9,92
2023	n.a.	15	12,71
Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés			

4.4. a) 3. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a középszintű oktatásban						
Év	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma (TS 096)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a gimnáziumi tanulókon belül (TS 097)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (TS 098)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók aránya a tanulók számához viszonyítva (TS 099)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakgimnáziumi tanulók száma (TS 100)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakgimnáziumi tanulókon belül (TS 101)
	Fő	%	Fő	%	Fő	%

²² Forrás: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI r. 171. - 173. §

2018	0	n.a.	0	n.a.	0	n.a.
2019	0	n.a.	0	n.a.	0	n.a.
2020	0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2021	0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2022	0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2023	0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH
Tstar

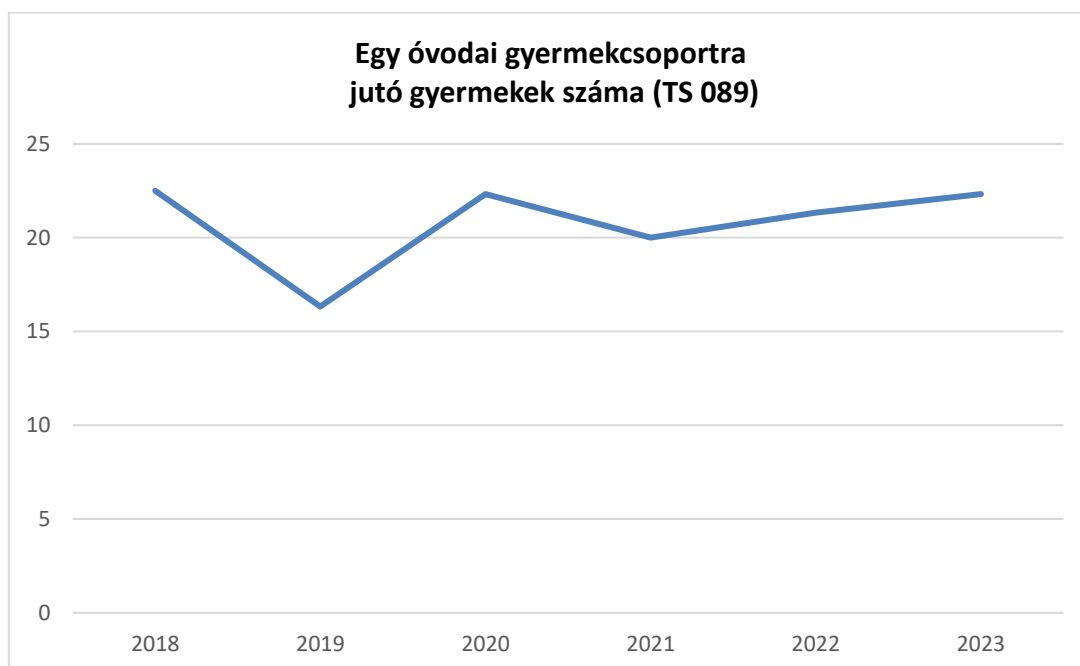
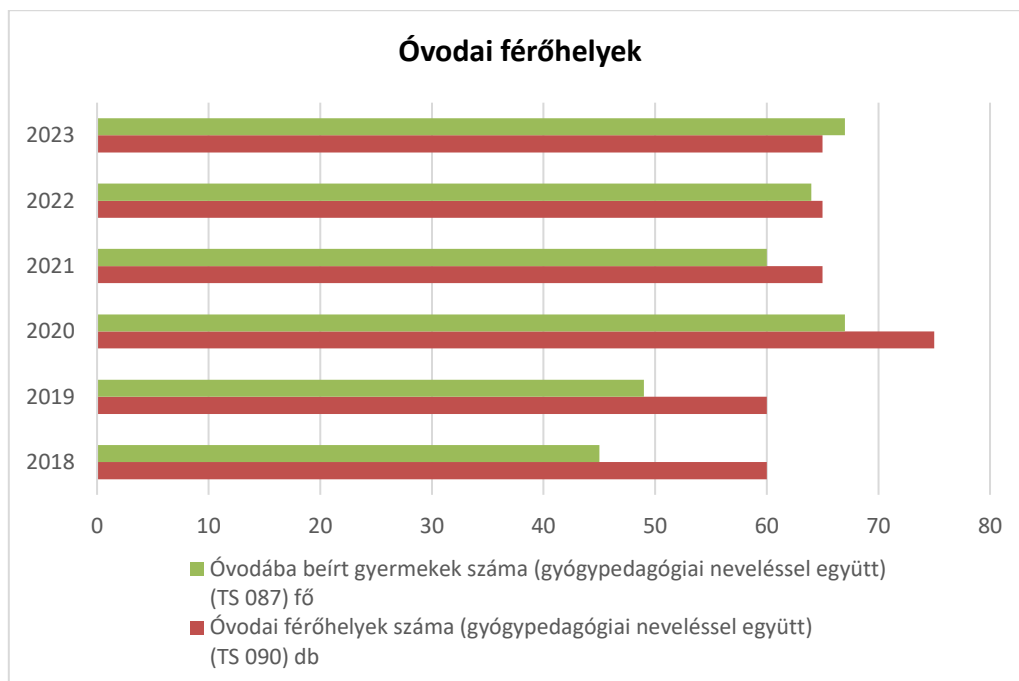
4.4. a) 4. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet		
Év	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 114)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 113)
	fő	fő
2018	32	10
2019	26	7
2020	29	7
2021	28	7
2022	34	5
2023	30	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar

4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai								
Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma - gyógypedagógiai neveléssel együtt (TS 085)	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 090)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 088)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma (TS 086)	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek száma az integráltan oktatott SNI gyermekek nélkül (TS 091)	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma (TS 089)
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2018	n.a.	2	60	1	45	0	0	23
2019	n.a.	3	60	1	49	0	0	16
2020	n.a.	3	75	1	67	0	0	22
2021	n.a.	3	65	1	60	0	0	20
2022	n.a.	3	65	1	64	0	0	21
2023	n.a.	3	65	1	67	0	0	22

Forrás: TeIR, KSH
Tstar, Önkormányzati
adatgyűjtés

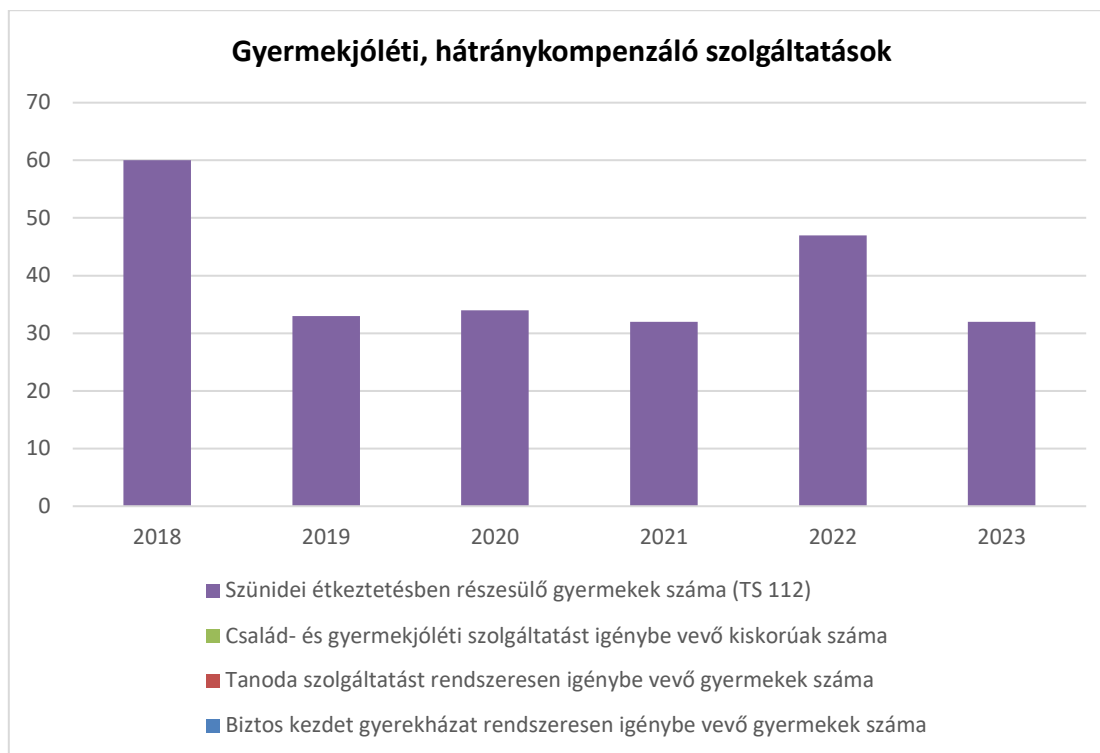
4.4.4. számú táblázat - Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok, feladatellátási helyek					
Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban) (TS 080)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 081)	Általános iskolai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 079)	Egy általános iskolai osztályra jutó tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 082)	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (TS 084)
	db	db	db	fő	%
2018	0	8	1	14,63	0,00
2019	0	8	1	15,50	0,00
2020	0	8	1	15,25	7,38
2021	0	8	1	15,38	7,32
2022	0	8	1	15,13	10,74
2023	0	8	1	14,75	13,56
Forrás: TeIR, KSH Tstar					

4.4.5. számú táblázat - A 8. évfolyamot eredményesen befejezők a nappali oktatásban	
Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban (TS 083)
	Fő
2018	15
2019	11
2020	12
2021	15
2022	15
2023	18
2024	11

Forrás: TeIR, KSH Tstar

4.4.6. számú táblázat - Gyermekjóléti, hátránykompenzáló szolgáltatások				
Év	Biztos kezdet gyerekházat rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Család- és gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő kiskorúak száma	Szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma (TS 112)
	Fő	Fő	Fő	Fő
2018	n.a.	n.a.	n.a.	60
2019	n.a.	n.a.	n.a.	33
2020	n.a.	n.a.	n.a.	34
2021	n.a.	n.a.	n.a.	32
2022	n.a.	n.a.	n.a.	47
2023	n.a.	n.a.	n.a.	32
Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményfenntartói adatok				

Az óvodai nevelésben részt vevő gyermekek körében a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetűek aránya 2018 és 2023 között mérsékelt ingadozást mutatott, de a teljes időszakban folyamatosan jelen volt a településen. A beíratott óvodások száma 45 főről 67 főre emelkedett, míg a hátrányos helyzetű gyermekek aránya 13,33%-ról 13,43%-ra változott, a köztes években 9–11% közötti értékekkel. A legmagasabb arány 2023-ban volt tapasztalható, amely az ellátórendszer számára fontos jelzés az esélykülönbségek fennállásáról, és az óvodai fejlesztések célzottságának megerősítését indokolja.

Az óvodai nevelés szerkezete stabil: három csoport működik gyógypedagógiai nevelés nélkül, külön gyógypedagógiai csoportot nem alakítottak ki, és az integrált SNI gyermekek számáról a rendelkezésre álló adatok nem tartalmaznak külön bontást. Az egy csoportban ellátott gyermekek száma átlagosan 20–23 fő között mozgott az évek során. Az óvodai férőhelyek száma stabilan 65–75 fő között alakult, biztosítva a település gyermekpopulációjának intézményi lefedettségét.

A középszintű oktatásba való továbbhaladásban a hátrányos helyzetű tanulók reprezentációja elenyésző. A 2018–2023 közötti adatok szerint sem a gimnáziumi, sem a szakközépiskolai, sem a szakgimnáziumi képzésben nem szerepeltek regisztrált hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók. A TeIR és KSH adatai alapján ezekre az évekre „n.a.” (nem áll rendelkezésre adat) megjelöléssel szerepelnek a mutatók. Ez utalhat arra, hogy az érintett tanulók a településen kívüli intézményekbe járnak, vagy az adatszolgáltatás nem terjed ki az adott intézményi struktúrára, illetve nem történik megfelelő nyomon követés a hátrányos helyzetű tanulók középszintű oktatási jelenlétéről.

Az általános iskolai oktatásban a vizsgált időszakban nem érkezett panasz az önkormányzathoz sem hátrányos megkülönböztetésről, sem jogellenes elkülönítésről. Ez a közösségi kohézió szempontjából pozitív jelzés, de nem zárja ki a preventív figyelem és nyomon követés szükségességét.

A 8. évfolyamot eredményesen elvégző tanulók száma kis létszámú, de stabil képet mutat: a 2018–2023 közötti időszakban évente 11 és 18 fő közötti tanuló fejezte be sikeresen az általános iskolai képzést nappali oktatásban. Ez az indikátor fontos alapja a középszintű képzéshez való hozzáférés és a lemorzsolódás kockázatának értékelésében.

A hátránykompenzáló intézkedések szintjén az önkormányzat és a helyi köznevelési intézmények több irányú támogatást biztosítanak. Az óvoda, az általános és a középfokú iskola egyaránt szervez személyiségfejlesztő, felzárkóztató és tehetséggondozó programokat a hátrányos helyzetű gyermekek számára. E programok célja, hogy csökkentsék a társadalmi-gazdasági háttérből eredő tanulási hátrányokat, növeljék az iskolai sikerességet, és hosszú távon támogassák a társadalmi mobilitást. Az esélyegyenlőségi célok elérése érdekében az intézmények együttműködnek az esélyteremtő szakmai szolgáltatókkal, és a programokat a miniszteri rendeletben kijelölt szervezetek szakmai támogatásával valósítják meg, összhangban az Ebktv. 31. §-a szerinti helyi esélyegyenlőségi programmal.

A programok a tanulók mellett a családokat is bevonják a fejlesztési folyamatokba, közösségfejlesztő hatással bírnak, és hozzájárulnak az oktatási rendszer inkluzívabbá válásához. A képesség-kibontakoztató programokat minden évfolyamon és minden nevelési-oktatási szakaszban biztosítani kell, amely elősegíti az egyenlő hozzáférést és az egyéni fejlődési utak támogatását.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya évek óta jelen van (átlagosan 10–13%), ami az esélyhátrány tartósságára utal.	A célzott óvodai felzárkóztató programok rendszeressé tétele, családi bevonással. A TeIR-adatok alapján évenkénti nyomon követés és helyi esélyegyenlőségi célok aktualizálása.
Az óvodai nevelés során nem történik külön gyógypedagógiai csoportban fejlesztés; az integrált ellátásra vonatkozó SNI adat nem ismert.	A gyógypedagógiai igények pontos feltérképezése, szakértői vélemények alapján célzott integrált fejlesztés. A pedagógiai szakszolgálat kapacitásának megerősítése.
A középszintű oktatásban nincs regisztrált HH/HHH tanuló – ez utalhat adathiányra vagy lemorzsolódásra.	A továbbtanulás nyomon követését támogató adatgyűjtési rendszer kialakítása; mentorálási rendszer bevezetése a nyolcadik évfolyamot elhagyók pályaeorientációjához.
Az általános iskolai végzettséget szerzők száma kicsi, a középiskolai esélyek szűkek, különösen a szakiskolai vagy szakképzési irányban.	A nyolcadikos tanulók pályaeorientációjának megerősítése; kapcsolatfelvétel középiskolákkal, célzott információnyújtás a HH/HHH tanulók számára.
Az oktatásban rejlő esélykülönbségek kezelésére irányuló pedagógiai gyakorlat nem minden esetben dokumentált vagy célzott.	Intézményi szintű esélyteremtő pedagógiai tervezés bevezetése, amely összhangban áll a HEP és a köznevelési intézkedési terv céljaival.
Nincs adat az SNI gyermekek arányáról az óvodai rendszerben, integrációjuk mértéke nem ismert.	Rendszeres adatszolgáltatás kialakítása az SNI tanulókra vonatkozóan; köznevelési statisztikák pontosítása, szakértői bizottságokkal együttműködésben.
A családi háttérből fakadó tanulási hátrányok csökkentéséhez szükséges programok (szociális készségfejlesztés, szülői kompetencia-erősítés) csak részben jelennek meg.	Komplex szociális és pedagógiai támogató programok bevezetése: szülősegítő csoportok, családgondozással egybekötött fejlesztő programok az óvodában és iskolában.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

Ma az Európai Parlament és a Tanács az Unió egyik alapvető értékeként határozza meg²³ a nők és férfiak, a férfiak és nők között az egyenlőséghez való jogot.²⁴

Napjainkban a nők esélye új kihívások előtt áll. A magyar családok lassan vetik ugyanis le a szokást, hogy az idősekről való gondoskodás csupán a nők kötelezettsége. Azon kívül a gyermek a családban a női természet következtében általában jobban kötődik az anyához, aki a modern korban már, mint teljes értékű munkavállaló is szerepet kap. A nők e kettős, nekik tulajdonított és természetes szerepe, valamint az európai, de különösen a magyar háztartások gazdasági kihívásai is súlyosbítják a családanyák gazdasági és szociális helyzetét, akiknek e terheket úgy tűnik, hogy viselniük kell, és azt össze kell egyeztetniük munkavállalásukkal. A társadalomnak kötelessége a jogalkotás útján is enyhítenie e terheken.²⁵

Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, vagyis mind a nőket, mind a férfiakat azonos jogok kell, hogy megillessék minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

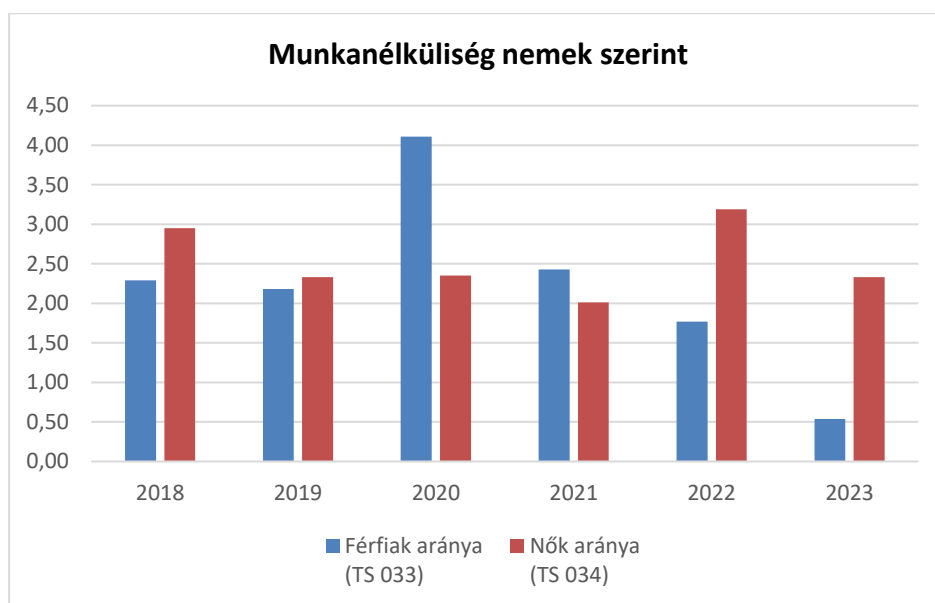
5.1.1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint			
Év	Nyilvántartott álláskereső aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
	%	%	%
2018	2,29	2,95	2,62%
2019	2,18	2,33	2,26%
2020	4,11	2,35	3,23%
2021	2,43	2,01	2,22%
2022	1,77	3,19	2,48%
2023	0,54	2,33	1,44%
2024	0,48	2,15	1,46

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

²³ Az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke és 3. cikkének (3) bekezdése.

²⁴ Bővebben lásd a z Unió Parlamentje 2023. március 30-i, és a Tanács 2023. április 24-i határozatában.

²⁵ MAKKOS Nándor :A nők esélyegyenlőségéről JEGYZŐ ÉS KÖZIGAZGATÁS (1589-3383): XXIV. évfolyam 6. szám pp 28-31 (2022).

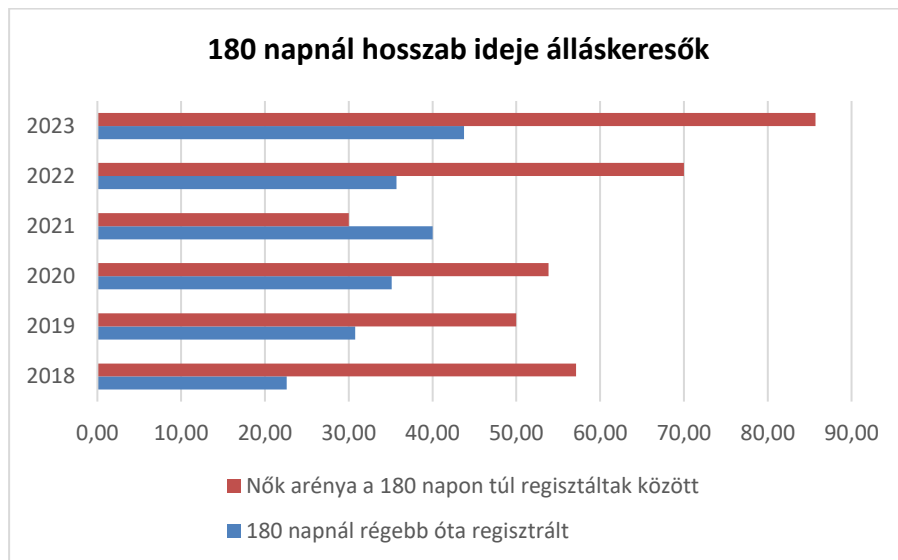

A 2018 és 2023 közötti időszakban a nők munkanélküliségi aránya a településen hullámzó képet mutatott. A vizsgált évek közül 2022-ben érte el a legmagasabb értéket, amikor a 15–64 éves női lakosság 3,19%-a szerepelt nyilvántartott álláskeresőként. Ez az arány nemcsak a férfiakéval, hanem az összesített települési átlaggal szemben is kiemelkedett. 2023-ra a női munkanélküliségi ráta ugyan csökkent 2,33%-ra, ám továbbra is jóval meghaladta a férfiak 0,54%-os arányát. Az adatok alapján a nők munkaerőpiaci helyzete kevésbé stabil és érzékenyebb a gazdasági változásokra. Mindez arra utal, hogy a női foglalkoztatásban célzott, esélykiegyenlítő beavatkozásokra lehet szükség.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

5.1.2. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%
2018	22,58	57,14
2019	30,77	50
2020	35,14	53,85
2021	40	30
2022	35,71	70

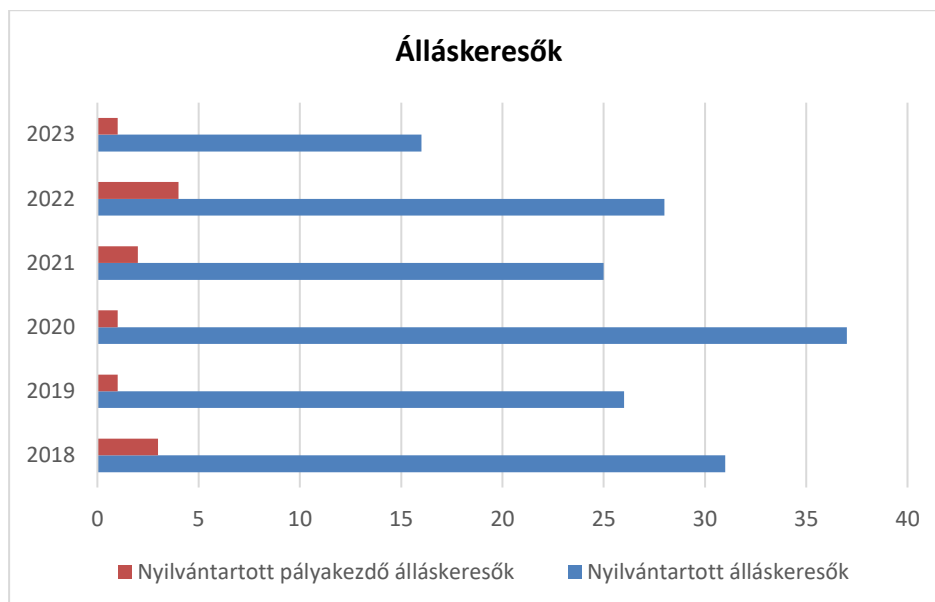
2023	43,75	85,71
2024	28	42,86
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal		

5.1.3. számú táblázat - Pályakezdő álláskeresők száma
(a 3.2.6. táblával azonos)

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (TS 053)
	fő	Fő
2018	31	3
2019	26	1
2020	37	1
2021	25	2
2022	28	4
2023	16	1
2024	25	2

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A 180 napon túl nyilvántartott munkanélküliek aránya 2018 és 2023 között jelentősen növekedett, 22,58%-ról 43,75%-ra. Ez azt jelenti, hogy a regisztrált álláskeresők egyre nagyobb része hosszú távon munka nélkül marad. Különösen aggasztó, hogy 2023-ra ezeknek a tartós munkanélkülieknek **85,71%-a nő** volt, ami drámai arányeltolódást jelez. A pályakezdők száma ugyan alacsony maradt az évek során, de 2022-ben kis mértékű növekedés figyelhető meg. A tartós női munkanélküliség növekedése strukturális munkaerőpiaci problémára utalhat, különösen az alacsony iskolai végzettségű vagy gondozási feladatokat ellátó nőknél. A számok alapján célzott nőfoglalkoztatási programokra lenne szükség a tartós inaktivitás megelőzésére.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

Az alacsony iskolai végzettségű nők munkaerőpiaci esélyei jelentős strukturális hátrányokkal terhelték. Számukra elsősorban a fizikai, alacsony hozzáadott értékű, gyakran részmunkaidős vagy bizonytalan foglalkoztatási formák (pl. közfoglalkoztatás, szezonális munka) elérhetők. A munkaerőpiaci integrációjukat nehezíti a digitális kompetenciák és az egész életen át tartó tanulásba való bekapcsolódás hiánya, valamint a családi szerepekből adódó idő- és mobilitáskorlátok. Különösen vidéki térségekben jellemző, hogy a helyi gazdasági szerkezet nem kínál számukra képzettségükhöz illeszkedő, fenntartható munkalehetőséget. A tartós munkanélküliség kockázata körükben magas, ami fokozza a társadalmi kirekesztődés veszélyét. A probléma kezeléséhez komplex, képzés- és szolgáltatásalapú, nemekre érzékeny foglalkoztatáspolitikára van szükség..

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

A hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén a munkához való egyenlő hozzáférés, a munkafeltételek és a bérezés terén egyaránt megnyilvánulhat. A nemi alapú bérkülönbség tartósan fennálló probléma: az Eurostat adatai szerint az Európai Unióban a nemek közötti átlagos bérszakadék mintegy 13%, amely Magyarországon is meghaladja a 10%-ot. A nők különösen hátrányos helyzetben vannak az alacsonyabb presztízsű és kevesebb előmeneteli lehetőséggel bíró munkakörökben, miközben a részmunkaidős foglalkoztatás és a fizetetlen gondozási munka túlnyomórészt őket érinti. Az életkor, az etnikai hovatartozás vagy a fogyatékosság további diszkriminációs kockázatot jelent. A hátrányos megkülönböztetés elleni fellépéshez hatékony jogérvényesítési mechanizmusokra, átlátható bérrendszerekre és

célzott esélyegyenlőségi programokra van szükség, különös tekintettel a munkáltatói gyakorlatokra és intézményi kultúrára.

Mindemellett nem rendelkezünk információval a foglalkoztatás területén helyben a nőket ért hátrányos megkülönböztetésről.

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

A munka és a családi élet összeegyeztethetősége kiemelt tényező a nők munkaerőpiaci részvételének növelésében és a nemi egyenlőség megvalósításában. A kisgyermekes szülők, különösen az anyák munkavállalását nagymértékben befolyásolja a hozzáférés a kisgyermekkorú ellátásokhoz, például a bölcsődei, családi napközi vagy óvodai férőhelyekhez. A férőhelyhiány, különösen vidéki térségekben, gyakran kényszerű otthonmaradáshoz és tartós gazdasági inaktivitáshoz vezet. A közintézményekben és munkahelyeken biztosított rugalmas munkarend, részmunkaidős foglalkoztatás, távmunka vagy családbarát intézkedések – például gyermekgondozási szünet utáni visszatérés támogatása – jelentős szerepet játszanak a szülők munkába állásának ösztönzésében. A jól működő ellátórendszer és munkáltatói rugalmasság együttesen képes mérsékelni a gondozási feladatokból eredő munkaerőpiaci hátrányokat, ezáltal hozzájárulva a gazdasági versenyképességhez és a társadalmi fenntarthatósághoz. A nemzetközi kutatások szerint e szolgáltatások fejlesztése közvetlenül erősíti a nők foglalkoztathatóságát és elősegíti a munkaerőpiaci esélyegyenlőséget.

A településen bölcsődei, családi napközi nem található.

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A családtervezés és az anya-gyermekgondozás intézményesített támogatása kulcsszerepet játszik a nők reprodukív jogainak érvényesülésében, valamint a gyermekek egészséges fejlődésének megalapozásában. A jól működő családtervezési szolgáltatások – ideértve a fogamzásgátláshoz való hozzáférést, a szexuális edukációt és a tanácsadást – hozzájárulnak a nem kívánt terhességek csökkentéséhez, az anyai egészség védelméhez és a szülők tudatos döntéseikhez. Az anya- és gyermekgondozás – különösen a védőnői hálózat, a háziorvosi és nőgyógyászati ellátás, valamint a terhes-gondozás és csecsemőellátás rendszere – az egészségmegőrzés és a korai intervenció szempontjából alapvető közegészségügyi pillér. Különösen fontos a szolgáltatások egyenlő földrajzi és társadalmi elérhetősége, mivel a hátrányos helyzetű térségekben élő nők és gyermekek gyakran kiszorulnak a minőségi ellátásból. A komplex, interdiszciplináris megközelítés – amely az egészségügyi ellátást, a szociális szolgáltatásokat és a közösségi támogatást összekapcsolja – nélkülözhetetlen a társadalmi esélykülönbségek mérséklésében. A családtervezés és az anya-gyermekgondozás fejlesztése így nemcsak egyéni jóléti, hanem hosszú távú társadalmi és gazdaságpolitikai érdek is.

A védőnő feladata a nővédelem, ezen belül a családtervezéssel kapcsolatos tanácsadás, az anyaságra való felkészülés segítése, a lakossági célzott szűrővizsgálatok szervezésében részvétel, a népegészségügyi célú méhnyak szűrés végzése, a várandós anyák gondozása a külön jogszabályban foglaltak szerint, a gyermekágyas időszakban segítségnyújtás és tanácsadás az egészségi állapottal, az életmóddal, a szoptatással, valamint a családtervezéssel kapcsolatban, az újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig a gyermekek gondozása.

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolati erőszak

A hozzátartozók közötti erőszak olyan súlyos magatartásforma, amely a bántalmazott életét, testi és lelki épségét, emberi méltóságát vagy szexuális önrendelkezését közvetlenül veszélyezteti. Az ilyen cselekmények megelőzésére és megszakítására szolgál a **távoltartás jogintézménye**, amelyet a **2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról** szabályoz. A törvény hatálya kiterjed többek között a házastársra, volt házastársra, élettársra, volt élettársra, bejegyzett élettársra, volt bejegyzett élettársra, gondnokra, gyámra, valamint más közeli hozzátartozókra – ugyanakkor nem terjed ki például baráti, udvarló vagy elutasított párkapcsolati viszonyokra, ha azok nem minősülnek hozzátartozói kapcsolatnak a törvény értelmében.

A rendőrség a **bántalmazott kérelme nélkül is jogosult ideiglenes megelőző távoltartó intézkedést elrendelni**, ha a helyszínen olyan körülményt észlel, amely alapján az erőszak veszélye fennáll. A távoltartás **72 órára szóló ideiglenes elrendeléséről** a rendőrség határoz, és az intézkedést hivatalból megküldi az illetékes járásbíróságnak, amely dönt annak meghosszabbításáról. A távoltartás ideje alatt a bántalmazó szülői felügyeleti joga, valamint a gyermekkel való kapcsolattartása szünetel, ugyanakkor **lakásfenntartási és tartási kötelezettsége továbbra is fennáll** (2009. évi LXXII. tv. 10. § és 17. §).

A törvény értelmében a távoltartás elrendelése után, amennyiben a bántalmazott ahhoz hozzájárul, a **családsegítő szolgálat és a gyermekjóléti szolgálat** haladéktalanul, legkésőbb 24 órán belül köteles felvenni a kapcsolatot az érintettekkel, és a veszélyhelyzet megszüntetésére irányuló intézkedéseket megtenni (2009. évi LXXII. tv. 15. §). A rendőrség által hozott határozattal szemben **3 napon belül bírósági felülvizsgálat kérhető**.

A szabályozás célja a bántalmazottak azonnali védelme, valamint a szociális és gyermekvédelmi rendszer bevonásával a hosszú távú biztonság megteremtése. A távoltartás egyúttal a családtagok közötti hatalmi egyensúly helyreállítását és az erőszak megszakítását szolgáló preventív és szankcionáló eszköz.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaothton, családok átmeneti otthona)

Krízishelyzetben – különösen családon belüli erőszak, lakhatási válság vagy a gyermek veszélyeztetettsége esetén – a szociális ellátórendszer speciális intézményeket biztosít a rászorulóknak védelmére és támogatására. Az **anyaothtonok** a gyermeküket nevelő vagy várandós, bántalmazott nők számára nyújtanak menedéket, jogi és pszichoszociális támogatást, valamint reintegrációs segítséget. A **családok átmeneti otthona** olyan bentlakásos intézmény, amely átmeneti elhelyezést biztosít szülők és gyermekeik számára, ha a család lakhatása bizonytalanná válik, vagy a gyermek veszélyeztetettsége a család átmeneti elhelyezésével megelőzhető. E szolgáltatásokat a **1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról** (Gyvt.) szabályozza, különös tekintettel a 51–53. §-okra. Az ellátás célja nem csupán a fizikai biztonság biztosítása, hanem a család önálló életvezetésének helyreállítása, a gyermekek veszélyeztetettségének megszüntetése és a szülői funkciók megerősítése. A krízisellátás nélkülözhetetlen része a gyermekvédelmi és szociális rendszernek, mivel közvetlen válaszokat ad a legsérülékenyebb társadalmi csoportok akut szükségleteire.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

A 7 fős képviselői testületben 2 nő található. Az önkormányzati intézmények (óvoda, könyvtár, polgármesteri hivatal) vezetői és többségében alkalmazottai is nők, a női vezetés hozzájárulhat a nemek közötti egyenlőség előmozdításához a helyi döntéshozatalban.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A településen a legnagyobb társadalmi probléma az, hogy nincsen elég munkahely és a nők a foglalkoztatás terén háttérbe szorulnak, mivel a vonzásközpontokban lévő munkahelyekre csak ingázással lehet eljutni, illetve általában többműszakos munkát lehet végezni.

Ilyen feltételű munkavállalás mellett a háztartás és a gyermekek ellátása nehézséget okoz a nők számára, ha nincsen családon belül segítségük.

Ezt a helyzetet még az is nehezíti, hogy az államilag kiírt közfoglalkoztatási programok sem a női segélyezetteket segíti, mivel kevés olyan munkalehetőséget írnak ki, amelyet nő el tud végezni.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Tartós női munkanélküliség	A 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek 85,71%-a nő
Alacsony iskolai végzettségű nők	Képzetlen nők csak bizonytalan, részmunkaidős vagy közfoglalkoztatási formákba tudnak bekapcsolódni
Diszkrimináció a foglalkoztatásban	Országosan fennálló bérkülönbség, előmeneteli nehézségek nők számára
Családi feladatok és munka összeegyeztetése	Bölcsőde, családi napközi hiánya, férőhelyhiány az óvodában
Családtervezés, anya-gyermekgondozás	Információhiány, hozzáférési nehézségek hátrányos helyzetű nőknél
Erőszak áldozatai, távoltartás	A családon belüli erőszak és az abból kilépő nők ellátásának helyi hiányosságai
Krízishelyzetek ellátása	Nincs elérhető helyben anyaoththon vagy átmeneti otthon

6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége

Az időskorúak méltóságának és szociális biztonságának biztosítása érdekében átfogó, hosszú távú és célzott szakpolitikai programokra van szükség. Magyarországon a 65 év felettiek száma 2010 és 2019 között 1,66 millióról 1,89 millióra nőtt, arányuk pedig a teljes népesség 16,6%-áról 19,3%-ra emelkedett (KSH, 2020). E demográfiai változás jelentős kihívásokat ró a szociális védelmi rendszerekre, különös tekintettel a nyugdíjrendszer fenntarthatóságára és az időskori ápolási szükségletek növekedésére (Európai Bizottság, 2021).

Az idősödő társadalomban fokozódik a kor alapú diszkrimináció (ageizmus) kockázata, amelyet az Európai Unió is elismer a foglalkoztatási irányelvekben (2000/78/EK irányelv). A gazdasági ciklusok – különösen válság idején – hatással vannak az idősebb korosztály munkaerőpiaci pozíciójára, amelyet tovább nehezít a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény azon szabálya, miszerint a munkáltató nem köteles indokolni a határozatlan idejű munkaviszony megszüntetését, ha a munkavállaló nyugdíjasnak minősül (§ 66 (9)).

Külön figyelmet érdemel a feminizáció jelensége: a nők hosszabb élettartama, alacsonyabb élettartamkeresete és ennek következtében alacsonyabb nyugdíja miatt időskorban gyakrabban szorulnak közösségi támogatásra. Az idősödés fokozza az elszigeteltséget, különösen a gyermek nélkül élő vagy előzvegyült személyeknél, továbbá nő az akadályozottság (handicap) megjelenésének valószínűsége is, például látás-, hallás- vagy mozgásszervi problémák formájában.

Az idősök lakókörnyezete – különösen a leépülő településrészekben – gyakran szegregálódik, amit a szolgáltatások kivonulása (pl. iskola, posta, bolt) tovább súlyosbít. A gazdasági, társadalmi és kulturális tökeszegénység különösen veszélyezteti az önálló életvitel lehetőségét, például az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya révén. Az inaktivitás következménye a fizikai, mentális és szociális hanyatlás lehet, amely a társadalmi kirekesztés egyik formája.

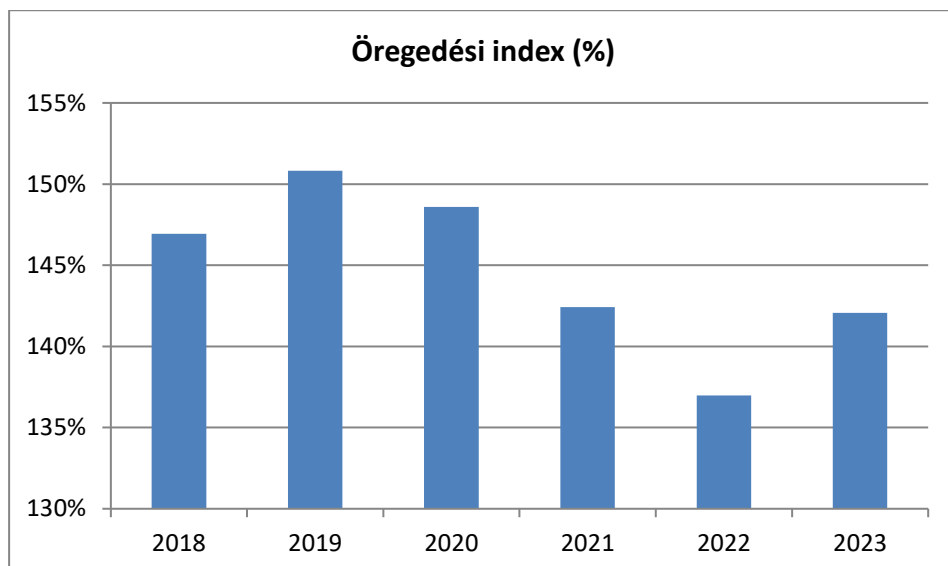
A digitális írástudás hiánya súlyosbítja az információs elszigeteltséget, ezért kulcsfontosságú az infokommunikációs technológiákhoz való hozzáférés támogatása. Ugyancsak válassza a legális migráció időskori következményeinek kérdése, hiszen a fogadó országban időskorba lépő migránsok gyakran nem rendelkeznek a szükséges családi vagy szociális hálóval.

Az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma az Európai Unió Alapjogi Chartája (21. cikk) és az esélyegyenlőségi politika része. Ugyanakkor az életkoron alapuló eltérő bánásmód egyes esetekben igazolható lehet, ha azt jogszerű foglalkoztatáspolitikai vagy képzési cél indokolja (2000/78/EK irányelv 6. cikk). Az időspolitikai akkor lehet eredményes, ha világos válaszokat ad a demográfiai kihívásokra, a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a generációk közötti szolidaritás megerősítésére.

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)

6.1. számú táblázat - Öregedési index (3. táblával azonos)			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2018	360	245	146,94%
2019	368	244	150,82%
2020	370	249	148,59%
2021	366	257	142,41%
2022	363	265	136,98%
2023	358	252	142,06%
2024	360	240	150,00%

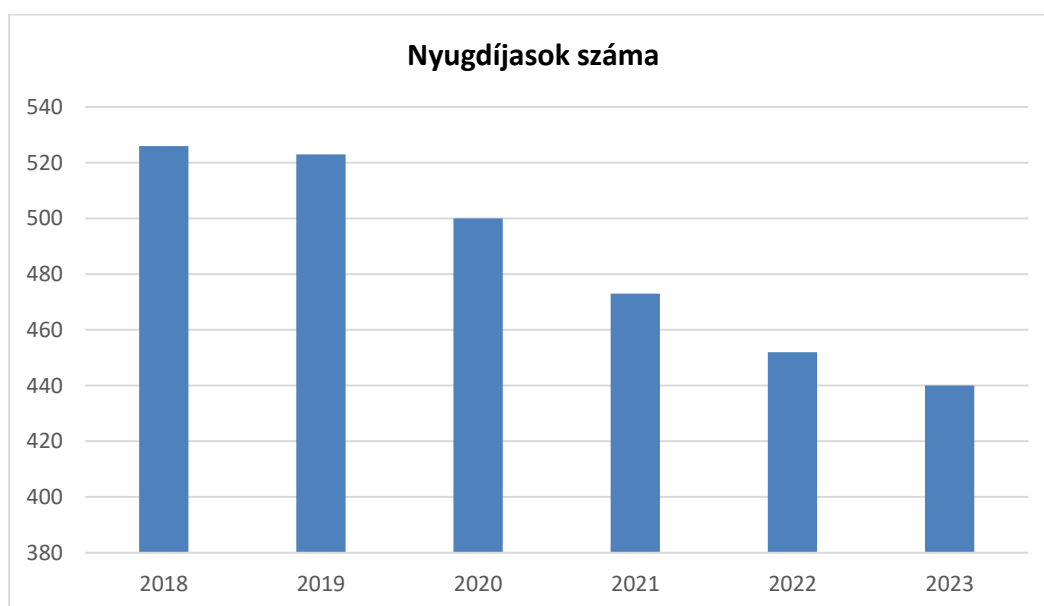
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

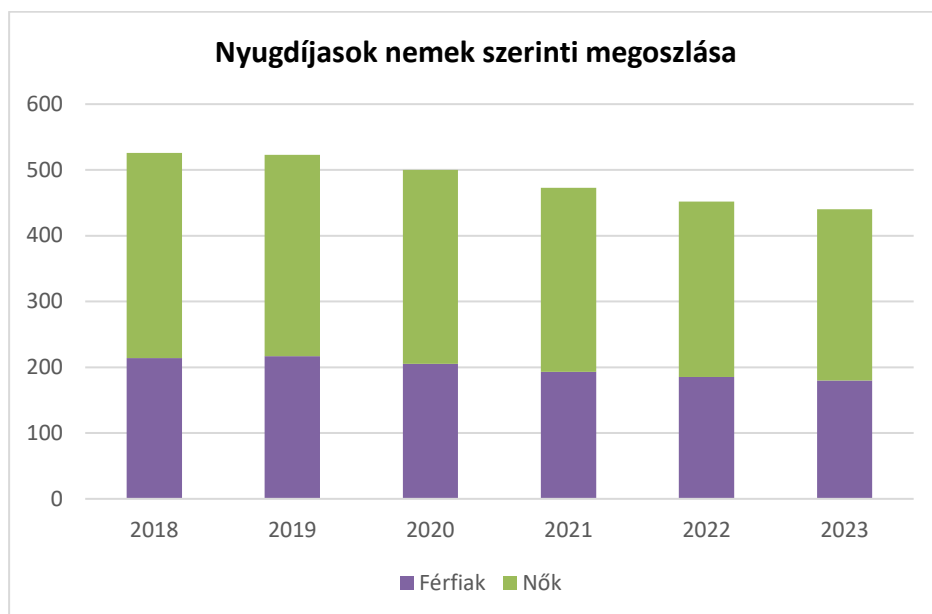

6.1.1. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma

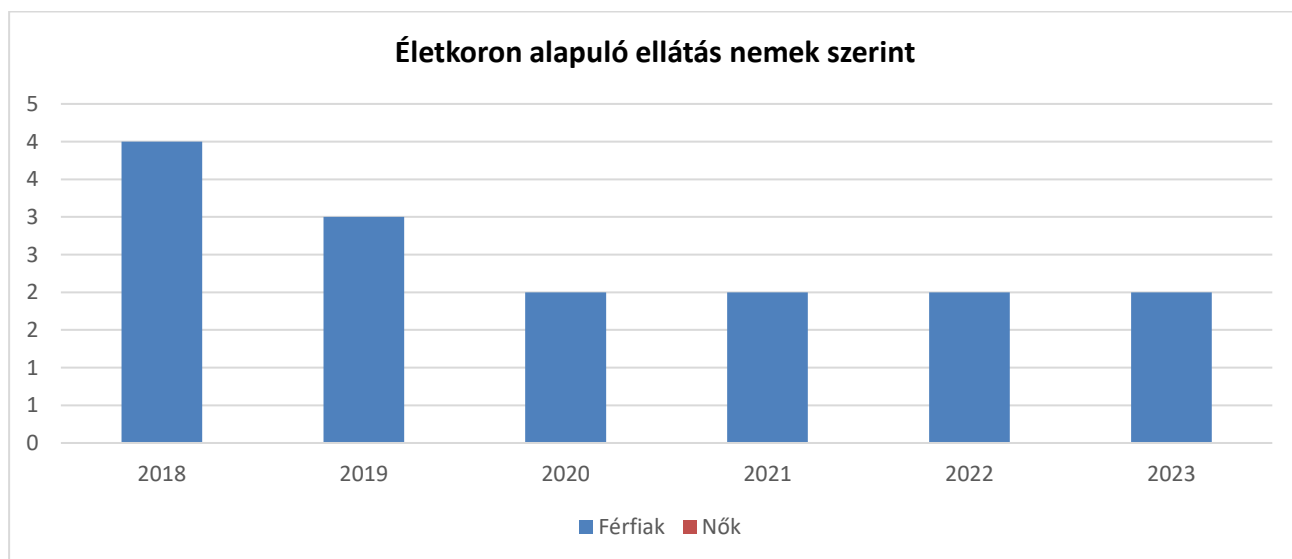
Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2018	214	312	526
2019	217	306	523
2020	205	295	500
2021	193	280	473
2022	185	267	452
2023	180	260	440
2024	171	258	429

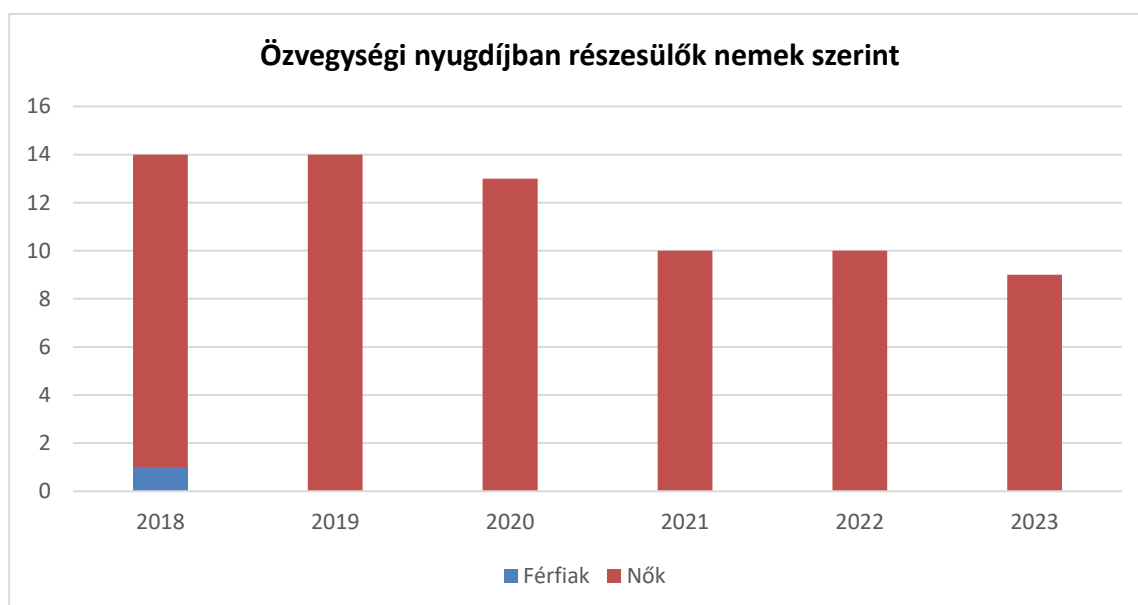
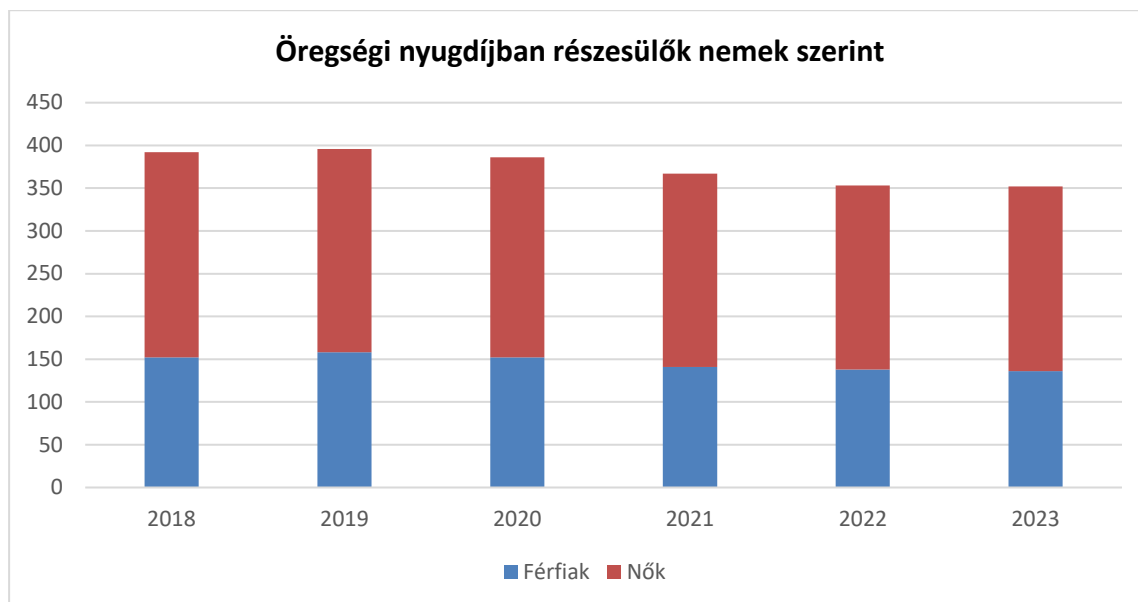
Forrás: TeIR, KSH Tstar

6.1.2. számú táblázat - Nyugdíjszerű ellátások							
Év	Életkoron alapuló ellátásban részesülő férfiak száma (TS 067)	Életkoron alapuló ellátásban részesülő nők száma (TS 068)	Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 069)	Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma (TS 070)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 071)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő nők száma (TS 072)	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő) (TS 134)
2018	4	0	152	240	1	13	0
2019	3	0	158	238	0	14	0
2020	2	0	152	234	0	13	0
2021	2	0	141	226	0	10	0
2022	2	0	138	215	0	10	0
2023	2	0	136	216	0	9	0
Forrás: TeIR, KSH Tstar							

6.2. számú táblázat - Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén

Nyilvántartott álláskereső száma összesen	Év	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Fő szesen	31	26	37	25	28	16
41-45 év (TS 042)	Fő	8	1	2	3	3	2
	%	25,81%	3,85%	5,41%	12,00%	10,71%	12,50%
46-50 év (TS 043)	Fő	1	3	4	2	3	1
	%	3,23%	11,54%	10,81%	8,00%	10,71%	6,25%
51-55 év (TS 044)	Fő	3	3	1	1	5	2
	%	9,68%	11,54%	2,70%	4,00%	17,86%	12,50%

56-60 év (TS 045)	Fő	3	1	1	1	4	2
	%	9,68%	3,85%	2,70%	4,00%	14,29%	12,50%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	4	8	11	9	6	1
	%	12,90%	30,77%	29,73%	36,00%	21,43%	6,25%

Forrás: TeIR, Nemzeti
Munkaügyi Hivatal

Főbb megállapítások:

Az öregedési index – vagyis a 65 év feletti aránya a 0–14 évesekhez viszonyítva – 2018 és 2023 között végig 136–151% között mozgott, ami a település elöregedő korstruktúráját mutatja. Ez azt jelenti, hogy évről évre jóval több idős ember él a községben, mint gyermekkorú, ami demográfiai és szociális szempontból is komoly kihívást jelent.

Ezzel párhuzamosan a nyugdíjban, járadékban vagy más ellátásban részesülők száma folyamatosan csökkent: 2018-ban még 526 fő, 2023-ban már csak 440 fő kapott ilyen juttatást.

A csökkenés különösen a férfiak körében szembetűnő: 214 főről 180 főre esett vissza az ellátásban részesülők száma. A nyilvántartott álláskeresők életkori bontása alapján az 56 év felettiak részaránya 2018 és 2022 között folyamatosan magas volt, 2020-ban és 2021-ben a 60 év felettiak tették ki az összes álláskereső közel egyharmadát.

A 61 év feletti aránya 2020-ban 29,73%, 2021-ben pedig 36% volt az álláskeresők között, ami az idősök foglalkoztathatóságának súlyos problémáira utal.

2023-ban e korcsoport aránya jelentősen visszaesett (6,25%), ami összefügghet az időskori inaktivitás vagy a nyugdíjba vonulás előretolt időpontjával is.

A foglalkoztatási hátrányok – különösen az 51 év feletti korosztályban – strukturális problémákra és az életkori diszkrimináció jelenlétére utalnak, amelyek célzott időügyi és foglalkoztatáspolitikai beavatkozást igényelnek.

a) idősök, nyugdíjasok foglalkoztatottsága;

A nyugdíjasok foglalkoztatását tekintve kevés információ áll a rendelkezésünkre. Az önkormányzat a fenntartásában lévő intézményeknél nyugdíjas alkalmazottat nem foglalkoztat. Általános jellemző, hogy az önkormányzati dolgozók nyugdíjas koruk elérésével megszüntetik jogviszonyukat és igénylik a nyugellátást. A regisztrált munkanélküliek között kevés az 55 évnél idősebb, a munkanélküliek mintegy 10-12 %-át teszik ki.

b) tevékeny időskor, élethosszig tartó tanulás, idősök, nyugdíjasok foglalkoztatásának lehetőségei a közintézményekben, foglalkoztatásukat támogató egyéb programok a településen;

Az idősebb korosztály egészségi állapotától függően alkalmi munkával egészíti ki jövedelmét.

Többnyire a helyi östermelők tudnak ide nyílt munkát biztosítani számukra. A településen nem jellemző a nyugdíjas foglalkoztatás. A nyugdíj korhatár betöltése után az idősebbek maximum 1 évig maradnak, még állományban azután át adják a helyet a fiatalabb generációnak. A különböző tanfolyamok, képzések, szabadidős elfoglaltságok jó lehetőséget adnak az idősebb korosztálynak arra, hogy aktualizálják ismereteiket, frissen, fiatalon tartsák elméjüket. Ezek a

programok alkalmasak az idősök mindennapjainak megszínésére. Az elmúlt években lehetőségük adódott szinte ingyenes informatikai tanfolyamon részt venni, amelyen nagy örömünkre létszámban jelentkeztek.

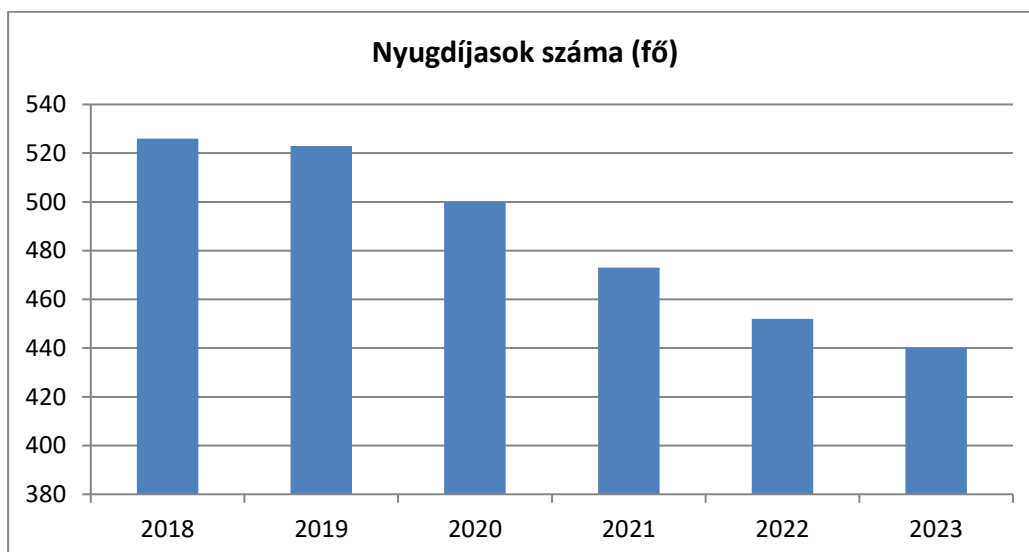
c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén.

A munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta hangsúlyozza az idősebb és akadályozott személyek társadalmi-gazdasági integrációjának támogatását, különösen a hátrányos megkülönböztetés elleni fellépés révén. Bár a diszkrimináció konkrét mérése nehézségekbe ütközik, a szakirodalmi tapasztalatok szerint az idősebb munkavállalók jelentősen nagyobb kockázatnak vannak kitéve a munkaerőpiacon – mind az elhelyezkedés, mind az elbocsátások terén. A települési adatok alapján az 55 év feletti korosztály elhelyezkedési esélyei különösen korlátozottak: számukra jellemzően csak az idényjellegű mezőgazdasági munkák érhetőek el. Ezek azonban intenzív fizikai megterheléssel járnak, amelyhez sok esetben már nem rendelkeznek megfelelő egészségi állapottal vagy erőnléttel. Ez a helyzet súlyos esélykülönbségeket eredményez, és kiemelten indokolja az idősök foglalkoztatásának támogatására irányuló célzott intézkedések kidolgozását.

a) az idősök egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése;

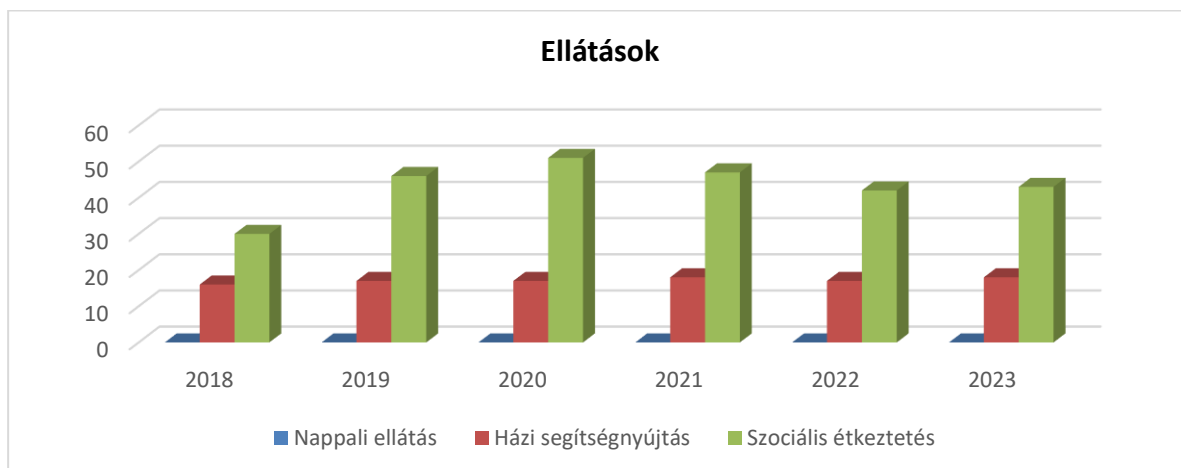
6.3. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma (Meggyezik a 6.1.1-es táblázattal)			
Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2018	214	312	526
2019	217	306	523
2020	205	295	500
2021	193	280	473
2022	185	267	452
2023	180	260	440

Forrás: TeIR, KSH Tstar

6.3.1. számú táblázat - 65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időszerűak száma

Év	65 év feletti lakosság száma (férfiak TS 026, nők TS 028)	Nappali ellátásban részesülő időszerűak száma (TS 129)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (TS 130)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (TS 131)
	Fő	Fő	fő	fő
2018	360	0	16	30
2019	368	0	17	46
2020	370	0	17	51
2021	366	0	18	47
2022	363	0	17	42
2023	358	0	18	43
Forrás: TeIR, KSH Tstar				

A házi segítségnyújtás és a falu/tanyagondnoki szolgáltatás, olyan feladata a családsegítésnek, mely nappali melegedőtől távolmaradó idős emberek esetében is biztosítja az idős emberek szociális, és közszolgáltatásokhoz való hozzáférését.

A házi segítségnyújtás keretében a szolgáltatást igénybe vevő személy számára a saját lakókörnyezetében kell biztosítani az önálló életvitel fenntartása érdekében szükséges ellátást. A szolgáltatás igénybevétele önkéntes. Az ellátás az igénylő, illetve annak törvényes képviselője kérelmére, indítványára történik. Ezt követően felméri az igénylő egészségi, szellemi és fizikai állapotát, megállapítják a gondozási szükséglet mértékét, és ennek megfelelően a szükségletekhez igazodóan állapítják meg a részére nyújtott szolgáltatásokat.

A falu/tanya gondnoki szolgáltatás olyan szociális alapellátási forma, amelyet főállásban, teljes munkaidőben (heti 40 óra), közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott falu/tanya gondnok alkalmazásával és a szolgáltatás jellegéhez igazodó gépjármű üzemeltetésével biztosítanak, csökkentve ezzel az aprófalvak és a külterületi lakott helyek szolgáltatás- és intézményhiányból eredő hátrányait.

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés;

A kulturális és közművelődési szolgáltatásokhoz az idősok éppúgy hozzáférhetnek, mint a település valamennyi lakója. Itt is érvényesül a pozitív diszkrimináció pld. a rendezvényekre, és onnan haza való szállításkor, továbbá a segélycsomagokat, adományokat az idősokorúak részére házhoz szállítja az önkormányzat. Az idősok aktívan vesznek részt a kulturális, közművelődési és sportprogramokban. A helyi Karitasz csoport tagjai között is vannak aktív nyugdíjasok. Kulturális rendezvények, ünnepek, névnapok szervezése, színház-, mozi- és múzeumlátogatások, valamint kirándulások szervezése önkéntes részvétellel igény és lehetőség szerint történik. Az Integrált Közösségi Szolgáltató Tér ad helyet a helyi Nyugdíjas Klubnak.

c) idősok informatikai jártassága;

A Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár minden évben igyekszik megszervezni az informatikai képzést, melyet bárki számára elérhetővé tesz. 11 fő létszámmal indítja a csoportot. A létszám összetétel vegyes. Pozitív példa a településen, egyes idősokorúak gyorsan biztos ismereteket szereztek már a számítógép és az internet használatának területén. Az önkormányzat támogatja az ehhez kapcsolódó programokat, pályázatokat.

d) Generációk közötti programok.

Az idősok részére évente megrendezésre kerül júliusban a Szép korúak találkozója, decemberben az Idősok karácsonya. A rendezvényeken a helyi óvodások és iskolások előadásain kívül, operett program és néptánc emeli a színvonalat. Karácsonykor ajándécsomaggal kedveskedünk az idősoknak.

6.4 Az idősoket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

A településen aktív nyugdíjas élet folyik. Az idősobb, de még tette kész nyugdíjasok egyaránt aktívak a civil, állami vagy egyházi eseményeken egyaránt, őket is szívesen látjuk minden közösségi rendezvényen. A még idősobbok már koruk és egészségi állapotuk miatt nehezebben mozognak ki otthonról.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősok helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az idősok aránya folyamatosan nő, miközben a gyermekkorú népesség aránya csökken (előregedő korstruktúra).	Hosszú távú időspolitikai stratégia kidolgozása, generációk közötti szolidaritást támogató programok.
A nyugdíjasok száma csökken, különösen a férfiaké, ami a várható élettartam és egészségi állapot romlását jelzi.	Prevenációs egészségügyi programok, szűrések, egészségtudatosságot növelő közösségi események szervezése.
Az idősok foglalkoztathatósága alacsony, igényjellegű, nehéz fizikai munkákban való részvételük is korlátozott.	Nyugdíjas-barát, könnyített munkakörök kialakítása; helyi közintézményeknél rugalmas foglalkoztatás lehetősége.

Digitális írástudás hiánya, az információs elszigeteltség fokozódása.	Informatikai alapképzések, időseknek szóló mentorprogramok, könyvtári digitális pontok fejlesztése.
A település egyes részein élő idősök elszigetelődnék, gettósodó környezet, szolgáltatások kivonulása.	Mobil szolgáltatások erősítése (pl. tanyagondnoki, házhoz szállítás), közösségi terek újranyitása.
Kulturális, közművelődési eseményeken való részvétel lehetősége korlátozott a mobilitási problémák miatt.	Szállítás biztosítása rendezvényekre, helyi idősklub infrastruktúrájának fejlesztése.
A nők időskori hátrányos helyzete a hosszabb élettartam, alacsonyabb nyugdíj és özvegyiség miatt.	Célzott szociális támogatások, női nyugdíjasokat segítő programok, közösségi integrációt erősítő projektek.
Az idősök foglalkoztatási diszkriminációja: elbocsátás indoklás nélkül nyugdíjas státusz esetén.	Életkori diszkrimináció elleni helyi szemléletformáló kampányok, időskori munkavállalás támogatása.
Az idősök aránya folyamatosan nő, miközben a gyermekkorú népesség aránya csökken (előregedő korstruktúra).	Hosszú távú időspolitikai stratégia kidolgozása, generációk közötti szolidaritást támogató programok.
A nyugdíjasok száma csökken, különösen a férfiaké, ami a várható élettartam és egészségi állapot romlását jelzi.	Prevenációs egészségügyi programok, szűrések, egészségtudatosságot növelő közösségi események szervezése.

7. A fogyatékos személyek helyzete, esélyegyenlősége

Az akadályozott személyek jogainak biztosítása és az állami felelősségvállalás jogi alapjai

„Minden állam humanitárius érettségét jelzi az, ahogyan akadályozott állampolgáraival szemben viselkedik.” Ez az erkölcsi és társadalompolitikai megállapítás jól tükrözi azt az alkotmányos és nemzetközi jogi szemléletet, amely az akadályozott embereket a társadalom egyenlő méltóságú és egyenrangú tagjaiként kezeli. E személyek – bár az őket is megillető alapvető jogok és lehetőségek birtokában vannak – ezen jogok gyakorlására gyakran csak aránytalan nehézségek árán vagy egyáltalán nem képesek.

A Magyarország Alaptörvénye XVI. cikk (1) bekezdése értelmében: „Minden gyermeknek joga van a testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra.” Ez az elv kiterjeszthető a sérülékeny társadalmi csoportok, köztük a fogyatékossgal élő személyek jogainak biztosítására is.

A fogyatékossgal élő személyek jogait részletesen szabályozza a fogyatékossgal élő személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.). A törvény 2. § (1)–(5) bekezdése kimondja, hogy az állam köteles gondoskodni a fogyatékos személyeket megillető jogok érvényesítéséről, továbbá a fogyatékos személyek hátrányait kompenzáló intézményrendszer működtetéséről, a nemzetgazdaság mindenkorai lehetőségeivel összhangban.

Az esélyegyenlőség egyik kulcsfogalma az ésszerű alkalmazkodás, melynek meghatározását a Fot. 4. § f) pontja és az Alkotmánybíróság 21/2014. (VII. 15.) AB határozata rögzíti. E szerint az ésszerű alkalmazkodás: „a fogyatékos személyek igényeihez történő alkalmazkodást jelenti, beleértve különösen a meglévő létesítmények átalakítását, új akadálymentes épületek kialakítását, munkahelyi szerkezetátalakítást, módosított munkarendet, eszközök beszerzését, képzési anyagok kiigazítását, vagy segítő személyek biztosítását.”

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: „az ésszerű alkalmazkodás elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelent, amelyek nem jelentenek aránytalan és indokolatlan terhet, és amelyek adott esetben szükségesek ahhoz, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személy alapvető jogainak egyenlő mértékű gyakorlását.”

E jogi alapok szorosan kapcsolódnak az egyetemes tervezés elvéhez, amelyet a Fot. 4. § e) pontja így definiál: „olyan termékek, környezet, programok és szolgáltatások tervezése, amelyek minden ember számára a lehető legnagyobb mértékben hozzáférhetőek, adaptálás vagy speciális tervezés szükségessége nélkül.” Fontos azonban, hogy az egyetemes tervezés nem zárhatja ki a fogyatékossgal élő személyek számára szükséges segédeszközök vagy technológiák használatát.

A „Semmit róluk nélkülük” elv – amely James Charlton 1998-ban megjelent, azonos című művéből ered – mára nemzetközi jogi normává vált, és áthatja az ENSZ fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezményét (CRPD, 2006).²⁶ Magyarország ezt az elvet átvette, és megjelenik például a Magyarország Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiája 2030 dokumentumban (MNTFS 2030), amely szerint: „a közösségi részvétel és támogatás elve az egyenlő jogok alapján: a bizalomra, aktív részvételre, partneri együttműködésre építve a programok tervezésébe, végrehajtásába és ellenőrzésébe be kell vonni a célcsoportokat – így a roma közösség, a helyi önszerveződések és a közigazgatás képviselőit.” Ez az alapelv értelemszerűen alkalmazandó a fogyatékossgal élő személyekre és képviselői szervezeteikre is.

A fentiek alapján a fogyatékossgal élő személyek társadalmi befogadása nem csupán szociálpolitikai, hanem alkotmányos és nemzetközi emberi jogi kötelezettség is, amely az állam minden szintjén – jogalkotás, közigazgatás és szolgáltatásszervezés – érvényesítendő.

7.1 A településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

A fogyatékossgal élő személyek jogi meghatározása és ennek társadalmi értelmezése alapvető jelentőségű mind a jogalkotás, mind a közpolitikák szempontjából. Magyarországon a fogyatékos személy fogalmát elsőként az 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) rögzítette, amely szerint fogyatékos személy az, aki érzékszervi – így különösen látás-, hallás-, mozgásszervi vagy értelmi képességeit jelentős mértékben vagy teljesen nem birtokolja, illetve a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során (Fot. 4. § a) pont). Ez a megközelítés az orvosi modell logikáját követi, amely a személy belső, biológiai állapotát helyezi a fogyatékossgal középpontjába, és a társadalmi hátrányokat ennek következményeként értelmezi.

Ezzel szemben a fogyatékossgal modern értelmezését a nemzetközi emberi jogi normák határozzák meg, mindenekelőtt az Egyesült Nemzetek Szervezetének Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól szóló Egyezménye (Convention on the Rights of Persons with Disabilities – CRPD), amelyet Magyarország az elsőként ratifikáló államok között fogadott el, és a 2007. évi XCII. törvénnyel hirdetett ki. Az Egyezmény 1. cikke szerint *fogyatékossgal élő személynek tekintendő minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, mentális vagy érzékszervi károsodással él, és aki az e károsodással együtt járó, a környezeti és társadalmi akadályokkal való kölcsönhatás miatt akadályoztatott lehet abban, hogy másokkal egyenlő alapon teljes és hatékony módon vehessen részt a társadalom életében.*

Ez a meghatározás túllép az orvosi modellen, és a társadalmi modell irányába mozdul el, amely szerint a fogyatékossgal nem kizárólag a személy állapotából ered, hanem abból a társadalmi és fizikai környezetből is, amely képtelen megfelelően alkalmazkodni a különböző képességekkel élő emberekhez. Az ENSZ-egyezmény tehát nem a hiányosságot, hanem a környezet által gerjesztett akadályozottságot helyezi előtérbe, és az egyenlő esélyekhez való hozzáférést emberi jogként kezeli.

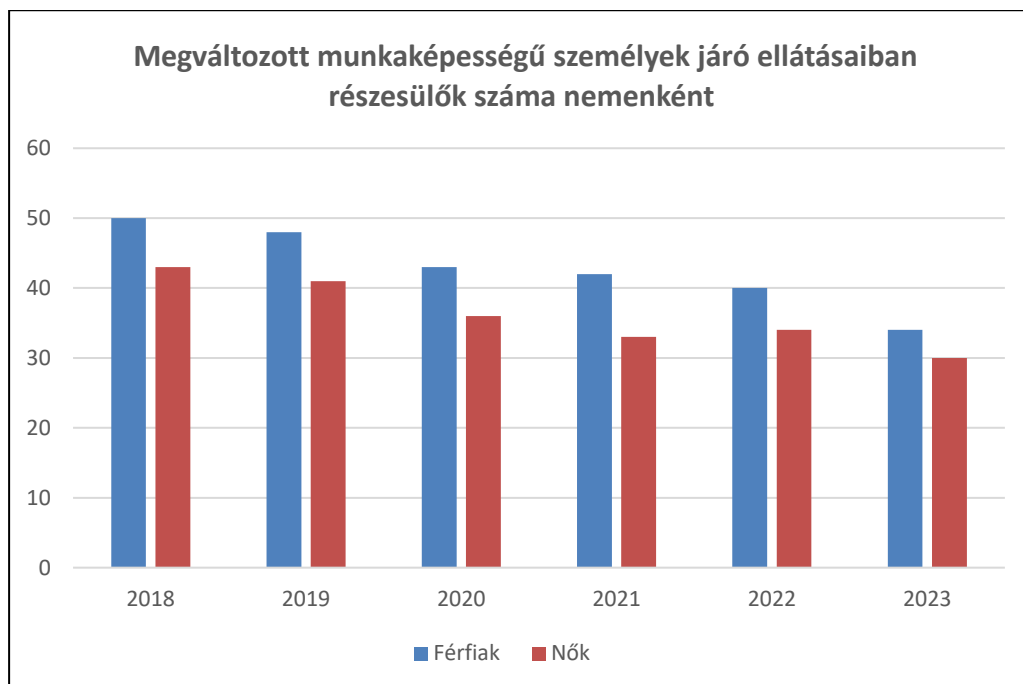
A két meghatározás nem mond ellent egymásnak, hanem különböző nézőpontokból közelítik meg ugyanazt a társadalmi tény. Míg a magyar jogalkotás pontos és gyakorlati szempontokat figyelembe véve írja le a fogyatékossgal, addig a nemzetközi norma egy

²⁶ Egészségen alapuló diszkrimináció és ésszerű alkalmazkodás a közsférában JEGYZŐ ÉS KÖZIGAZGATÁS (1589-3383): XXII. évfolyam 3. szám május-június pp 16.-20. (2020).

normatív-emberi jogi keretet ad, amely előmozdítja a szemléletformálást és az esélyegyenlőség érvényesítését.

E fogalomértelmezések összevetése nem pusztán elméleti jelentőségű, hanem gyakorlati következményekkel jár a jogalkotás, a közszolgáltatások szervezése, a munkaerőpiaci integráció, valamint az oktatáshoz, egészségügyhöz és közösségi élethez való hozzáférés terén is. A fogyatékoság ilyen komplex szemlélete – amely egyszerre veszi figyelembe az egyén állapotát és a társadalmi akadályokat – elengedhetetlen egy igazságos és inkluzív társadalom megteremtéséhez.

7.1.1 számú táblázat - Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma nemenként			
Év	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Férfiak (TS 061)	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Nők (TS 062)	Összesen
2018	50	43	93
2019	48	41	89
2020	43	36	79
2021	42	33	75
2022	40	34	74
2023	34	30	64
Forrás: TeIR, KSH Tstar			

A **megváltozott munkaképességű személyek társadalmi integrációja** és foglalkoztatási lehetőségeik biztosítása kiemelten fontos eleme a magyar esélyegyenlőségi és szociálpolitikai rendszernek. A TeIR és a KSH Tstar adatai alapján jól kirajzolódik, hogy az elmúlt hat évben folyamatosan **csökkent** azoknak a személyeknek a száma, akik valamilyen ellátási formában részesültek a megváltozott munkaképesség alapján.

2018-ban még **93 ezer fő** részesült ellátásban, közülük 50 ezer férfi és 43 ezer nő. Ez a szám 2023-ra **64 ezer főre csökkent**, ami **több mint 30 százalékos visszaesést** jelent hat év alatt. A férfiak aránya minden évben meghaladta a nőkéét, de a különbség mérsékelten állandó maradt: a 2018-as 7 ezres különbség 2023-ra 4 ezerre csökkent.

A **nemek közötti arányok viszonylag kiegyensúlyozottnak** tekinthetők, ugyanakkor a tendencia alapján feltételezhető, hogy az ellátásban részesülők száma nemcsak demográfiai okok miatt csökkent, hanem a jogosultsági feltételek változása, az egészségpolitikai szűkítések, valamint a rehabilitációs és foglalkoztatáspolitikai intézkedések együttes hatására is.

A visszaesés minden vizsgált évben lineáris jellegű volt, kiugró változás nem tapasztalható. 2019-ben még csak mérsékelt csökkenés történt az előző évhez képest (–4,3%), azonban a trend folytatódott: 2020-ban az előző évhez viszonyítva már 11,2%-os csökkenés figyelhető meg. A legnagyobb mértékű visszaesés 2023-ban következett be, amikor is az előző évhez képest 10 ezer fővel kevesebben részesültek ellátásban.

A fenti adatok azt jelzik, hogy **a megváltozott munkaképességű személyek társadalmi támogatottsága – legalábbis az ellátás szintjén – csökkenő tendenciát mutat**, ami további vizsgálatokat igényel a rehabilitációs programok hatékonyságára, a munkapiaci reintegráció sikerességére, illetve a társadalombiztosítási jogosultsági rendszerek változásaira vonatkozóan.

- a) fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága, védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás;

A településen nagyon kevés a munkalehetőség, amelyet a munkanélküliek magas száma is bizonyít. Az aktív korú, fogyatéék nélküli munkavállalóknak is kevés az esélye a helyi elhelyezkedésre, a munkát vállalók többsége ingázik.

Az önkormányzat a kezdetek óta részt vesz a közfoglalkoztatásban, de a kormányzat által indított programok (illegális hulladéklerakók felszámolása, közterületi járdák építése, külterületi utak karbantartása, közterületek gyomtalanítása stb.) megvalósítása olyan jellegű munkavégzést igényelnek, amelyet akadályozott személy elvégezni képtelen.

- b) munkavállalást segítő lehetőségek;

Munkavállalást segítő lehetőségek nincsenek a településen.

- c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Az önkormányzat nem foglalkoztat akadályozott személyt, valamint más munkáltató sem alkalmaz ilyen személyeket

- d) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok.

Ilyen jellegű intézmények, szolgáltatások, programok nincsenek a településen.

7.2 Fogyatékos személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

I. Pénzbeli ellátások

1. Fogyatékosági támogatás

- Jogszabályi alap: *1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról, valamint a 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet a fogyatékosági támogatásról.*
- Jogosultság: olyan súlyosan fogyatékos személy, aki állapota tartós, és a mindennapi életvitelhez más személy segítségére szorul.
- Összeg: 2024-ben 32 600 Ft vagy 40 540 Ft havonta (a fogyatékoság mértékétől függően).

2. Vakok személyi járadéka

- Jogszabályi alap: *83/1987. (XII. 27.) MT rendelet.*
- Jogosultság: az a 18. életévét betöltött személy, aki 6 éves kora előtt vakult meg, vagy születése óta vak.
- Összeg: a mindenkor i öregeégi nyugdíjminimum 150%-a (28 500 Ft * 1,5 = 42 750 Ft 2024-ben).

3. Ápolási díj

- Jogszabályi alap: *1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (Szt.), illetve 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet.*
- Jogosultság: tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos személyt otthon ápoló hozzátartozó.
- Speciális formája: *kiemelt ápolási díj, emelt összegű ápolási díj.*

4. Rokkantsági ellátás

- Jogszabályi alap: *2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól.*
- Jogosultság: egészségi állapotuk 60% alatt van, és rehabilitációra nem alkalmasak.
- Összeg: egyéni értékelés alapján – 2024-ben jellemzően 100 000–180 000 Ft közötti havi összeg.

II. Természetbeni ellátások és szolgáltatások

1. Közgyógyellátás

- Jogszabályi alap: *1993. évi III. törvény (Szt.) 50–52. §.*
- Jogosultság: fogyatékosaggal élő vagy rokkant személy alanyi vagy méltányossági jogon.

- Tartalma: meghatározott gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök térítésmentes igénybevétele az éves keretösszeg erejéig.
- 2. **Személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások**
 - Pl. támogató szolgálat, házi segítségnyújtás, nappali ellátás (pl. fogyatékosok nappali intézménye).
 - Jogszabályi alap: 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet és Szt. 57–65/F. §.
- 3. **Segédeszköz támogatás és rehabilitációs szolgáltatások**
 - A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal, illetve a Kormányhivatalok biztosítják.
 - Pl. hallókészülék, kerekesszék, fehér bot, ortopéd cipő stb.

III. Kedvezmények

1. **Személyi jövedelemadó-kedvezmény (SZJA-kedvezmény)**
 - Jogszabályi alap: 1995. évi CXVII. törvény az SZJA-ról, 40. § (1)–(5) bekezdés.
 - Jogosultság: súlyos fogyatékossgal élő, erről szakorvosi igazolással rendelkező személy.
 - Összeg: a mindenkori minimálbér 5%-ának megfelelő havi összeg (2024-ben: 13 400 Ft/hó).
2. **Gépjárműadó- és parkolási kedvezmény**
 - Jogszabályi alap: 1991. évi LXXXII. törvény a gépjárműadóról, valamint 218/2003. (XII. 11.) Korm. rendelet.
 - Jogosultság: súlyos mozgáskorlátozott, látássérült, illetve szállításukra jogosult hozzátartozó.
 - Ingyenes közterületi parkolásra jogosító mozgáskorlátozott igazolvány.
3. **Utazási kedvezmények**
 - Jogszabályi alap: 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről.
 - Jogosultság: súlyos fogyatékossg, rokkantság, vakok és siketek.
 - Kedvezmény mértéke: általában 90% (helyközi közlekedés), illetve 100% (kísérő részére is).
4. **Telekommunikációs és kulturális kedvezmények**
 - Pl. jelnyelvi tolmácsszolgáltatás, könnyített hozzáférés kulturális intézményekhez.
 - Jogalap: 2009. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőségről, illetve 2007. évi LXXXVII. törvény a jelnyelvről.

Az Európai Unióban nincs egységes rendszer a fogyatékossgal élő személyek pénzbeli juttatásaira vonatkozóan – ezek a tagállamok nemzeti hatáskörben szabályozzák. Azonban az ENSZ Egyezmény (CRPD) és az EU Alapjogi Chartája (különösen a 26. és 34. cikk) alapján közös cél az esélyegyenlőség, a független életvitel és a méltányos életszínvonal biztosítása.

Magyarországon a fogyatékossgai támogatás összege 2024-ben 32 600 vagy 40 540 Ft – ez hozzávetőlegesen 83–104 eurónak felel meg. Az öregségi nyugdíjminimumhoz (28 500 Ft) van kötve, amely több mint 15 éve változatlan.

Németországban például a „Grundsicherung” rendszerében a fogyatékos személyek havonta mintegy 502–563 euró alapellátásra jogosultak, amit egészségügyi és lakhatási támogatás egészít ki.

Franciaországban az „Allocation aux Adultes Handicapés” (AAH) keretében a támogatás egyedül élők esetén 1016,05 euró/hó (2024-ben).

Lengyelországban az újonnan bevezetett szociális támogatási rendszer szerint kb. 250–380 euró juttatás jár havonta a fogyatékossg fokától függően.

Szlovákiában a „príspevok na opatrovanie” ápolási díj 2023-ban elérhette a 680 eurót súlyos esetben.

Ezek alapján Magyarországon a fogyatékossgal élőknek nyújtott juttatások összege lényegesen elmarad a nyugat-európai országokban biztosított támogatásoktól, még vásárlóerő-paritáson számolva is. A hazai rendszer szűkössége nemcsak az összecszerűségben, hanem az indexálás (évenkénti emelés) és az igénybevétel feltételeiben is megmutatkozik.

Az uniós országok többségében nagyobb hangsúlyt kapnak a személyre szabott szolgáltatások, mint például az asszisztensszolgálatok, az akadálymentes lakhatás támogatása, valamint a munkaerőpiaci integrációhoz kötődő egyéni programok.

Ezzel szemben Magyarországon még mindig dominál a standardizált ellátási forma, és kevésbé elérhetők a rugalmas, személyre szabott szolgáltatások, mint például a „támogatott döntéshozatal” vagy a „személyi asszisztens-szolgáltatás”.

Bár Magyarország biztosít alapvető pénzbeli és természetbeni támogatásokat a fogyatékos személyek számára, a juttatások összege és a szolgáltatások hozzáférhetősége uniós összevetésben alacsony szintű. A nemzetközi ajánlások és az ENSZ CRPD szelleme alapján a magyar rendszer növekvő mértékben rászorulna a forrásbővítésre, a személyre szabásra és a független életvitelhez szükséges szolgáltatások fejlesztésére.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

a) egészségügyi és rehabilitációs ellátások elérhetősége, együttműködése;

A magyar jogszabályok – különösen az 1998. évi XXVI. törvény (Fot.) – biztosítják:

1. Környezet: A fogyatékos személynek joga van az akadálymentes, érzékelhető és biztonságos épített környezethez, különösen a közlekedéssel és tájékozódással összefüggésben. (Fot. 5. § (1)–(2))

2. Kommunikáció: Biztosítani kell az egyenlő esélyű hozzáférést a közérdekű és jogi tájékoztatáshoz, valamint a közszolgáltatások igénybevétele során a tájékozódás és segítség feltételeit. (Fot. 6–7. §)

3. Közszolgáltatásokhoz való hozzáférés: A közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést biztosítani kell, beleértve a segítő kutya beengedését is. (Fot. 7/A–7/C. §)

4. Közlekedés: A közlekedési rendszerek és létesítmények akadálymentes igénybevételére kell alkalmassá tenni. Parkolók kialakítását is biztosítani kell. (Fot. 8–10. §)

5. Támogató szolgálat és segédeszköz: Jog biztosítja a szükségleteknek megfelelő támogató szolgálatok és segédeszközök igénybevételét. (Fot. 11. §)

6. Egészségügy: Az egészségügyi ellátás során figyelembe kell venni a fogyatékossgból eredő szükségleteket, elősegítve a rehabilitációt és beilleszkedést. (Fot. 12. §)

7. Oktatás, képzés: Jog a korai fejlesztéshez, integrált oktatáshoz, szakképzéshez, felnőtt- és felsőoktatáshoz. (Fot. 13. §)

8. Lakhatás: Jog a fogyatékossgnak megfelelő lakhatási forma megválasztásához. (Fot. 17. §)

9. Kultúra, sport: A művelődési, kulturális és sportlétesítmények látogatását és használatát biztosítani kell. (Fot. 18. §)

10. Rehabilitáció: A rehabilitációhoz való jog állami feladatként jelenik meg, szakmai felügyelet mellett. (Fot. 19–20. §)

11. Közéletben való részvétel: Jog a választásra és választhatóságra, valamint az önérvényesítő mozgalmak támogatására. (2007. évi XCII. törvény, 29. cikk – ENSZ CRPD)

Ezek a szabályozások hozzájárulnak a fogyatékossggal élő személyek méltóságteljes, aktív társadalmi részvételéhez.

b) települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége;

Rendkívül fontos feladat az információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége. Ez az akadályozottsággal élő emberek és családjaik számára nagyban megkönnyítené a mindennapi életet, a szolgáltatások igénybevételének lehetőségét is elősegítené. Amennyiben megfelelő anyagi forrás rendelkezésre áll az akadálymentesítésre az Önkormányzat megkezdi a szükséges átalakításokat.

c) közszolgáltatásokhoz, köznevelési intézményekhez, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége;

Kifejezetten akadályozottsággal élő személyeknek szóló kulturális és sportprogramokat nem szerveznek a településen, a kommunikációs és információs akadálymentesítettség sem megoldott.

d) munkahelyek akadálymentesítettsége;

A településen nincsen olyan munkahely, ahol akadályozottsággal élő személyt alkalmaznak, erre vonatkozó információval nem rendelkezünk.

e) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége;

A település központi parkjának felújítása már megvalósult, járdái akadálymentesítettek. Egyébként a település más közterületein lévő járdák akadálymentesítettsége nem megoldott.

f) fogyatékkal élő személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékkal élő személyek nappali intézménye, stb.);

Az ellátási problémák többsége azonos módon keletkezik: van megfelelő szolgáltatás, de az ellátásra szoruló nem tud róla, őt nem érték el a szolgáltatást nyújtók, vagyis be sem került a rendszerbe. Van megfelelő szolgáltatás, de a szolgáltatás igénybevétele az akadályozott személy számára nem hozzáférhető pl. az akadálymentesítettség hiánya miatt. Van akadálymentesen elérhető szolgáltatás, de a célcsoport tagja vagy saját elhatározásából vagy gyakori tapasztalat szerint az akadályozott személy helyett döntő család elhatározásából a szolgáltatást nem veszi igénybe, még akkor sem, ha az az akadályozott személy életminőségét lényegesen javítaná. Minden ilyen esetben annak feltárása fontos, hogy a szolgáltatás és a szolgáltatást igénylő milyen okból nem tudott egymással segítő kapcsolatba kerülni. Adat hiányában nem tudható, hogy a szolgáltatók megfelelően ajánlják-e a szolgáltatásaikat és elérik-e ajánlataikkal a célcsoport tagjait, továbbá, hogy vannak-e olyan esetek a településen, ahol a család az akadályozott felnőttet méltatlan körülmények között tartja..

g) előnyben részesítés (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások).

A mozgáskorlátozottak helyi egyesülete segíti tagjait a részükre járó juttatásokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésben. Az önkormányzat pedig a szociális alapszolgáltatásokat biztosítja (étkeztetés, házi segítségnyújtás) ezen célcsoport számára is, valamint helyet biztosít a mozgáskorlátozottak helyi szervezetének rendezvényeihez.

7.4. Fogyatékkal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó programok a településen

A településen akadályozottsággal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó program nem található.

7.5 A fogyatékkal élőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és a felszámolásukra irányuló kezdeményezések

Amint említettük, a mozgáskorlátozottak helyi egyesülete segíti tagjait a részükre járó juttatásokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésben.

7.6 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

Az akadályozott személyek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Hiányos fizikai, információs és kommunikációs szinten, különösen a közszolgáltatások, közintézmények és munkahelyek tekintetében	Fizikai, információs és kommunikációs szinten, különösen a közszolgáltatások, közintézmények és munkahelyek tekintetében
Személyre szabott szolgáltatások – mint például a személyi asszisztencia vagy támogatott döntéshozatal – elérhetőségének hiánya.	Szükséges a személyre szabott szolgáltatások – mint például a személyi asszisztencia vagy támogatott döntéshozatal – elérhetőségének bővítése és ezek rendszeres bemutatása a célcsoport számára.
Pénzbeli ellátások mértékének felülvizsgálata és uniós szintű harmonizációja a méltányos életminőség biztosítása érdekében szükséges.	A pénzbeli ellátások mértékének felülvizsgálata és uniós szintű harmonizációja a méltányos életminőség biztosítása érdekében.

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

- a) a 3-7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi, karitatív szervezeti szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése (közfeladatot ellátó szervezetek, közfeladatonként bemutatva, önkéntesek száma, partnerségi megállapodások száma);

A Római Katolikus Plébánia plébánosa gondozza a római katolikus vallású lakosság lelki életét. Karitasz csoportja segíti a településen élő, nehézséggel küzdő családokat, időseket és minden rászorulókat. Az Idősek Klubja működését és feladatkörét tekintve „kvázi egyesület”-ként működik, de eddig nem került sor bírósági nyilvántartásba vételére.

A településen működő civilszervezetek:

- b) helyi önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi, civil szektor és gazdasági szereplők közötti partnerség bemutatása;

Az Idősek Klubja működését és feladatkörét tekintve „kvázi egyesület”-ként működik, de eddig nem került sor bírósági nyilvántartásba vételére.

- c) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

Az önkormányzat a kialakítás alatt álló Községek Háza épületében a Horváth Nemzetiségi Önkormányzat részére önálló irodahelyiséget biztosít a nemzetiségi önkormányzat feladat ellátásához.

d) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége;

A nemzetiségi önkormányzatok jellegükből, elnevezésükből, tagjaikból adódóan elsősorban a német és horvát származású helyi lakosok, mint célcsoportok esélyegyenlőségének biztosítása érdekében látják el feladataikat.

e) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

For-profit szereplők nem vesznek részt a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek, stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a HEP elkészítésének folyamatába;

Az önkormányzati intézmények, a civil szervezetek valamint a védőnő és a családgondozó felkérésünkre adatot szolgáltatnak, problémák feltárásában és beazonosításában közreműködtek.

b) az a) pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása, valamint annak rögzítése, hogy működtet-e HEP Fórumot.

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése. A HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

c) A képviselő-testületi döntést követően az elfogadott HEP dokumentumot, valamint a hiteles határozatot a települési önkormányzat a helyben szokásos módon közzé teszi, és megküldi a TEF esélyegyenlőségi mentora részére. A TEF az települései önkormányzatok HEP-jeit közzéteszi, honlapján megjelenti.

Az elfogadott helyi esélyegyenlőségi programot az önkormányzat hivatalos honlapján közzéteszük, valamint a Polgármesteri Hivatalban kinyomtatott formában is megtekinthető lesz a lakosság számára. Felkérjük a TEF-et, hogy honlapján tegye azt közzé!

10. A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

10.1. A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők		
Gyermekek		
Idősek		
Nők		
Fogyatékos személyek		
<i>Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítás</i>		

Jövőképünk

Olyan településen kívánunk élni, ahol a romák nincsenek hátrányosan megkülönböztetve.

Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők támogatáshoz jussanak.

Kiemelt területnek tartjuk a gyerekek támogatását.

Folyamatosan odafigyelünk az idősek gondozására.

Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén, a nemen alapuló esélyek előmozdítását.

Különös figyelmet fordítunk az akadályozottsággal élők szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáféréseire.

10.3. Megvalósítás

10.3.1 A megvalósítás előkészítése

Az Önkormányzat az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot támogassák.

Az Önkormányzat azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Az Önkormányzat a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

10.3.2 A megvalósítás folyamata

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése lehet. HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki. a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

A HEP Fórum feladatai:

- a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása,
- a HEP intézkedéseinek megvalósításában, a HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, dokumentálása, kommunikálása

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább kétfévente, a felülvizsgálatok és az új HEP elfogadása előtt, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik. A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül. A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására. A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül.

A HEP Fórumok javasolt összetétele:

Tagok

- a település polgármestere,
- a település/közös önkormányzatok jegyzője,
- helyi nemzeti önkormányzatok vezetői,
- beavatkozási területekhez kapcsolódó önkormányzati bizottságok képviselői,
- helyi/térségi releváns közszolgáltató intézmények képviselői,
- meghatározó helyi/térségi gazdasági szereplők, munkáltatók képviselői,

- 2 000 fő lakosságszám feletti települések esetében a Szociálpolitikai Kerekasztal képviselői,
- helyi jelzőrendszeri felelős,
- a településen működő - a HEP célcsoportjai kapcsán érintett - civil szervezetek és egyházak képviselői,
- A HEP intézkedési tervében szereplő intézkedések végrehajtásáért felelős intézmények, szervezetek képviselői,
- a település HEP referense,
- a rendvédelmi és közbiztonsági szervezetek képviselői,
- egyéb tagok (pl. tapasztalati szakértőként valamely célcsoportban érintett személy, vagy a településen aktív szerepet vállaló személyek).

Állandó meghívottak

- a település képviselő-testületének tagjai,
- az illetékes esélyegyenlőségi mentor,
- tankerületi központ képviselője,
- környező települések önkormányzati szereplői,
- járási jelzőrendszeri tanácsadó,
- egyéb meghívottak (járási hivatalok beavatkozási területekhez és célcsoportokhoz kapcsolódó szervezeti egységeinek képviselői, térségi felzárkózási programok képviselői).

10.3.3 Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

10.3.4 Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnereket képviselőit.

A HEP Fórum által végzett monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

10.3.5 Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a polgármester felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum bevonásával és támogatásával végzi. Így
 - o Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
 - o Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
 - o Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
 - o Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-et, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak.

10.3.6 Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a kétévente előírt – de ennél gyakrabban, például évente is elvégezhető - felülvizsgálat során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a HEP Fórum megvitatja a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek.

Az HEP IT-t módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

10.4. Elfogadás módja és dátuma

I. A Csávoly község Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Csávoly község képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot megvitatta számú határozatával elfogadta.

Csatolt melléklet:

- képviselő testület elfogadó határozatának kivonata

Csávoly, 2025. november ...

Csala Józsefné
polgármester